

JAARBOEK 2012

VERENIGING HEEMKUNDE OOTMARSUM

EN OMSTREKEN

Inhoud

Middeleeuwse erven	1
't Schabos	7
JongerenKontakt Ootmarsum	11
Testament van Hendrik Knijpinga Cramer	19
Kroniek van het “Meijerhuis” Ganzenmarkt 14	25
Wie woont er straks in het oude centrum?	30
De verdwenen Ootmarsumse gildealtaren	33
Hermann Löns, de “Heidedichter”, en Ootmarsum	36
't Pröätke met de dames Quaink	41
Een oude kerk- en lijkweg	49
Wintergasten rondom Ootmarsum	51
De Parochie Ootmarsum in 1571	55
Onze wijk De Stobbenkamp	65
Van weiland tot woonwijk De Stobbenkamp	70
De Wanne	72
De Esschèper	74
De historie van de schort	76
Brief van Hendrik Ten O(e)ver uit 1734.....	77
Muziekschool Ootmarsum en Omstreken.....	83
Stenen Boodschappen.....	91
Onthulling monument voor Willem Wilmink.....	99
Kroniek 2011	103
Bestuur en Werkgroepen	107
Sponsors	108

Voorwoord

We hebben met veel genoegen aan de samenstelling van dit Jaarboek gewerkt.

Tijdens onze werkzaamheden hebben we met genoegen kunnen vaststellen hoe onze woonomgeving blijkbaar aanleiding blijft geven tot steeds weer nieuwe verhalen.

Verhalen over vroeger en over onze geschiedenis vanzelfsprekend. Maar ook verhalen over het meer recente verleden. Over bijvoorbeeld de tweede helft van vorige eeuw.

Gebeurtenissen die toen indruk maakten op de jeugd en die nu zodanig zijn beschreven dat diezelfde jeugd, inmiddels volwassen geworden, er waarschijnlijk met een heel goed gevoel aan terugdenkt.

Het deed ook goed te kunnen vaststellen dat we weer op de ons al jarenlang bekende schrijvers mochten rekenen met o.a. studies over belangrijke gebouwen in onze stad, maar óók dat nieuwelingen de moed opbrachten in de pen te klimmen om ons deelgenoten te maken van hun ervaringen. Met succes naar onze mening.

Dankzij de creativiteit, het doorzettingsvermogen en vakmanschap van een groeiende groep medewerkers, zijn we in staat u een Jaarboek aan te bieden met een zeer gevarieerde inhoud.

Vanzelfsprekend maakten we ook graag plaats voor gedichten en tekeningen en konden we veel beschreven onderwerpen verduidelijken met foto's.

Goed dat werkgroepen vanuit hun eigen specialisme en liefhebberij ons ook laten meegenieten van hun werkzaamheden en ontdekkingen.

Tenslotte konden we alle kopij met een gerust hart overlaten aan “de opmaak” die de “praatjes” en de “plaatjes” telkenjare zodanig weet te rangschikken dat er tenslotte een appetijtelijk Jaarboek van de persen rolt.

Wij wensen u daarmee heel veel leesgenoegen.

Anton Greven

Ronald Grimberg

Marlou Raatgerink

Ben Velthuis

Opgravingen in de Kloostertuin

Middeleeuwse erven

aan de rand van Ootmarsum

Molenborgh Molenstraat

In augustus 2010 werden in de bouwput ter plaatse van het nieuwe gezondheidscentrum (Molenborgh) aan de Molenstraat door amateurarcheologen van de Archeologische Club Oldenzaal (ACO) sporen van een middeleeuws erf aangetroffen. Het ging om afvalkuilen, enkele waterputten en paalsporen. Het aardewerk, dat merendeels uit kogelpotscherven bestond is in de periode van de 12^e en de 13^e eeuw te dateren. Verder werd er veel materiaal uit latere perioden aangetroffen. Vanwege de voortgang van de bouw konden sporen slechts beperkt onderzocht worden. Een boerderijplattegrond werd niet aangetoond maar deze zal er zonder twijfel geweest zijn. Verder zijn er nog twee middeleeuwse munten gevonden. Het is een penning met de beeltenis van Roomse keizer Hendrik IV die tussen 1056 en 1105 geda-teerd is. De munt is voor Ootmarsum interessant. Op de keerzijde is name-lijk een dubbel borstbeeld van de apostelen Simon en Judas afgebeeld! De andere munt is een bisschoppenpenning van Siegfried van Westerburch, bis-chop van Soest (Dld) van 1275 tot 1297.

Het erf dat er is geweest zal vermoedelijk in de periode van de 12^e en de 13^e eeuw bestaan hebben.

*Afbeelding 1: Munt van Hendrik IV, Roomse keizer: 1056-1105.
Gevonden door Huub Slot*

Kloostertuin Oostwal

In het late najaar van 2010 vond er een archeologisch onderzoek plaats in de Kloostertuin. Het ging om een begeleiding van de ontgravingen voor de aanleg van het nieuwe mortuarium en de aangrenzende parkeerplaats. Op basis van een bureauonderzoek door RAAP-Archeologisch Adviesbureau werden de sporen van de voormalige buitengracht en een oude weg of pad verwacht. Samen met vrijwilligers van de archeologische werkgroep van Heemkunde Ootmarsum en de ACO is er een groot vlak gedocumenteerd. De gracht werd aangetroffen, maar tot ieders verrassing werden er ook vele sporen van paalkuilen, greppels, afvalkuilen en enkele waterputten gevonden. Al gauw kon uit de grote hoeveelheid paalsporen een deel van een plattegrond van een middeleeuwse boerderij worden herkend. Verder werden er ook drie- en 6-hoekige hooibergen herkend.

Afbeelding 2: Sporen van een middeleeuws erf in de Kloostertuin

Van de boerderijplattegrond waren alleen de rijen met paalkuilen van de staanderpalen nog te zien, de sporen van de wandpalen waren niet meer zichtbaar. De boerderij is minimaal 22 meter lang geweest en had een breedte van circa 10 meter tussen de buitenwanden. De plattegrond kan worden toegewezen aan het type Gasselte B, het type dat in de periode van de 11^e tot de 13^e eeuw gebruikelijk is. Het gaat om een woonstalhuis, een voorloper van het latere hallenhuis of “los hoës”. Met de overige bouwsels van hooibergen en mogelijk nog een kleiner bijgebouw en waterputten is er een compleet erf.

Het erf dateert uit de 11^e of de 12^e eeuw. Dat valt op te maken uit de kogelpotscherven uit sporen en het vlak. Ook de kogelpotscherven uit de waterput dateren uit dezelfde periode. Uit grond, die was uitgegraven iets ten zuiden van de boerderij, werd door Gerben ten Buren met zijn metaaldetector een klein zilveren muntje opgepiept. Het is een zogenaamde “bisschoppenpenning”, met de afbeelding van bisschop Bernold, die tussen 1027 en 1054 bisschop van het bisdom Utrecht was.

Afbeelding 3: Bisschoppenpenning met portret van Bernold, bisschop van Utrecht 1027-1054. Gevonden door Gerben Ten Buren.

Ook door Patrick Löring werd nog een bisschoppenpenning gevonden. Op deze penning is de beeltenis van bisschop Hartbert te zien. Deze is te dateren tussen 1139 en 1150. De muntvondsten passen heel goed bij de dateringen van de kogelpotscherven en daarmee lijkt het middeleeuwse erf gedateerd tussen de tweede helft van de 11^e en de tweede helft van de 12^e eeuw.

Afbeelding 4: Munt van Hartbert of Herbert, Bisschop van Utrecht: 1139-1150. Penning gevonden door Patrick Löring

In mei 2011 werden er iets ten noorden van het mortuarium bij het graven van een klein vijvertje nog de resten van een vierkante houten waterput gevonden.

Deze resten zijn door enkele leden van de archeologische werkgroep verder uitgegraven. De houten palen en planken zijn meegenomen voor een eventuele dendrochronologische datering. Uit de vulling van deze put werden nog diverse vondsten geborgen, waaronder kogelpotscherven en een lederen messchede. Deze put zal zondermeer tot het in 2010 opgegraven erf behoord hebben.

Beschouwing

Het erf dat in de Kloostertuin werd aangetroffen zal vermoedelijk circa een eeuw ouder geweest zijn dan het erf dat ter plaatse van de Molenborgh aan de Molenstraat is ontdekt. Op beide locaties lijken geen jongere versies van

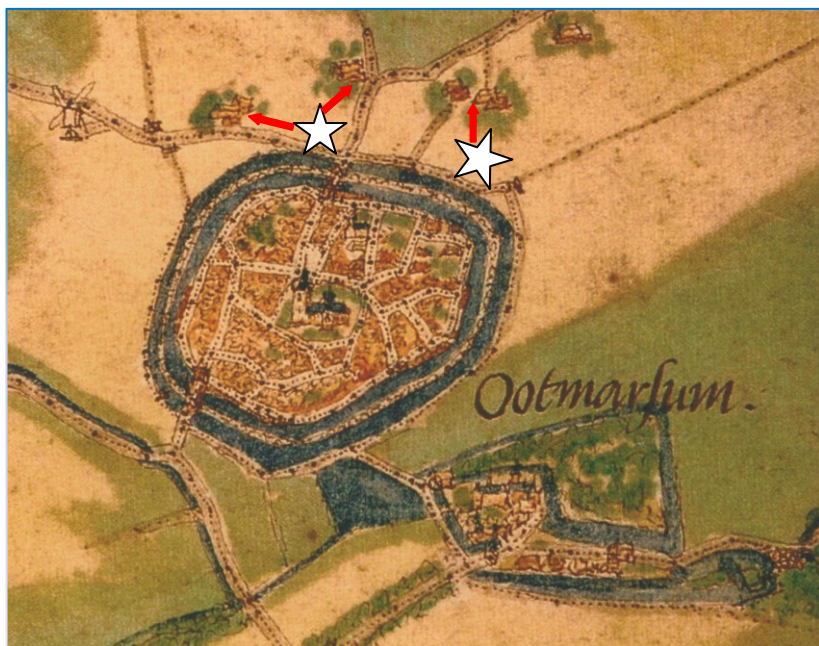
de erven te hebben bestaan. Wat deze erven verder gemeen hebben is, dat ze beide net buiten de buitenste stadsgracht lagen. Aangezien de stadsgrachten pas aan het einde van de 14^e eeuw zijn aangelegd kunnen we stellen dat de erven waarschijnlijk niet hebben moeten wijken voor de aanleg van de stadsgrachten; ze zijn beide al veel eerder verlaten of verplaatst. Het verplaatsen van erven kwam vaak voor. De gebouwen stonden nog op in de grond gegraven staanderpalen die na een jaar of 30 à 40 aan de grond weggroten. Doorgaans werden op korte afstand, binnen een straal van maximaal 100 meter nieuwe boerderijen gebouwd maar uit historische bronnen uit de late middeleeuwen zijn geen erven in de nabijheid genoemd. De enige erven die aan het einde van de late middeleeuwen in het stadsgericht van Ootmarsum worden vermeld zijn de erven Kokkelman en Stevelman. Het is niet waarschijnlijk dat de erven waarvan de sporen zijn aangetroffen geheel zijn opgehouden en niet naar een nabijgelegen locatie zijn verplaatst. Bovendien zijn er op de

Een rij palen van de beschoeping aan de binnenzijde van de voormalige gracht. Op de achtergrond is het profiel van de gracht heel mooi zichtbaar.

kaart van Jacobus van Deventer uit de eerste helft van de 16^e eeuw in de nabijheid van de stad meer boerderijen afgebeeld waarvan mag worden aangenomen dat er een aantal daarvan ook al in de late middeleeuwen bestaan moet hebben. Blijkbaar zijn niet middeleeuwse erven in de laatmiddeleeuwse registers opgenomen.

Het erf dat is aangetroffen aan de Molenstraat zou dan in noordoostelijke of westelijke richting verplaatst kunnen zijn, verderop langs de latere Molenstraat of aan het begin van de Laagsestraat (zie afbeelding 5). Het erf aan de Oostwal zou in noordelijke richting verplaatst kunnen zijn langs de latere Cellenkampstraat.

Afbeelding 5: Kaart van Jacobus van Deventer met mogelijke latere locaties van de onderzochte erven (witte ster)

In ieder geval is het duidelijk dat er in de volle middeleeuwen (circa 1000-1250) langs de randen van de toenmalige prestedelijke kern van Ootmarsum meer is geweest dan de kaart van Jacobus van Deventer ons laat zien. Daarmee zullen we rekening moeten houden bij eventuele ontwikkelingen langs de randen van onze oude binnenstad.

A large, full-canopied tree stands against a bright blue sky with wispy white clouds. The tree's foliage is a mix of vibrant yellow and deep green, suggesting an autumn setting. The lower portion of the image is dark, likely representing the ground or a shadowed area.

Oom Johan

De bomen die oom Johan plantte
Zijn misschien best moe
Maar langzaam glijdt een glans
Van goud zacht naar hen toe.

Dan valt de gloed en weet ik dat
Ze in dit leven heel misschien
Het mooiste zijn dat ik van dichtbij
Buiten heb gezien.

Nog denk ik wel aan bomenlanden
Waar ik naar toe wil gaan
Maar neem de bomen met me mee
Die voor mijn raampje staan.

© Clemens 2009

*Nick Keupink, coördinator Natuurstudie-
werkgroep*

't Schabos

'Pools' natuursfeertje in Noordoost-Twente

Niet lang geleden had ik het geluk een bezoek te mogen brengen aan Oost-Polen. Rond de Biebrza en Bialowieza vind je nog het landschap als Noordoost-Twente in de hoogtijdagen van meester J.B. Bernink, nog geen eeuw geleden. Natuur en cultuur gaan hand in hand. De akkers, weiden, beekdalen, boerenerven, (stads)parken, ja zelfs de dorpen en haar bewoners. Alles om je heen is er nog één met de natuur. Elke boerderij biedt zowel mens, ooievaar, uil als talloze andere natuurwezens woonruimte te over. Zwermen zwaluwen vliegen er nog in en uit de stallen. Een grauwe klauwier kijkt vanaf een houten elektriciteitspaal aan de rand van het dorp, naar zijn buurman, een roodmus die er één paal verderop zijn 'pleased to see you'-liedje zingt. Naadloos gaat het dorp over in het buitengebied. Als de laatste huizen zich aandienen zien we al hier en daar woeste struikpartijen die overal per toeval lijken te zijn ontsproten. De forse, slingerende houtwallen dragen een prachtige paarsvioletten was van bloeiende sering. Ze bieden onderdak aan vele kramsvogelfamilies, elke struik haar eigen 'Tjakkert'-gezin. En dan de eerste graanveldjes en bloemenwei-

Daslook Bialowieza, juni 2008

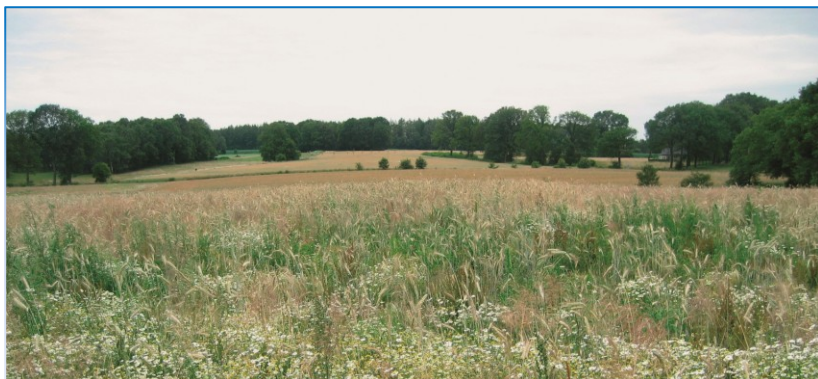
Boerderij en natuur als een vanzelfsprekende eenheid in de Biebrza, juni 2008

den... 'Weelde' lijkt een woord dat hier is uitgevonden. Wat een kleurenpracht! Weidevogels profiteren er volop van het rijke insectenleven en de dekking van het hoge gras. Koeien grazen in een oneindige zee van wilde kruiden, die hun voorziet van alle essentiële vitamines, mineralen en sporenelementen.

Hier is het ook, dat bos nog woud mag zijn... zoals het ooit bedoeld is. Natuurlijk en vrij van menselijk ingrijpen. In Nationaal Park Bialowieza heerst een serene rust, terwijl het er barst van het leven door zo veel wegterend hout. Een paradijs voor mossen, paddenstoelen, orchideeën en insecten. En dus ook voor spechten en een ongekend scala zangvogels. Ze doen zich tegoed aan al die larven en kevertjes. Zo zit er dichtbij een draaihal en ontdekken we in de kakofonie van vogelgeluiden zelfs het weemoedige liedje van de kleine vliegenvanger.

Als het op een ochtend heeft geregend en de zon er langzaam doorkomt, hangt er een heerlijke geur in het nog vochtige bos. Hier en daar mengt het zich met een indringende uienlucht. Het is de typische geur van daslook, dat als een groot wit tapijt de woudbodem bedekt. Met de boslucht vormt het een zeer merkwaardig, maar heerlijk aroma. Onze Poolse gids straalt zienderogen, wanneer hij ons rondleidt. Hij beseft maar al te goed welk een waardevol 'product' hij in handen heeft om met 'de westerling' te delen. Waar - in het door monoculturen ontzielde Europa - ontwaar je dit nog? Als 's avonds de zon wegzakt onder de horizon speelt het faunaorkest vrolijk door tot in de late uurtjes. Uit de beekdalen in-en-rond het dorp - vaak letterlijk de achtertuinen van woonhuizen en boerderijtjes - klinkt het 'gekeker' van boomkijkers. Om de paar honderd meter roept een kwartelkoning, neef van meerkoet, waterhoen en waterral. Het vergt weinig fantasie om in de 'zang' van deze 'rallenkoning' een ratschroevendraaier te herkennen. Het is net of er iemand continu vlug twee korte, krachtige halen aan zo'n stuk gereedschap geeft. Best hypnotiserend als je er lang naar luistert. Bij ons hoor je het enkel nog rond de Dollard, de noordelijke Drentse Aa, of in rivieruiterwaarden van bijvoorbeeld de IJssel. Een uniek geluid dat een aparte sfeer oproept.

Even moest ik die bewuste maandagavond in 't Schabos terugdenken aan die Poolse sferen. De kleuren, geluiden, die rust en dat harmonische samenspel van natuur en cultuur. Achter Hoeve Springendal van de familie Bruninkhuis ligt een prachtig beekdal- en essenlandschap, dat enkele jaren geleden grotendeels haar natuurlijk karakter heeft teruggekregen. De hele omgeving is een goed verborgen stukje Twente, dat zo uit de boeken van Bernink lijkt te komen. In deze tijd van het jaar (eind juni) heerst er zo'n typisch 'Pools sfeertje'.

Heuvelland van de Schabos Es vol graan en bloemrijke akkerranden, juli 2011

Op de glooiende essen wuivend graan en randen vol bloeiende kruiden. Kamille, klaproos, korenbloem. Overal zandpad. Een boerderijdak kijkt net boven de esrand uit. Zo te horen heeft de kwartel het hier naar z'n zin. Het 'kwik-me-dit'-geluidje is vooral 's avonds, maar ook overdag goed te horen. En zwaluwen. Veel zwaluwen. Ze profiteren van de talrijke insecten die op de vele bloemen afkomen. Vier natuurvrienden, Fons, Hans, Robert en Nick genieten van de mooie omgeving. Straks gaan ze naar de hei van de Paardenslenkte. Luisteren naar de nachtzwaluw die pas na zonsondergang actief wordt. Maar eerst - zolang er nog daglicht is - wordt de Schabos Es verkend, de omgeving van Hoeve Springendal en de Brunninkhuizerbeek.

Bij de bronvijver aangekomen, klinkt plotseling twee keer kort het geluid van een ratschroevendraaier. Vrijwel meteen komt het besef wat dit betekent: kwartelkoning! Dat verwacht je niet meer in het Twente van nu. Het beestje zet z'n lied niet door. Vol ongeloof kijken Robert en ik elkaar aan ...verbaasd over het horen van zo'n zeldzame strofe.

Even slaat de twijfel toe: "Het was er toch écht wel eentje hè?". Wel degelijk, zo blijkt een dag later! Op een zonovergoten dinsdagavond legt Robert de mooie omgeving nog eens vast op film. Met op de achtergrond ervaar je de zingende kwartelkoning. Nu laat hij zich minutenlang horen en jee, wat roept hij hard.¹

Kwartelkoning

¹ Voor de video: typ 'kwartelkoning Ootmarsum' in het zoekvenster van www.youtube.com

Monument van Jan Brunninkhuis

Ken je het geluid van deze vogel niet, dan is verwarring met een luidruchtige kikker wel begrijpelijk. Hier is echter geen sprake van een amfibie, maar wel een ‘opkikker’. Want dat is deze Kwartelkoning zeker. Het is een teken van de veerkracht van de natuur en het levende bewijs dat verdwenen soorten bereid zijn om terug te keren, als de mens het maar voor hen over heeft om hun weer een geschikte leefomgeving te bieden.

Het succes van ’t Schabos en de Brunninkhuizerbeek is dan ook te danken aan de mensen die er veel moeite voor hebben gedaan (en ook nu nog doen) om de natuurwaarde van dit prachtige gebied te herstellen en te blijven versterken. Een groot deel van deze eer komt toe aan wijlen Jan Brunninkhuis, oprichter van Hoeve Springendal en drijvende kracht achter het natuurherstel van de Brunninkhuizerbeek en haar omgeving. Een man die vertrouwen had in de veerkracht van de natuur. Over een terugkeer van de Dotterbloem in ‘zijn’ gebied, zei hij eens: “*den koomp vanzölf, as het d’r noa is.*” Kwartelkoningen zijn het blijkbaar roerend met die zienswijze eens.

Erve Brunninkhuis, Schabos Es en Paardenslenkte (links: de Hoodijk), augustus 2009

Jan Weierink, Oud-voorzitter JongerenKontakt Ootmarsum.

JongerenKontakt Ootmarsum

Mooie herinneringen

Inleiding

Dit jaar 2011 is het 50 jaar geleden dat in Ootmarsum het JongerenKontakt werd opgericht. Zo aanschouwde ook in Dedemsvaart, Haaksbergen, Rijsen, Wierden en Slagharen het JongerenKontakt het levenslicht. Het JongerenKontakt Ootmarsum, voortgekomen uit het Jeugdhuis aan de Markt, was in de jaren '60 een begrip onder de Ootmarsumse jeugd. Het was het begin van een actieve jongerenorganisatie waar een grote behoefte aan was. Immers voor de jeugd was er indertijd niets te doen, geen opvang, geen activiteiten, niets.

Gezien het aantal fietsen is het druk in het jeugdhuis.

Jeugdhuis

Evenals nu het geval is en de geschiedenis in Ootmarsum herhaalt zich opnieuw, het ontbrak in de begin jaren zestig aan onderdak en activiteiten voor de jeugd. Wel kwam er in het oude St. Vincentiusgebouw aan de Putstraat een bioscoop, "Odemarus" genaamd. Op de zondagmiddag vonden er

jeugdmatinees plaats. Ook werden plannen ontwikkeld voor de bouw van een openluchtzwembad. Doordeweeks en in het weekeinde was er geen vertier voor de jeugd. Men hing verveeld rond totdat pastoor E.F. Schweigmann het nodig oordeelde om in het voormalig Gasthuis aan de Markt/Gasthuisstraat een jeugdhuis/jeugdsoos te vestigen. In tegenstelling tot zijn voorganger pastoor Scheepers had pastoor Schweigmann geen probleem met het samen treffen van de beide seksen. In tegendeel. Pastoor Schweigmann had een open oor en oog voor de jeugd in zijn parochie. Derhalve werd in het voormalig Gasthuis aan de Markt naast de bibliotheek ook het jeugdhuis ondergebracht. Dat was een welkom geschenk.

In 1961 opende het jeugdhuis zijn deuren. In het rechter benedengedeelte werd de bibliotheek ondergebracht en in het linker benedengedeelte kwam de biljartkamer. Verderop in het lange gedeelte werd het tafeltennisgedeelte ingericht. In andere ruimten werd gelegenheid geboden tot schaken, dammen en kaarten. Voor de Ootmarsumse jeugd van 14 tot 18 jaar was het een

Henk Essink en Wim Kreffer zitten te dammen in het portiek van het jeugdhuis.

verademing. De jeugd kreeg hier een prachtig trefpunt. De jongens in de biljartkamer kregen volop belangstelling van de meisjes, maar omgekeerd ook in de denk-sportkamers.

Het jeugdhuis was iedere dag op bepaalde tijden geopend. Velen waren er dagelijks te vinden, wat ongetwijfeld wel eens tot mindere aandacht voor de schoolprestaties leidde. Zelfs jeugdhuisverbod door ouders was het gevolg.

Wie herinnert zich niet de biljartwedstrijden, tafeltenniswedstrijden en de vele fanatieke en spannende kaart-, dam- en

schaakwedstrijden in het Jeugdhuis aan de Markt/Gasthuisstraat? Ook danscursussen werden er georganiseerd.

Riny Stroot en Wim Kreffer waren de beste wedstrijdswesters. Wim Kreffer was van vele markten thuis. Ook tijdens biljartwedstrijden stond hij zijn mannetje. Je moest van goeden huize komen om Jozef Oude Luttikhuis uit Groot-Agelo te verslaan. Meestal was Jozef Oude Luttikhuis heer en meester in het biljartspel, maar wat wil je met een cafébiljart thuis?

Harrie ten Brink, die woonde aan het Kerkplein, was in tegenstelling tot biljarten, een kei in het tafeltennissen. Met de op zijn voorhoofd parelende zweedruppels was Harrie jarenlang de ongekroonde koning van de tafeltenniswedstrijden!

Maar bij spelletjes en wedstrijden bleef het niet alleen in het jeugdhuis aan de Markt. Op de bovenverdieping aan de voorzijde was een prachtige ruimte, de voormalige kapel van de Zusters Franciscanessen. Menig feestje werd er gegeven onder het “genot” van diverse frisdranken. Alcoholische dranken waren nog niet toegestaan. Maar dat mocht de pret niet drukken. Zo werd in de voormalige kapel de eerste aanzet gegeven voor het Carnaval in Ootmarsum.

Fuijfe in de Kapel van het jeugdhuis

JongerenKontakt Ootmarsum

Het Jeugdhuis aan de Markt werd een groot succes en zó groot dat pastoor Schweigmann als dé animator, de aanzet gaf tot het oprichten van het JongerenKontakt. Het inmiddels in 1961 opgerichte JongerenKontakt organiseerde hier o.a. de eerste carnavalsvieringen. Het bestuur bestond in 1966 uit:

Jan Weierink - voorzitter,
Harrie Oude Elberink - vice-voorzitter,
Ria Aarnink - secretaris,

Herman Oude Hengel - penningmeester,

Hans Rozendaal, bestuurslid en

Alfons Steinmeijer, bestuurslid.

Henk Elferink en Ben Heesink waren supervisor. Voordien waren ook

Ria van der Maas en Suze Bekhuis actief bestuurslid.

Het oude Gasthuis werd het trefpunt voor de jeugd, omdat toen andere mogelijkheden ontbraken. Wel was er de Blokhut voor de Scouting. Deze blokhut was eigendom van de daartoe bij de bouw in 1950 opgerichte Stichting Jeugdbelang. Dit pand werd vrijwel louter en alleen gebruikt als punt van samenkomst. Ook een tijdlang werd daarin de Wandelclub De Zandlopers en Tubanters gehuisvest. Later kwam de Stichting Jeugdbelang, die de Blokhut verbouwde voor een breder gebruik. Op 18 december 1971 werd de Blokhut als het nieuwe Jeugdhonk geopend.

Doelstellingen JongerenKontakt Ootmarsum

In 1961 heeft het bestuur een aantal doelstellingen opgesteld voor het JongerenKontakt Ootmarsum: *“Zij organiseert verzorgde dansavonden, waarop goede en alom bekend muziekbands en artiesten optreden. Zij wisselt bezoeken uit aan andere JongerenKontakten. (Ootmarsum heeft reeds bezoeken gebracht aan en ontvangen van haar zusterverenigingen uit Slagharen, Dedemsvaart, Nijverdal, Wierden, Rijssen, Haaksbergen, Veldmaat, Hengevelde en Enter).*

Het J.K.O. geeft lezingen, waarop bekende sprekers interessante of actuele gebeurtenissen bespreken. Zij legt met de leden bezoeken af aan de schouwburg in Enschede. (Zo staat er ondermeer op vrijdag 16 december 1966 op het programma een bezoek aan voormelde schouwburg voor een optreden van WIM SONNEVELD). Verder beoogt zij het maken van excursies. Verder verzorgt zij ook voor haar leden de altijd met veel ongedulde tegemoet geziene sterritten en droppingen. Het J.K.O. wil verder tot samenwerking komen met alle verenigingen die kulturele doeleinden nastreven en werkt momenteel nauw samen met de Kulturele Kommissie Ootmarsum”, aldus de aankondiging in de lustrumcirculaire van september 1966 aan de leden.

Ook in de andere parochies in Dedemsvaart, Haaksbergen, Rijssen, Wierden, Nijverdal, Enter en Slagharen werd/was het JongerenKontakt opgericht. Met het JongerenKontakt Slagharen en Dedemsvaart waren de meeste contacten.

Menigmaal werden de gezellige dansavonden, in vooral Slagharen en Dedemsvaart, bezocht met grote groepen jongeren. Er werden speciale bussen ingezet om hen te vervoeren. Opzien werd nogal gebaard met de nieuwe Amerikaans uitgevoerde “Greyhound”-bussen die wij wisten te charteren, volgestouwd met jongeren richting Dedemsvaart, Slagharen etc.! Het waren

gezellige avonden!

Over en weer vonden uitwisselingen plaats tijdens de prachtige dansavonden in de diverse zalen, zoals café “De Rozenstruik”, zaal Pikkemaat en hotel Van der Maas. Bij “Hennie van de Struik” waren wij graag geziene gasten met onze periodieke dansavonden.

Spectaculaire dans- en muziekevonden

Ook Gait Pikkemaat kreeg de nodige avonden te verstouwen, o.a. het optreden van Boudewijn de Groot, Karin Kent, en vele anderen. Wie herinnert zich niet de vele optredens toentertijd van zeer bekende Nederlandse bands, zangers en zangeressen in één van de drie zalen in Ootmarsum, zoals: ZZ en de Maskers, Cuby (Harry Muskee) and the Blizzards, The Buffoons, Rob de Nijs en The Lords, Peter Koelewijn, het Cocktail Trio, Boudewijn de Groot, met zijn eerste en laatste zaaloptreden in zaal Pikkemaat, Gert en Hermien Timmerman, Imca Marina, Saskia en Serge, Maggie McNeal en Big Mouth, Trea Dobbs, Karin Kent met “Dans je de hele nacht met mij”, het winnende liedje van het Nationale Songfestival, Ciska Peters, BZN, Ria Valk, Johnny Kendall, The Herald, Bob Bouber, The Blue Diamonds en Freddy Golden met ‘Teach Inn, alsook ‘Hellen en Fred’. Te veel om op te noemen.

Als vaste bands waren aanwezig ‘The Diamond Stars’, “The Klengola’s”, “The Night Stars”, “Sang und Klang”, “The little Stranger Boys” etc. Deze verzorgden de zeer druk bezochte avonden vóór en ná de optredens van de gecontracteerde bands en artiesten.

Het was een hele organisatie, iedere keer opnieuw de avonden in te vullen. Deze werden allemaal gecontracteerd door voorzitter Jan Weierink. Het contracteren was niet van gevaar ontbloot, want de bands en artiesten moes-

ten betaald worden uit de opbrengsten van die avond. Een groot risico telkens weer. Maar de komst van de landelijk bekende artiesten was verzekerd van grote aantallen jongeren uit Ootmarsum, maar ook van heinde en verre. Eén voorbeeld van de zeer druk bezochte avonden was een optreden van “ZZ en De Maskers” uit Amsterdam in zaal “De Rozenstruik”. Op de bewuste zaterdagavond was het slecht weer. Er was veel sneeuw gevallen en de wegen waren slecht berijdbaar. Zekerheidshalve waren “ZZ en De Maskers” om half twee vertrokken uit Amsterdam om maar tijdig in Ootmarsum te zijn, om aan hun contractuele verplichtingen te voldoen, en de jeugd te laten genieten van hun muzikale en vocale prestaties. Onderweg zijn ze een keer van de weg geraakt, maar hebben toch hun reis voltooid in de tijd van zeven uur. Om half negen ’s avonds arriveerden ze. De zaal zat tjokvol. Er waren zelfs jongeren uit Hengelo (O) te voet naar ‘De Rozenstruik’ gekomen om maar niets te hoeven missen van dit muziek- en zangspektakel. Ook werden twee jongens uit Neuenhaus, Gerd Timmer (hij kan Ootmarsum nog niet loslaten) en Ewald Nolte, lid van het JongerenKontakt. Maar ja, iedereen moest na afloop wel terug naar huis door de dikke sneeuw.... Ook de jongens uit Hengelo (O) en de bussen uit andere plaatsen!

Uitstapje naar de Posbank. JongerenKontakt Ootmarsum; voor vlnr Jan Weierink (leider), Bart ter Horst, Henk Essink, Elmira Luttikhuis, Riny Stroot, Ria Aarnink en Henk Eertman; erachter Henk Bökkers, Alfons Steinmeijer (Venboer), Gerda Veelers; ervoor met zonnebril [Jozef oude Luttikhuis], ernaast Jos Bruggink, erboven met pet Wim Kreffer, met pet Toon Sanders, Frans Morsink, Bert Klaas, boven Herman Wilbers, Bernard Rouwers, Marjan Raatgerink, Leo Steinmeijer, Henk ter Horst en Willemien Bekmann

Niet te vergeten was het moment op een avond in “De Rozenstruik” dat als gevolg van de grote drukte op een gegeven moment een gedeelte van de vloer het begaf. “Hennie van de Struik” bleef de rust zelve en met een tafelblad werd het gat afgedekt.....

Andere activiteiten

Het bleef niet alleen bij dansavonden. Eén keer per jaar werd er een uitstapje georganiseerd. In de herinnering blijven vooral de bezoeken aan Tecklenburg en Ibbenbüren met

“Das hockendes Weib”, het Dolfinarium te Harderwijk, de Posbank te Arnhem en de stad Münster. Op 6 juli 1968 werd een niet te vergeten bezoek gebracht aan Amsterdam.

Een ook niet te vergeten avond was de dansavond annex Songfestival. Op 2 mei 1964 werd in ‘De Rozenstruik’ een Songfestival georganiseerd. Er waren vele muzikale talenten in Ootmarsum en het bestuur verwachtte mooie resultaten van deze lokale talentenjacht. Er waren solo-optredens, complete koren, maar ook bespelers van muziekinstrumenten, allemaal onder muzikale leiding van ‘The Tico’s’!

Naast het bezoeken aan de schouwburg werd ook het culturele aspect van het JongerenKontakt nog eens benadrukt door filmvoorstellingen in onze plaatselijke bioscoop “Odemarus”. Zo werd de boeiende film “Als twee druppels water” van Fons Rademakers in een afgeladen zaal vertoond.

Verder behoorden wandeltochten door de prachtige omgeving van Ootmarsum tot de activiteiten. In een landelijke herberg werd onderweg van koffie met krentenwegge genoten en voor goede muziek werd gezorgd.

Bij Henk van der Maas vonden de eerste carnavalsvieringen plaats van het JongerenKontakt. Deze mondden uit in de oprichting van de Ootmarsumse Carnavalsvereniging “De Othmarridders”. Vanuit het JongerenKontakt werd Theo Oude Elberink gevraagd daartoe het initiatief te nemen. En met succes! Ieder jaar wordt in Ootmarsum het carnavaal uitbundig gevierd.

Er werden ieder jaar Programmaboekjes en afzonderlijke nieuwsbrieven uitgegeven en verspreid. De activiteiten beperkten zich niet tot alleen maar dansavonden en carnaval. Ook andere culturele activiteiten werden ont-plooid. Zo werd in de kantine van DE Damast aan de Laagsestraat geoefend voor toneelvoorstellingen. Op zondag 15 maart 1964 werd aldaar de boeiende passie – paasoverdenking, het toneelstuk “De Witte Vreemdeling”

Samen dauwtrappen

opgevoerd. Ria van der Maas en Henk Elferink bewaren hieraan nog blijvende herinneringen en zijn geen vreemdelingen meer voor elkaar.

Deze overdenking, speciaal geschreven voor jongeren boven 17 jaar, werd gebracht door de dames Anny Bekhuis, Siny Brookhuis, Suze Elferink, Marga Oude Hengel en Ria van der Maas. De muzikale verzorging was in handen van Henk Elferink. Suze Bekhuis had de algehele leiding.

Pastoor Schweigmann

Een ander voorbeeld van jongerenparticipatie in Ootmarsum. In de H.H. Simon en Judaskerk werd onder auspiciën van het JongerenKontakt door een professionele Duitse toneelgroep de “Schwarzwald Passion” opgevoerd. Met steun van pastoor Schweigmann. Op een zaterdagmiddag en -avond werden de uitvoeringen gegeven. Grote decors en coulissen werden in het priesterkoor opgesteld. Tijdens de avonduitvoering van de Passion brak er een hevig onweer los met heftige bliksem en donderslagen tijdens de stervenscène aan het kruis. Een betere enscenering was niet mogelijk!

In het kielzog van het JongerenKontakt nam de jeugd het voortouw in het oprichten van diverse sportverenigingen, zoals de volleybalclub Set Up '65, de biljartclub, het basketbal en niet vergeten de Judoclub Ootmarsum, waarvan ‘Op- per’ Gerard de stimulator was. Aanvankelijk gestart in de kazerne van de Koninklijke Marechaussee aan de Almelsestraat en vervolgens in het Jeugdhuis onderdak gekregen. **Tenslotte werd onderdak gevonden in de kantine van de Twentsche Damast aan de Laagsestraat.** Dit alles gebeurde o.a. door de goede contacten die werden gelegd in het Jeugdhuis en bij het JongerenKontakt. Na vele mooie jaren JongerenKontakt ebde eind zestiger jaren de belangstelling voor de activiteiten weg, vanwege de opkomst van het grote aantal dansavonden in de omgeving. Een aantal café- en zaalhouders in Ootmarsum en omgeving zag brood in het voorbeeld van de gedane JongerenKontaktactiviteiten in Ootmarsum.

Tenslotte

Ootmarsum, echter verkeert nu qua jongerenopvang en -activiteiten als het ware opnieuw in de beginjaren zestig. De opgerichte stichting Centrale Multifunctionele Accommodatie Ootmarsum/Kulturhus had van de Stadsraad de opdracht gekregen te komen tot de stichting van een Kulturhus. De vele inspanningen in de afgelopen jaren om te komen tot de realisatie van een modern Kulturhus waarin oud en nieuw aan zijn trekken kon komen, zijn echter helaas vanwege andere belangen niet gehonoreerd. Maar de mooie herinneringen aan de jaren zestig met de prachtige Jeugdsoos en het actieve JongerenKontakt Ootmarsum blijven en kan niemand ons meer ontnemen!!

Ben Harink, Werkgroep Genealogie

Testament van Hendrik Knijpinga Cramer

De laatste drost van Twente

Vooraf

In de achterliggende jaren zijn er diverse boekwerken en artikelen geschreven over de bewoners van het Drostenhuis in Ootmarsum. De werkgroep Genealogie beschikt over een kopie van het **testament** van Hendrik Knijpinga Cramer. Dit testament is door deze laatste drost van Twente zelf geschreven en gedateerd op 9-10-1813. De drost is overleden op 29-3-

1815.

Naast het testament hebben we tevens de beschikking over kopieën van een complete beschrijving van de **boedel en nalatenschap** van voornoemde H.K. Cramer.

Het beschrijven van de boedel en de nalatenschap had wel de nodige tijd gekost. De start was op 18-4-1815, terwijl de betrokken personen pas op 23-5-1815 hiermee gereed waren.

Zoals wel vaker bij erfenissen gebeurt, waren er ook in de familie van Hendrik Knijpinga Cramer de nodige ruzies over het door hem geschreven testament. Uiteindelijk is de definitieve beslissing daaromtrent pas genomen door het Hoog Gerechtshof in Den Haag op 19-7-1826.

Ook van dit **arrest** beschikken we over een kopie. Van alle hierboven genoemde documenten is inmiddels een transcriptie vervaardigd.

Testament

De laatste drost van Twente moet toch ook wel over enige humor beschikt hebben, gelet op het begin van het door hemzelf geschreven testament.

De tekst “uit overweging der wisselvalligheden van dit leven, de zekerheid des doods, en de onzekere Uure van dien, en niet gaarne uit deze wereld willende scheiden” bij het begin van het testament laat dit toch wel enigszins blijken.

Het Drostenhuis

Hendrik Knijpinga Cramer heeft de enige zoon van zijn dienstmeid Judith Waanders² als wettig en universeel erfgenaam (d.w.z. die alles erft) benoemd.

Deze zoon, hij noemde zich Herman Borgert, moest zich dan voortaan wel Herman Cramer gaan noemen. Als deze naamswijziging wettelijk niet mogelijk was, zou hij toch de erfgenaam blijven en de naam Herman Borgert blijven behouden.

Eveneens is er nog een aantal andere zaken geregeld in het testament:

- ✚ een legaat van twee duizend gulden aan zijn nichtje, Maria of Mietjen genaamd, dochter van zijn volle neef Bernard Cramer. Dit legaat komt alleen tot uitkering als bij het overlijden van Hendrik Knijpinga Cramer er een nog openstaande obligatie is ter grootte van twee duizend gulden ten name van Bernard Cramer.
- ✚ als een legaat aan de gereformeerde of hervormde gemeente van Ootmarssum³ zullen twee obligaties ten laste van de Zweedse Kroon worden gegeven en uitbetaald, met een rente van vijf procent, ten behoeve van onderhoud en reparatie van de kerk.
- ✚ een legaat van vier honderd gulden aan de oude dienstmeid Zwenne of Zwaantje. Eerst getrouwd met zijn oude knecht Roelof Vlierman en daarna met Harm Klunder. Dit bedrag was bedoeld om een openstaande lening te kunnen aflossen.
- ✚ de dienstmeid Judith Waanders, als moeder van de universeel erfgenaam Herman Borgert, krijgt het volle bezit en gebruik van alle na te laten meubilaire goederen tot aan het moment dat Herman

² Waarschijnlijk was Herman het resultaat van een "slippertje" van Hendrik met zijn dienstmeid Judith Waanders.

³ In het testament wordt Ootmarsum geschreven als Ootmarssum.

meerderjarig is. Verder krijgt zij zolang Herman in huis en te haren laste is jaarlijks een bedrag van zeshonderd gulden en kan ze het huis blijven bewonen.

Opvallend is de passage in het testament over een mogelijk overlijden van Herman voordat er wettige nazaten zijn. Hij wordt in deze situatie Herman Waanders genoemd. Hendrik Knijpinga Cramer geeft hierbij tevens aan dat zijn nalatenschap bij een vroegtijdige dood van Herman vervolgens wordt geërfd door Albertus Hendrik, het jongste zoontje van zijn neef Bernard Cramer. Wel onder de voorwaarde dat jaarlijks, zolang zij leeft, een bedrag van zeshonderd gulden wordt uitgekeerd aan Judith Waanders.

ook de knecht Willem Vogelsang wordt door Hendrik nog een legaat in het vooruitzicht gesteld, ter grootte van 100 gulden. Voorwaarde is wel dat deze knecht tot aan de dood van Hendrik bij hem blijft.

vanaf het moment dat Herman Borgert meerderjarig is en de nalatenschap kan aanvaarden, dient hij aan zijn moeder Judith jaarlijks een bedrag van driehonderd gulden uit te keren.

De heren Petrus Immink (predikant te Ootmarssum) en Jan Vaupell (koopman te Ootmarssum) zijn door Hendrik Knijpinga Cramer aangesteld als executeuren van de nalatenschap. Zij dienden tegen een matige en billijke schadeloosstelling voor hun moeite, zodanig te handelen zoals dat eerlijke en brave lieden en executeuren betaamt.

Beide heren moesten er vooral zorg voor dragen dat Herman een goede en fatsoenlijke educatie zou krijgen, de Latijnse en Franse taal zou leren en naar hun voorbeeld een braaf en deugdzaam man zou worden.

Boedelbeschrijving

De heren Petrus Immink en Johan Georg Vaupell zijn door Hendrik Knijpinga Cramer aangewezen als executeuren van zijn nalatenschap. Het testament is gedeponeerd en geregistreerd ten kantore van notaris Willem Berends te Ootmarssum.

Bij het inventariseren en waarden van de nalatenschap waren verder de volgende personen betrokken:

- ✚ Judith Waanders, als wettige voogdes van haar minderjarige zoon Herman.
- ✚ Hermen Slijk (koopman te Ootmarssum) als toeziend voogd van Herman. Hij was door bloedverwanten en vrienden van de minderjarige Herman Borgert, in een familieberaad onder voorzitterschap van Andreas Gooszen, als zodanig benoemd. De laatstgenoemde was vrederechter (= kantonrechter) van het canton Ootmarssum.
- ✚ Jan ten Bokum (wever) en Jan Hendrik Haverkamp (timmerman), bei-

de wonende te Ootmarssum. Zij zijn verzocht om als getuigen op te treden bij de inventarisatie en beschrijving van alle roerende goederen behorend tot de nalatenschap van H.K. Cramer.

- ✚ Gerrit van Assen (zonder beroep, wonende in Ootmarssum) werd belast met de taak van commissaris schatter. In Ootmarssum zelf was namelijk geen commissaris schatter aanwezig. Hij werd in deze taak, speciaal voor het zilverwerk, lvereze taak, special voor het ondersteund door zilversmid Reinier Bruggeman. Deze zilversmid was woonachtig in Ootmarssum. Hij werd door de belanghebbenden benoemd en door de vrederechter van het canton Ootmarssum als zodanig beëdigd.
- ✚ Jan Hendrik van Tubbergh, deurwaarder van het vredegerecht van het canton Ootmarssum. Hij was verantwoordelijk voor het volledig in beeld brengen van de nalatenschap en de verzegeling daarvan. Hiertoe behoorde ook het huis staande in de stad Ootmarssum, onder Walstraat no. 191. Hendrik Knijpinga Cramer was eigenaar van dat huis en is daar ook overleden.

Zonder op dit moment een beschrijving van de inboedel te geven, krijgen we vanuit de boedelbeschrijving wel een goed beeld van de indeling van de woning. De volledige boedel en nalatenschap willen we op een later moment helemaal in beeld brengen.

Uit de boedelbeschrijving komen de volgende vertrekken naar voren:

- ✚ Slaapkamer op begane grond, met uitzicht op de hof.
- ✚ Binnenkamer, liggend aan voornoemde slaapkamer, met uitzicht op de hof.
- ✚ Een slaapkamertje van de voornoemde binnenkamer.
- ✚ Voorkamer, liggend aan voornoemde slaapkamertje, uitziende op de straat.
- ✚ Gang.
- ✚ Meidenkamertje, naast de trap die naar boven gaat.
- ✚ Opkamer, boven de kelder.
- ✚ Kelder.
- ✚ Wijnkeldertje, gekoppeld aan de kelder.
- ✚ Zogenaamde pompkeuken, met uitzicht op de hof.
- ✚ Kamer tussen pompkeuken en de kookkeuken, eveneens met uitzicht op de hof.
- ✚ Provisiekamertje bij de laatstgenoemde kamer.
- ✚ Kookkeuken, grenzend aan de provisiekamer.
- ✚ Een gang naar deze keuken.

- ✚ Waskamer aan de laatstgenoemde gang.
- ✚ Een vertrek aan de waskamer grenzend.
- ✚ De deele (of voorhuis).
- ✚ Knechtenkamer, aan de deele.
- ✚ Zolder, boven de deele.
- ✚ Schuur tegenover het woonhuis, met zolder.

De geschatte waarde van een aantal onderdelen van de boedel willen we toch even de revue laten passeren:

- ✚ meubilair + serviezen: ± 1000 gulden
- ✚ boeken en geschriften: ± 250 gulden. Dit betreft een breed scala, variërend van een boek van Hugo de Groot tot een verzameling pauselijke decreten.
- ✚ wijn: 40 gulden. Het gaat hierbij om 4 ankers wijn (= ongeveer 200 flessen à 0,75 liter).
- ✚ kleding: ± 300 gulden
- ✚ zilverwerk: ± 1375 gulden. Het betreft hier grotendeels zilver met een Keurmerk (kleine keur of grote keur). Grote keur zilver is met het hoogste gehalte zilver en werd gestempeld met het provinciewapen. Kleine keur zilver heeft een lager gehalte aan zilver en werd gemerkt met meesterteken en stadsteken.
- ✚ goudwerk: ± 450 gulden. Hierin zitten stukken van 20-karaat, 18-karaat en 14-karaat gouden sieraden.
- ✚ onderhandse obligaties met een totale grootte van ± 25.000 gulden.

Interessant is verder de hoeveelheid onroerend goed die in de boedelbeschrijving staat vermeld.

Naast het al eerder vermelde huis met hof in Ootmarssum, gelegen in het Oostervierendeel (Oostenborgh vèèrln) onder Nr. 191, zijn er nog andere bezittingen te noemen:

- ✚ een schuur tegenover het hiervoor genoemde huis, ook onder Nr. 191.
- ✚ een huis gelegen naast de genoemde schuur, onder Nr. 200. Deze was verhuurd aan Berend Sprenkelink en Jannes Geerdink.
- ✚ een besloten hof, gelegen op de stadswal, onder Nr. 105, oppervlakte ca. 6 spint⁴, gelegen tussen de huizen van Hermen Slijk en Lambert Stevens.
- ✚ diverse stukken zaailand, met een totale grootte van 22 schepel⁵.

⁴ spint is enerzijds een inhoudsmaat (1/20 hl), maar ook een oppervlaktemaat. Het is de oppervlakte die met een spint graan bezaaid kan worden (200-250 m²).

⁵ schepel is ook een inhoudsmaat (1/4 hl), maar tevens een oppervlakte maat. Het is zoveel land als men met een schepel rogge kan bezaaien (1/8 ha).

- ✚ 3,5 dagwerk⁶ weiland cq. hooiland.
- ✚ een heemstede (= boerderij), een plaats (= hofstede) en diverse stukken heerd (= stroken land, behorend bij een boerderij) in de provincie Groningen. Deze bezittingen vallen allemaal onder “beklemming”. Beklemming wil zeggen: het bezitten van of onderworpen zijn aan het beklemrecht. Dit beklemrecht is een altijddurend en erfelijk recht van gebruik van aan een ander toebehorende landerijen. Dit recht komt speciaal voor in de provincie Groningen.

Ondanks de vele bezittingen van Hendrik Knijpinga Cramer blijkt uit de boedelbeschrijving toch ook wel een slechte moraal op het gebied van betalen. Op het moment van zijn overlijden had hij 9 jaar achterstand in de betaling van het jaarloon à 25 gulden aan zijn knecht Willem Vogelsang. Daarnaast was hij ook nog eens 17 jaar meidenloon schuldig aan zijn dienstmeid Judith Waanders à 50 guldens per jaar.

Arrest Hoogerechtshof 's-Gravenhage

Het testament, zoals dat opgesteld was door Hendrik Knijpinga Cramer, werd door de familie aangevochten bij de rechtbank te Almelo. Onder aanvoering van de volle neef van Hendrik, Bernard Cramer (koopman te Ootmarsum), werd getracht om dit testament ongeldig te laten verklaren.

Volgens hen bevatte dit testament een verboden fidei-commissaire substitutie (dwz. bij een onvervreemdbaar familie-erfgoed iemand als tweede erfgenaam aanwijzen, op wie de erfenis bij gebreke van de eerst aangewezen erfgenaam zal overgaan).

De rechtbank te Almelo heeft dit bij een niet bij verstek uitgesproken vonnis afgewezen op 22 december 1824.

Bernard Cramer c.s. (en de zijnen) hebben vervolgens getracht via het Hoogerechtshof te 's-Gravenhage de uitspraak van de Almelse rechtbank ongedaan te krijgen. Echter ook dit hof heeft geconcludeerd dat er geen verboden fidei-commissaire substitutie in het testament is opgenomen. De uitspraak van het laatstgenoemde gerechtshof heeft plaatsgevonden op 19 juli 1826. De appellanten zijn veroordeeld in de kosten van dit proces, ter grootte van tweehonderd en zes gulden plus vijf en dertig cent.

Bron

Documenten van Historisch Centrum Overijssel te Zwolle

⁶ dagwerk is een oppervlaktemaat (0,4 ha). Deze oppervlaktemaat werd gebruikt bij hooiland en weiland. Een dergelijke oppervlakte kon 1 persoon per dag bewerken, zonder machines!

Kroniek van het “Meijerhuis” Ganzenmarkt 14

De Ganzenmarkt

Nu een eerbiedwaardige straat met woningen, waarvan sommige van oudere datum en andere in aangepaste stijl nieuwgebouwd zijn. Een groot verschil met de situatie van zo'n 50 jaar geleden!

Volgens een bewoner was het in die tijd een rommelig armoedig straatje, waar vrachtauto's af- en aanreden, zoals Koldemeule voor tabaksfabriek Heupink en Reinders en Weustink die voor van Gend & Loos reed.

De straat lag in het stadsdeel "Hoogelindenvierendeel" (Hoogelindeveerln) en werd in 1786 al aangeduid met de naam Ganzenmarkt! Er waren toen nog geen bordjes met straatnamen. Huizen werden aangeduid met de naam van de bewoner of met een vermelding van de ligging, bijvoorbeeld aan of achter de wal of op de markt.

Ganzenmarkt in de jaren zestig

Ganzen

De naam Ganzenmarkt gaf aan wat er verhandeld werd, een straat dus waar ganzen verhandeld werden. Ganzen kwamen (en komen) sinds eeuwen veelvuldig voor in Twente met zijn natte gebieden en waren economisch van groot belang. Zij leverden eieren, vlees, dons, mest en ganzenpennen voor het schrijven, maar waakten ook.

De markt lag vlakbij de Houten- of Poelpoort (Zuiderpoort). Het belang hiervan was dat de boeren uit Agelo met veel broekland waar veel ganzen gehouden werden, bij de aanvoer niet met de vogels door de hele stad hoefden te gaan.

Ganzenmarkt begin twintigste eeuw

Bewoning

Op de marktdag zullen de bewoners van de straat al vroeg in de ochtend wakker geworden zijn door het gesnater en gegak van de vele ganzen, die door de boeren en burgers ter markt werden gebracht. Dit gold ook voor de mensen in het tweetal huizen (oud kadasternummer 816 en nummer 815) die lagen in de bocht midden in de Ganzenmarkt

In nr. 816 met een oppervlakte van 112m² woonde hier van oudsher de familie van Assen. In de 18^e eeuw had Jan Berend van Assen er zijn schilderswerkplaats. Hij overleed op 68- jarige leeftijd in 1812 en was getrouwd met Alberta Maria Tijdeman. De familie (oorspronkelijk afkomstig uit Uelsen) maakte deel uit van de kleine hervormde gemeente en had contacten met de notabelen in de stad. Na de dood van zijn vader ging zoon Pieter van Assen ook als schilder, verder met de zaak. Pieter of Peter van Assen werd geboren in 1777, overleed in 1850 en was ongehuwd.

Het naastliggende huisje met het oud- kadasternummer 815 en met een oppervlakte van 91m², was in bezit van de Hervormde Diaconie en zeer waarschijnlijk verhuurd.

Het waren eenvoudige van Twentse baksteen opgetrokken met rode pannen gedekte woningen met ramen verdeeld in kleine vakken. Na 1850 kwam het huis van Jan van Assen in bezit van Hendrik Jan Florijn, die getrouwd was met Harmina Meijer. Florijn overleed in 1910 en zijn vrouw in 1924.

Een nieuwe bestemming

In 1924 werden beide woningen gekocht door de Coöperatieve Landbouwbank en Handelsvereniging te Almelo en werden ingericht als filiaal van deze bank. De bank was in 1920 opgericht en stichtte in de omgeving van Almelo nog meer afdelingen. Ootmarsum was sterk agrarisch georiënteerd, veel bewoners waren zogenaamde akkerburgers; behalve een ambacht werd ook het boerenwerk bedreven. Hoewel de naam landbouwbank doet denken aan allerlei geldzaken, werd er ook gehandeld. Allerlei landbouwproducten werden verkocht zoals kunstmest, zaairogge, pootaardappelen, steenkool enz. en ingekocht van de boeren o.a. eieren, graan en aardappels. Deze handel bracht veel verkeer door de stad. Elke dag reden de boerenwagens door de stad naar de Ganzenmarkt. De oorspronkelijke handel in ganzen had plaats gemaakt voor een opslag- en stapelplaats voor de landbouw.

De Landbouwbank in 1952

Verbouwing

Door afbraak, verbouwing en nieuwbouw van de beide panden, werden de twee woningen geschikt gemaakt als opslagplaats met een kantoor. De buitenmuren werden vernieuwd, nieuwe daken opgebracht en ook binnen veranderde er veel. Er kwam een doorgang tussen beide gebouwtjes. De zolder werd versterkt en van een hijsinstallatie met katrol voorzien. Aan de voorzijde waren de deuren voor het laden en lossen verbreed. Over de gehele breedte van de beide gevels werd de naam “Coöperatieve Landbouwbank Afd. Ootmarsum” geschilderd. Als filiaalhouder werd het pakhuis in de dertiger jaren beheerd door Veldscholten. Na meerdere fusies, maar ook door concurrentie werd het gebouw steeds minder gebruikt en werd de linkerzijde als opslag verhuurd aan o.a. Polman, Weustink en later aan de tabaksfabriek Heupink en Reinders voor f. 16.- in de maand! Het gedeelte aan de rechterzijde werd bewoond door de familie Bloemen. In de schuur achter de woning waren machines van hun bedrijfje opgesteld.

Het pand was in gebruik als pakhuis.

De zolderruimte met tabaksopslag van Heupink en Reinders

Het "Meijerhuis" Ganzenmarkt 14

In 1975 volgde de verkoop van de huizen aan Rob Meijer. De beide panden waren in de loop der jaren sterk vervallen. Een beschrijving uit 1975 geeft de toestand weer, waarin de panden verkeerden: "De huisjes zagen er erbarmelijk uit. Op het huis, rechterzijde lagen de pannen er nog maar voor de helft op, de deuren hingen in de kozijnen en het lekte overal. De muren waren groen uitgeslagen."

Een ingrijpende renovatie door de nieuwe eigenaar moest de panden weer geschikt maken voor bewoning. Hierbij had de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg een stevige vinger in de pap. Onder leiding van de architecten Dethmers en Hulshoff werden de huizen zoveel mogelijk in hun oude staat teruggebracht maar toch zodanig, dat het binnen een geriefelijke woning werd. Bij de verbouwing/restauratie van het linkerpand werd de buitendeur een raam en kreeg het rechtsgelegen huis de hoofdingang.

De twee schuifdeuren aan de zijkant werden vervangen door twee gewone deuren. Bij het traditionele vlöggeln met Pasen trekt de stoet rondom de stiepelpaal tussen deze twee deuren. Via een overkapping werden de twee oorspronkelijke panden aan elkaar getrokken tot één huis met huisnr. 14.

De Ganzenmarkt anno 2011 lijkt in het geheel niet meer op de Ganzenmarkt van voorheen. Enkele oude stadsboerderijen en oude woonhuizen zijn gerestaureerd / gerenoveerd terwijl enkele nieuwe panden qua stijl goed ingepast zijn. Zonder meer is de verbouw en renovatie van "het Meijerhuis" een fraaie aanwinst voor het uiterlijk van de Ganzenmarkt, één van de oudste straten van Ootmarsum!

Bronnen

Informatie en schriftelijke gegevens van de heer Rob Meijer.

Kadaster voormalige gemeente Ootmarsum, archief gemeente Dinkelland

Wie woont er straks in het oude centrum?

Op een schoolvrije woensdagmiddag in de jaren vijftig kon je als kind in het centrum van Ootmarsum zo de deur uitlopen en kwam je speelkameerades en buurkinderen tegen. Wanneer we nu het oude centrum doorlopen en nagaan hoeveel gezinnen er wonen en hoeveel oudere alleenwonenden, dan wordt het duidelijk dat over een aantal jaren het centrum er heel anders zal uitzien. Wellicht niet qua straatbeeld, maar wel alles wat zich achter de voordeur bevindt.

De voetballertjes bij de stadspomp zijn: vlnr staand: Henk Hesselink, Bennie Veelers en Bennie Sanders; zittend: Leo Heerink Wim Olde Meule en Hans Bosch. Foto 1964

In mijn jeugd aan de Grotestraat was de hele binnenstad een speelplek. Kastanjes rapen op de wal, vissen plagen in Engels Tuin, appels pikken in de kloostertuin, struinen in 't Buske, schaatsen op de kolk. En in de zomer naar de Kuiperberg en Hezeberg, hutten bouwen op de Valkenberg en zwemmen in Janninks kolk op het Springendal. De kinders van de vele middenstandsgezinnen waren gedoemd hun eigen vertier te zoeken, de ouders moesten alle zeilen bijzetten om de negotie rendabel te houden. We speelden "Meske pingeln" ofwel landveroveren waarbij uit de keukenlade een oud mes werd meegenomen, een vierkant in het zand werd getekend en je er je mes in mocht gooien en een stuk kon toe-eigenen. In de Grotestraat waren Jansen en Silderhuis de hoefsmeden annex huishoudelijke artikelen, Ossenvoort, Grimberg, van Benthem en Koopmans waren de bakkers. Meijer Brunninkhuis, Grimberg, Scherphof en Bloemen waren de kruideniers en daartussen had Steinmeijer de slagerij, Hulshof de schoenenzaak, Smellink de groentewinkel, Heupink de drogisterij, Hesselink de kapperszaak, van Benthem de kleermakerij,

Aan de Stegge de hoedenzaak, van der Maas Hotel/Restaurant en was er een tabaksofslag van Fa. Bloemen naast het woonhuis van Fitse Willems.

Dit laatste huis, samen met de pastorie De Wehme en het woonhuis Rozendaal waren eigenlijk de enige woonhuizen in de straat. In het huidige straatbeeld in het oude centrum zie je nu anno 2011 sporadisch kinderen spelen. Nu lijkt de bebouwing en het straatbeeld helemaal niet zoveel veranderd te zijn vergeleken met een halve eeuw geleden, ware het niet dat in de jaren vijftig de huizen werden bewoond door complete gezinnen en dit nu bedrijfspanden zijn geworden met vaak appartementen er boven.

Ik heb de oude kadasterkaart van 1826 en de huidige centrumkaart van 2010 op elkaar gelegd en een aantal zaken met elkaar vergeleken. Daarnaast heb ik voor de grap (in Ootmarsum kennen we elkaar toch allemaal) de geschatte huidige leeftijd van de bewoners erbij vermeld.

Het hoeft geen betoog dat de grote individualisering ervoor heeft gezorgd dat eenieder zijn eigen woondomein heeft gekregen. Was het vroeger normaal dat verschillende generaties in één huis bleven wonen, in de zestiger jaren ging je met 65 jaar het bejaardenhuis in, want je moest als oudere de jongeren niet tot last zijn.

De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek maken duidelijk dat er achter de deuren van de woningen in het centrum van Ootmarsum in de afgelopen 50 jaar behoorlijk wat veranderd is.

In de zestiger jaren was de gemiddeld bezetting per woning 5,17 persoon. Bij de laatste tellingen in 2008 komt het CBS uit op een gemiddelde bezetting van 2,55 per woning. Een halvering dus.

In 2000 had de gemeente Ootmarsum 4539 inwoners die in 1721 woningen onderdak hadden.

Het oude centrum binnen de wallen telde in 1836 maar liefst 206 gebouwen. De laatste stand van 2010 geeft een aantal van 202 gebouwen. In deze gebouwen zijn nu 147 huishoudens ondergebracht.

Van deze 147 huishoudens zijn er 115 één- en tweepersoonshuishoudens, waarvan 69 eenpersoonshuishoudens en 46 tweepersoons huishoudens. Volgens de statistische gegevens van het CBS was het aandeel 65-jarigen en ouder, maar liefst 33%. Dat betekent dat een groot deel van het oude centrum door 'oude' mensen wordt bewoond. Wat is oud.... Gaan we even uit van de gemiddelde levensverwachting van 76 jaar voor de man en 81 voor de vrouw, dan zou je de conclusie kunnen trekken dat zich in het centrum van Ootmarsum binnen nu en tien jaar een kleine aardverschuiving zal voordoen, omdat via natuurlijke weg zo ongeveer 40 woningen vrij zouden kunnen komen. Tenzij we allemaal het voorbeeld van Jeanne Staverman volgen en allemaal ouder dan 100 jaar worden.

Voor een makelaar is de binnenstad in de huidige situatie een grote taart om van te smullen. Geïnteresseerden in een karakteristiek pand in de binnenstad kunnen op een wachtlijst worden gezet en worden bediend wanneer er weer een pand op de markt komt.

Hoe zal Ootmarsum er in de toekomst uitzien? Aan de buitenkant wellicht niet anders dan het vertrouwde beeld dat we al jarenlang kennen. Door de ‘aardverschuiving’ achter de huisdeuren de komende jaren, zal toch langzamerhand een oude garde verdwijnen die toch vaak de garantie was voor veel vrijwilligerswerk en het in standhouden van het ‘stadseigene’, de oude gebruiken en tradities.

Alphons Steggink, onze wethouder van de Gemeente Dinkelland, presen-

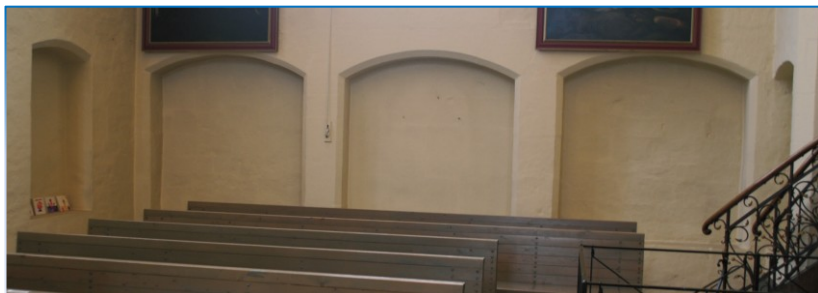

Het jaarlijks putfeest op het Bergplein, foto 2008

teerde in april van dit jaar trots de resultaten van een woningonderzoek van de woningcorporaties. Het waarderingscijfer voor de woonsituatie is maar liefst 8.1. Inwoners van Dinkelland zijn dik tevreden met hun woonplek. “Het bewaken van de woonkwaliteit is één van onze speerpunten”, aldus de wethouder. Dat moet zeker ook gelden voor het centrum van de kern Ootmarsum waar het niet zo mag worden dat door een verdere commercialisering de binnenstad verandert in een toeristische attractie met enkel winkeltjes en galerieën. Ootmarsum moet geen museumstadje Orvelte of toerismparadijs Valkenburg worden, maar moet een stadje blijven waar woongenot en toerisme en bedrijvigheid op een goeie manier met elkaar hand in hand kunnen blijven gaan.

De verdwenen Ootmarsumse gildealtaren

Na de aanbouw van het transept⁷ van onze kerk in 1494 worden op 10 juli, door de hulpbisschop, naast het bestaande hoofdaltaar, nog 6 of 8 altaren gewijd.

De diverse geschiedschrijvers verschillen nogal over het juiste aantal en de juiste datum. Ook 29 augustus wordt genoemd.

De volgende altaren worden gewijd:

1. Michaël, de aartsengel. Feestdag 29 november.
Patroon van de kooplieden, apothekers en bakkers.
2. Catharina van Alexandrië. Feestdag 25 november.
Patrones van pottenbakkers, molenaars en leerlooiers.
3. Thomas, de apostel. Feestdag toen 21 december (sinds 1969 op 3 juli) Werkte als bouwmeester in India.
Patroon van timmerlieden en metselaars.
4. Martinus, bisschop van Tours. Feestdag 11 november.
Patroon kleermakers, hoefsmeden, wevers en soldaten.
5. Antonius van Padua, kerkleraar. Feestdag 13 juni.
Patroon van reizigers en mijnwerkers.
6. Maria Magdalena(uit Magdala bij Tiberias). Feestdag 22 juli.
Patrones van kappers, tuiniers en loodgieters.
7. Johannes Evangelist. Feestdag 27 december.
Patroon van beeldhouwers, boekdrukkers, mandenmakers en zadelmakers.
8. Anna, moeder van Maria, feestdag 26 juli.
Patrones van touwslagers, schrijnwerkers en kantwerksters.

⁷ Dwarsvleugel van een gebouw, rechthoekig de lengteas snijdend.

In het transept tellen wij samen acht nissen. Dat kan geen toeval zijn! Achter in de kerk aan weerszijden van de hoofdingang waren in de 13^e eeuw al nissen aangebracht.

Bij die gildealtaren⁸ werd jaarlijks op de feestdag van de patroonheilige Eucharistie gevierd, gevolgd door een uitbundig feest voor de gildeleden en veelal was de 'vroedschap', het plaatselijke bestuur, daarbij uitgenodigd. Zij brachten meestal een bijdrage uit de gemeentekas mee. Na 1623 moesten de burgemeesters dat uit eigen zak betalen.

Soms werd vastgelegd dat viering van de patroonheilige op een andere dag moest worden gevierd. Van Catharina van Alexandrië staat vermeld dat de viering plaats moest vinden na Hemelvaartsdag. Het feest van Johannes werd verschoven naar 3 mei.

Gildealtaren in andere steden

Op onze jaarlijkse tocht naar het mooie 's-Hertogenbosch zijn we toch maar eens gaan kijken of er in de Sint Jan gildealtaren zijn te vinden. Eerst even wat kracht op doen bij een kop koffie met een 'Bossche bol van Jan de Groot', gevolgd door een bezoekje aan de bekende Mariakapel. In de Sint Jan maken we een praatje bij de informatiebalie. Op onze mededeling dat wij uit Ootmarsum komen wordt door de betreffende dame vol trots verteld dat zij 'van Almelo' is.

Dan komen de boeken op de tafel en wij leren dat deze kathedraal in 1550 beschikte over 52 zijaltaren, waarvan minstens 22 gildealtaren. Alleen die van de H. Barbara is nog aanwezig. De overige zijn allen tijdens de Beeldenstorm tussen 22 en 25 augustus 1566 vernietigd. In april 1567 verlieten de hervormden weer massaal de stad.

Later leren wij nog dat in onze geboortestad in de Grote- of Sint Bavokerk in Haarlem in het jaar 1573 door de reformatie 32 gildealtaren werden vernietigd. In datzelfde jaar was dat in de St. Jan van Gouda het lot van 45 altaren. Over de gilden in Haarlem is het volgende te lezen in het boek "750 jaar Haarlem en de Haarlemmers."

Het gilde bekeurd

"Op het overtreden van het gildereglement, de 'keur', stonden zware straffen. Zo werd in 1456 het hele bakkersgilde beboet. In hun keur was bepaald hoeveel broden zij per dag mochten bakken, welk gewicht die behoorden te hebben, wat de kostprijs moest zijn en welk meel er voor gebruikt diende te worden.

De bakkers hadden zich niet gehouden aan het voorschrift dat een roggebrood tenminste zes pond moest wegen. Zij hadden broden gebakken die

⁸ Vroeger had elk gilde in de parochiekerk een eigen altaar.

iets lichter waren. Als straf moesten zij de kapel van het gilde, die gewijd was aan de heilige Judas Thaddeus, de schutspatroon van de bakkers, opknappen en de pilaren in de kerk van nieuwe schilderijen voorzien.”

Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kunnen wij aannemen dat de gildealtaren in de nissen in onze Simon en Judaskerk ook de reformatie niet hebben overleefd.

Van vele bezochte kerken kan worden aangetekend dat aan het eind van de vijftiende eeuw het aantal gildealtaren sterk werd uitgebreid.

In de kerken die in handen van de reformatie zijn gebleven werden op de muren van de overgebleven nissen in sierlijke letters Bijbelteksten aangebracht. Dat is o.a. te zien in de Walburgiskerk van Zutphen.

De traditie van onze jaarlijkse ‘Bossche bol van Jan de Groot’ hopen wij nog lang vol te houden.

Nis met Bijbeltekst in de Walburgiskerk in Zutphen

Ben Kleissen

Hermann Löns, de “Heidedichter”, en Ootmarsum

Café Zum Lönsberg is, als trefpunt voor wandelaars en fietsers in de buurtschap Hezingen (Hesingen), een begrip voor Ootmarsum en wijde omgeving. Hoe komt die Duitse Wirtschafft aan haar naam?

Daarvoor komen we terecht bij de bekende Duitse schrijver Herman Löns, de man die bij vrijwel iedere Duitser bekend staat als de “Hei-

dedichter”, die zelfs even in Ootmarsum heeft gewoond.

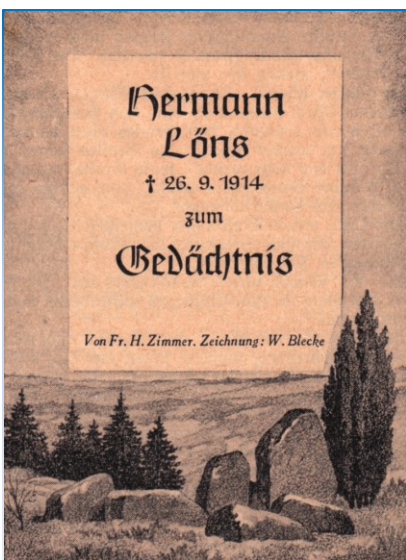
Wie was Hermann Löns?

In Kulm aan de Weichsel in West-Pruisen werd Hermann op 29 augustus 1866 geboren als eerste kind en enige zoon in een gezin met nog veertien dochters. Zijn vader was leraar en hartstochtelijk jager, die zijn zoon graag meenam bij jachtpartijen. Als veertienjarige schoot Hermann zijn eerste reebok. Op grote landgoederen en boswachterijen bracht hij graag zijn vakanties door en werd al vroeg jager en visser. Maar vóór alles was de omgang met de natuur zijn grote liefde; dagenlange zwerftochten in weer en wind, over schier eindeloze heidevelden en door uitgestrekte bossen konden zijn hartstochten niet stillen, maar voedden des te meer zijn sympathie voor avontuur, jacht en buitenleven. In zijn autobiografie vertelt hij, dat de eerste geschoten reebok hem niet zoveel voldoening gaf als de eerste pestvogel die hij kon vangen.

Zo leerde hij in de natuurlijke omgeving elke viervoeter, vogel, plant en insect kennen en kreeg steeds meer bewondering voor de menselijke bewoners in balans met hun natuurlijke omgeving. “Ik was bevriend met veedrijvers, vissersknechts en bosarbeiders”, zei hijzelf en de inhoud van al zijn boeken ademt zijn liefde voor de boeren en handwerkers, het brede fundament van de samenleving in zijn eenvoudig bestaan. Zo beschrijft hij de wortels van de bestaansbron waaruit het nieuwe leven moet ontspruiten. Hij leerde de buitenmensen werkelijk kennen en waarderen vanuit de praktijk en niet vanuit boeken en studie. “Leven moet men tussen, opgaan in en zich één voelen met het volk om iets groots te maken van een volk.”

Na het gymnasium haalde hij in 1886 aan de universiteit in Münster zijn

graad in de medicijnen en leverde waardevol wetenschappelijk onderzoek in de zoölogie. Hij genoot van het studentenleven in Münster, Greifswald, Göttingen en weer Münster, maar zakte uiteindelijk. Na een kort verblijf in Kaiserslautern werd hij om in zijn levensonderhoud te voorzien journalist in Frankfurt. In de storm van zijn eerste vrije leven en drijvend op het succes van zijn eerste uitgaven van luchtige satires, treffende kritieken en bonte verhalen veroverde hij zijn publiek. In Münster trouwde hij met Elisabeth Erbed, later in Hannover met Lisa Hausmann, maar een vrouw die bij Hermann paste was nog niet geboren. Hij was een zwerver met een tomeloze passie en een grenzeloos 'groot hart', die zich niet langdurig kon binden. Vijf jaar voor 'zijn' grote oorlog verliet hij vrijwillig vrouw en kind zonder

geld en goed om te gaan zwerven. Niemand wist precies waar hij vertoefde en vage sporen wezen naar Oostenrijk, Nederland en Zwitserland. Hij schreef toen vanuit 'Nirgendwo' en ondertekende met 'Hermann Heimatlos'. In 1912 verbleef hij in Ootmarsum, Schüttorf, Neuenhaus en omgeving. Hierover later meer. Intussen was hij voor de Duitsers nog steeds de beroemde dichter en volkslievende. Pas kort voor de Eerste Wereldoorlog keert hij terug in zijn vaderland in Frankfurt, moe, rusteloos en verbitterd. De dood heeft hij niet bewust gezocht, maar hij neemt wel dienst in het keizerlijke leger. Als hij daar van hogerhand een zekere bescherming voelt maakt hij daar bezwaar tegen en wil gelijke behandeling. Een dagboek met oorlogsverslagen is naderhand teruggevonden.

Hij sneuvelt maar er is niets met zekerheid over zijn dood te zeggen. Er zijn verschillende uitspraken en verhalen over bekend. Wel schijnt in

de nacht van 1 op 2 oktober zijn lichaam met meerdere slachtoffers in granaattrechters te zijn gelegd. Pas in 1919 werd er onderzoek naar zijn graf gedaan. Een soldaat verklaarde onder ede vier tot zes grafheuvels gezien te hebben die vrij nieuw leken. Eén heuvel was zonder kruis. De soldaten zetten er een zwaar eikenhouten kruis op en een infanterist maakte een bord met het opschrift: Hier ruht in Gott Kriegsfreiw. Herm. Löns- gefallen auf Patrouille September 1914.

Löns in Ootmarsum

In zijn duistere periode ontvluchtte Hermann de spanningen in zijn gezin en de ergernis met de overheid. Via contacten met Uelsen en Neuenhaus - in

1905 had hij reeds een briefwisseling met een natuuronderzoeker in Uelsen - ontdekte hij de Duits-Nederlandse grensstreek en nam de wijk naar Ootmarsum. Hier, veilig voor zijn vrouw die alimentatie eiste en voor de justitie die hem zocht voor lichamelijke geweldpleging, was het landschap rond Ootmarsum een plek om weer enigszins op verhaal te komen. Het stadje zelf gaf hem echter niet de rust die hij zocht. Hij logeerde enige tijd in het huis van horlogemaker Budde aan de Marktstraat 10, maar vond het hier te onrustig voor de man die "Haide und Einsamkeit haben muss," zoals hij in een brief aan een vriend schrijft. "Meine Wirtsleute sind nett, die Kost ist gut, aber die Leute haben keine Ahnung von geistiger Arbeit." Hij wil weer gauw naar Hannover. Voor Paul Budde is het verblijf van Löns in Ootmarsum een spannend

Horlogezaak Budde

Theodorus Budde

hoofdstuk in zijn familiekronek. De Ootmarsummer die al meer dan 25 jaar in Australië woont en stamboomonderzoeker is, ontdekte dat zijn voorouders uit Wietmarschen kwamen en zich in 1771 in Nordhorn vestigden. Een

eeuw later trok Gerhard Budde naar Ootmarsum en vestigde zich als horlogemaker aan de Marktstraat. Zijn zoon Theo, die in 1889 geboren werd, zou hem in de zaak opvolgen. Bij deze familie was Hermann Löns enige tijd te gast. Theo Budde (ook een dichter) en Hermann Löns raakten goed bevriend. In die tijd was het grensgebied nog een uitgestrekt heidegebied en samen trokken deze twee natuurliefhebbers door deze streek. Paul Budde heeft samen met Gerd Timmer en zijn neef Dré veel onderzoek omtrent de relatie Budde en Löns gedaan. Ze zijn er trots op dat een zo beroemde Heimatdichter zich in en door onze regio liet inspireren.

Brieven tijdens zijn verblijf in Ootmarsum

Zij verhalen steeds weer over zijn liefde voor de natuur en worsteling met zijn bestaan. Op 22 mei 1912 schrijft hij onder meer:” *nun ich hier bin, sehe ich es ein: ich muss wieder nach Hannover. Nur dort komme ich zum Schaffen. Ich brauche mein Volk, und meinen Freundeskreis. Hier ist es reizend, die Landschaft wenigstens, denn das Volk ist 75% katholisch. Aber ich muss meine Heimatlandschaft haben und mein Blutsvolk.*”

De Marktstraat rond 1910

Een brief van 24.05.12 geeft een interessante indruk van Ootmarsum

Lieber Traugott,

Schönen Dank für deinen lieben Brief; er hat mich gefreut und gerührt. Mit dem Volk hier fände ich mich schon ab, und die Landschaft ist reizend und abwechslungsreich. Jedoch die Wohnung ist unmöglich. An Arbeit ist nicht zu denken. Und alles ist muffig und das Bett! Mensch, das ist so eine Art Pferdekechtsklappe.(..) Meine Wirtsleute sind nett und die Kost ist gut, aber die Leute haben keine Ahnung von geistriger Arbeit, ihr Wäscheschrank ist in meinem Zimmer. Die Tochter kramt andauernd darin herum. Dann wohne ich parterre. In der Nähe ist die Schule. Vor mir die mit Kopfsteinen gepflasterte Strasse, Holzschuhgetrampel, Wagengerassel, Hundegebeiss, Grammophonkonzert in der Wirtschaft drüben, viel Ladenverkehr im Hause usw. Es ist völlig ausgeschlossen, dass ich auch nur zu rein feuilletonistischer Arbeit komme. Sobald der Kaplan, Sohn de Hauses, einfacher, aber kluger Herr, abreist heute Abend, habe ich niemand, mit dem ich reden kann. Also reise ich in 8 Tagen. Ich will mir Land und Leute

noch ein wenig ansehen und dann geht es weiter. (Ingekorte brief).

Het verblijf in de natuur rond het stadje was van de 45-jarige Hermann Löns wel helemaal ‘zijn ding’! Het inspireerde mede Löns tot prachtige literatuur

Hoort

*Het leven kust de kale rots
Zowel als zandwoestijnen,
Verstand is in de kraaienroep
En 't spelen der konijnen.*

*Bezieling zingt een machtig lied
Indien gij slechts wilt luistren,
Natuur zal van haar groot geheim
In oor en hart u fluistren.*

*Beweeg uw voet in stille gang
Langs d'eeuwig-groene wegen,
Dan klinkt uit aller schepslen
stem
Een groet u vriendelijk tegen*

*Hermann Löns
Vertaling G. v.d. Tonge-Koster*

over de mens in samenleving met de natuur met al zijn bekoorlijkheden en problemen.

Hoewel de brieven een vrij negatief beeld geven over zijn tijd in Ootmarsum, heeft Hermann toch ook goede herinneringen aan die tijd, want hij onderhield nog jarenlang een vriendelijke briefwisseling met enkele Ootmarsummers.

Zum Lönsberg

Op 14 februari 1962 opende de vader van de huidige eigenaar Heinz Nijhuis op een vijfspiong van wegen in het Duitse deel van Hesingen een Gaststätte. Hij kwam van grenscafé Meijer, waar een paadje vanuit de Manderse Streu de grens passeert en noemde zijn Wirtschaft “Zum Lönsberg” ter herinnering aan de persoon die daar in de

omgeving gezworven heeft en rust en inspiratie zocht. De eigenlijke Lönsberg ligt iets verder richting grens.

Veel dank ben ik verschuldigd aan de mensen die belangeloos informatie en boeken gaven Bijzonder dank aan de heer Dré Budde die mij een verzameling interessante artikelen over Löns en zijn werk toestuurde.

Voor een natuurliefhebber zijn de boeken en verhalen een openbaring en herkenning van hun ideale omgeving. Tegen die persoon zeg ik bij deze: “Pak een boek uit de heemkundebieb, waar ik een serie geschonken boeken van Hermann Löns mag plaatsen en beleef je omgeving vanuit begin 19^e eeuw met de verwondering van een kunstenaar”.

't Pröätke met de dames Quaink

*Terugblik en herinneringen van
Annie Wilbers-Quaink en Marie Dijkhuis-Quaink*

Met Marlou Raatgerink, redactielid van het jaarboek, sprak ik over het volgende: “Marlou zou het niet waardevol zijn in gesprek te gaan met Annie Wilbers-Quaink en Marie Dijkhuis-Quaink?” Deze geboren en getogen dames uit Ootmarsum zijn nu resp. 93 en 90 jaar oud en ze zijn allebei heel goed van geest. Wellicht belangrijk om herinneringen op te halen en deze op te schrijven.

Marlou: “Zou jij dat, als nicht van de dames, willen doen voor de heemkunde? Jij kent ze immers goed.” Met veel plezier ben ik in gesprek gegaan met de beide tantes en dus neem ik u even mee terug in de tijd.

Ik ben Elise Leeuwenkuijl-ter Haar dochter van Manna Quaink en Jan ter Haar, geboren in Reutum. Sinds kort woonachtig in mijn geliefde Ootmar-

Het Kerkplein met vlnr.: woonhuis Poorten Frederik, winkel en woonhuis Quaink, schuur van Quaink en de CAVV

sum. Als kind logeerde ik vaak bij Opa en Opoe Quaink in het huis achter de kerk waar nu de familie Dekkers woont. Daar sliep ik in de bedstee, de luiken gingen dicht en ik voelde me veilig. Het Ootmarsum-gevoel is hier ontstaan en tot heden gebleven.

De naam Quaink komt vanuit Frankrijk. De vader van mijn opa, Gerard Quaink, was een Franse soldaat in het leger van Napoleon. Hij werd verliefd op een meisje Ikink, aldus Annie. De oorlogstroepen trokken verder en de soldaat Quaink bleef achter. Zo ging dat in die tijd blijikbaar, aldus Annie.

Tante Annie, geboren op 29 juni 1918 en tante Marie, geboren 24 maart 1921, waren kinderen van Gerard Quaink en Euphemia Burink uit Agelo. Moeder Euphemia stierf op 33-jarige leeftijd aan longontsteking. In die tijd was er geen antibiotica. Vader Quaink bleef achter met 5 kleine kinderen. Manna (mijn moeder) was met 8 jaar de oudste, naast Annie, Marie, Willem en Gerrit. Er was groot verdriet!

Acht maanden later trouwde vader Gerard Quaink met Siena Veelers. Siena was huishoudster bij hotel Raatgerink waar ze o.a. heel goed had leren koken. Uit dit tweede huwelijk kwamen nog 6 kinderen voort.

Naast wat vee en schoenherstelwerkzaamheden hadden opa en opoe een winkeltje. Het mooie winkeltje met de koperen deurbel. En ook met de wekelijks gepoetste koperen weegschaal met gewichten, waar menig Oot-

Opa en Opoë Quaink met Annie voor het huis aan het Kerkplein

marsums kindje op gewogen werd, en de grote koffiemolen waar de bonen in werden vermalen. Als dat winkeltje er nu nog eens zou zijn? Wat zou dat een aanwinst zijn voor Ootmarsum.

Dat winkeltje diende niet alleen voor de verkoop van de noodzakelijke voedingswaren. Het was ook een ontmoetingsplek en rustpunt, vooral op de vroege zondagochtend. Boeren uit Agelo en omstreken kwamen om 6.30 uur nuchter te voet, om de wekelijkse communie te ontvangen. Om 7 uur was de Heilige Mis. Tussentijds gingen ze zich even opwarmen bij de fam. Quaink. Marie had de kachel aan en de koffie was gezet!

Zondag: Heiligendag.... Twee stille missen om 7.00 uur en om 8.30 uur en om 9.30 was de Hoogmis. Jan Rorink was aangesteld als veldwachter en toezichthouder. Hij had de taak het Kerkplein tijdens de hoogmis vrij te houden van lawaaierige kinderen. Om 3 uur in de middag was het lof. Het is een schril contrast van volle kerken van toen, vergeleken met het heden. De ontwikkelingen van de kerk zijn door de dames op de voet gevolgd en waar ze allebei hun gedachten over hebben. De leegloop in de kerk ligt niet alleen aan de mensen, aldus Annie en Marie.

Armoede hebben Annie en Marie vroeger niet gekend. Er was genoeg te

eten en te drinken. Ieder jaar werden er drie eigen varkens geslacht voor het grote gezin. Het vlees werd gezouten en gedurende 2 weken gepekeld. Hierna werd het vlees in een “buulke” (tegen de vliegen) aan de zolder gehangen. Ook werd gebraden vlees geweekt. “We hadden zo’n 400 weckflessen! In ’n greuntetuun of hof werd van alles verbouwd, dus werd er ook volop ingemaakt. Je kunt wel driemaal op hetzelfde stukje grond iets verbouwen”, zegt Annie. De Keulse pot was er voor snijbonen en kool. In de hof was een speciale hoek voor brandnetels waar stampot van werd gemaakt. In de herfst was er stampot van witte knolraap, heel lekker met schapenvlees, aldus Annie.

Snoep voor de kinderen bestond uit eigen appels, wortelen en knolraap. Als koekje kreeg je een Maria biscuittje. Het was zo gek nog niet. Goed voor het gebit en gezond. Het woord rauwkost bestond niet laat staan kennis over vitamines. Bruine bonen werden vroeger meegekookt in de wortel stampot omdat het gezond was.

Tijdens de lagere schooltijd moest er thuis worden meegeholpen in het grote gezin. De flinke Marie werd overal voor ingeschakeld, ook als de koe moest kalven in de nacht. Annie ging als 11-jarig meisje al werken bij Buijvoets, de koperslager. “Ik heb er veel geleerd” zegt Annie, “en Mevr. Buijvoets was gek met mij”.

Na de lagere school ging je in betrekking. Annie fietste naar Enschede waar ze begon bij meubelzaak Platvoet. Het waren lange dagen van arbeid. Op zondag was ze vrij, vanaf half twee ’s middags, maar om half elf ’s avonds moest ze binnen zijn. Even heen-en-weer naar huis, naar Ootmarsum.

Het loon was 17,50 gulden per maand!

In de vrije avonduren mocht Annie een boek lenen uit de rijk gevulde boekenkast van de familie, waar ze dankbaar gebruik van maakte. Zo ontwikkelde ze de liefde voor lezen. In die tijd zat je zoals gebruikelijk ’s avonds alleen. Er was geen radio of t.v.

Hierna ging ze dienen bij Sanders ijzergieterij en vervolgens heeft ze fijn gewerkt bij fam. Jannink, textielbaron in Enschede. In Huize Stockhorst (gelegen links vóór Enschede) was overvloed. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het huis gevorderd door de Duitsers. Familie Jannink met Annie verbleven toen in Vasse in het Jachthuis. De familie had voldoende kledingstoffen en Annie moest deze ruilen bij de boeren in de omgeving voor eieren en spek.

Marie heeft ook hard gewerkt van 14 tot 75 jaar! Ze had als 14-jarige naast het helpen thuis, verschillende werkhuizen. Ze werkte o.a. bij Essink in

Tubbergen. De dag begon om 6 uur 's morgens met als eerste taak, mevrouw thee op bed brengen. Van 19 tot 24 jaar was Marie bij 'Bloomn' of wel Bloemen, het huidige modehuis bij de kerk. De mensen kochten er stof en lieten het kledingstuk maken in het naaiatelier achter de winkel.

Annie, Gerrit en Marie Quaink komen uit de kerk

Marie had bij Bloemen 9 kinderen onder haar hoede en daarnaast veel huishoudelijk werk. Al het wasgoed werd op de hand gedaan tot bloedens toe, aldus Marie. Het water werd uit de pomp gehaald en in de winter moest ze water putten. Ook thuis moest het wasgoed worden gedaan. Ze werkte van 's morgens 6.00 uur tot 's avonds 8.00 uur. Je moet het zien in het licht van die tijd, het was toen heel gewoon. Zondagmiddag moest ze eerst naar de kerk, naar het lof en dan was ze vrij. Haar weekloon was 4,50 gulden. Daarna was er tijd voor de verkering! Om even alleen te zijn ging ze met haar vriend wandelen en wat 'poedel'n'. Een prachtig woord voor kroelen. Alleen de bovenkant aldus Marie, de onderkant was verboden terrein. Bij café Rolink gingen ze samen een glaasje ranja drinken en meer was er niet van. De jongens hadden ook geen geld. Dan weer naar huis voor een köpke koffie en de vrije tijd was alweer voorbij.

*Trouwdag van Manna Quaink
Met beide zussen voor de trouwkoets*

In 1946 gingen Annie (28 jaar) en Marie (25 jaar) trouwen. Annie met Frans Wilbers en Marie met Herman Dijkhuis. Allebei zijn ze begonnen met weinig of niets.

Het was gebruikelijk dat de ouders van het bruidspaar de broodmaaltijd naar de pastorie brachten want na de plechtigheid, om 8 uur in de ochtend, werd er samen met de pastoor ontbeten. De overige gasten kregen het ontbijt in de feestzaal. Hierna was het feest! Ook werd er overdag een rondje door de stad gemaakt langs de nieuwe woonplek van het bruidspaar. Het muziekgezelschap ging voorop en alle gasten volgden. De avondbruiloft was van 5 tot 10 uur en men genoot van limonade en bier.

Vanaf dat moment hadden ze allebei hun eigen huishouden maar stilzitten was er niet bij. In rusttijd werd er gebreid. De kape-

laan bracht afvalgaren bij Marie en zei: "Brei er maar wat van voor het klooster". De zusters hadden wel een doel, vaak voor arme gezinnen. Annie was bedrijvig op de naaimachine.

Marie heeft met veel plezier tot haar 75e jaar twee ochtenden in de week bij tante Bets van der Maas gewerkt in het pension. "Als Marie er maar is dan komt het goed", zei Tante Bets vaak. Een prachtig compliment toch?

Annie heeft heel wat uren doorgebracht in het bejaardenhuis St. Franciscus en wel tot haar 90e jaar! Voor menig bewoner was ze er voor een praatje en een luisterend oor.

Ja, en dan 'het kindjes krijgen' in die tijd

Als je dacht in verwachting te zijn ging je met 3 maanden naar de huisdokter. Op de vraag wanneer het kind geboren zou worden was het antwoord: "over negen maanden". Dat was de eerste en enige controle! En dan maar

afwachten tot de eerste tekenen zich aandienden. Annie: "Zoals het toen ging was het niet goed, maar tegenwoordig is het ook niet goed".

Als de bevalling zich liet aanzien kwam eerst Zr. Rigobertha en daarna werd de hulp overgenomen door Dr. Meijboom of Dr. Voncken.

Na hopelijk een goede afloop kwamen er vele krentenwegges binnen.

Marie vertelt: "Ook in het ouderlijk huis -als er een kindje geboren was- gingen er wel eens drie krentenwegges naar het meisjesinternaat". Eén wegge was genoeg, een diepvries was er immers niet.

Zoals bekend hebben de zusters Franciscanessen voor de ziekenzorg in Ootmarsum veel betekend. Annie en Marie vertellen uit eigen ervaring.

De huidige pastorie was het woonverblijf voor zeven ziekenzusters. Daar verbleven ook twee dames, Veldkamps Hanna en de oma van Jan Raatge-
rink (ja, van de heemkunde).

De kleine vergoeding van die kamers was ook inkomen voor de zusters.

Daarnaast was er een behandel- verbandkamer. Als je loopt van de Markt naar de Gasthuisstraat lag het rechts, volgens Annie. Hier ging de bevolking het eerst naar toe alvorens naar de dokter te gaan, voor allerhande wondjes, fijt aan de vinger, steenpuisten etc. De dokter was immers veel duurder en verzekeringen waren er niet. Er zat veel kennis en deskundigheid bij deze zusters en je kon er altijd terecht. Later werd je lid van het Wit/Gele Kruis waardoor veel zorg gratis was.

Zr. Martha, een Duitse zuster klein van postuur, heeft grote indruk gemaakt bij Annie en Marie. Ze droeg een grote wijde jurk en ging de boer op. "En hard lopen dat ze kon!" Ze bracht van alles mee en ze wist precies waar er geslacht werd. De dames hebben ook goede herinneringen aan Dr. Meijboom. In 1926 ging de dokter op ziekenbezoek met de brik, een rijtuigje met paard ervoor. Zijn vrouw, een mooie hoed dragend, vergezelde hem regelmatig. Omdat er veel armoede was, richting de dertiger jaren, werd de rekening menig keer door deze goede dokter verscheurd.

Viel er veel te lachen in die tijd? Allebei in koor: "Er werd weinig gelachen, je moest werken of sokken breien. Omstandigheden in die tijd brengen hun moeilijkheden mee, maar ze vormen de mens", aldus Annie. Ik denk dat het nog steeds zo is.

Als kind werd er op zondagmiddag gespeeld met de kinderen uit de buurt. Touwtjespringen en knikkeren. Bij de kerk stonden vele bomen en papa bond er stevige touwen aan zodat we konden schommelen aldus Marie. We hadden veel plezier met z'n allen.

In latere jaren kwam er meer vertier. Naar de koale karmis in november werd uitgezien. Te hoap in 't drèëjschuutke.

Met Poaske met mekaar vlöggeln en dan `s avonds naar het paasvuur. De kinderen Quaink kregen een gehaakt zakje om de nek. Hierin zat een hardgekookt ei, een sinaasappel en 5 cent. Bij snoepzaak Wijnboom (nu restaurant Ossenvoort) mochten ze voor 5 cent een gekleurde zuurbal kopen en dan met z'n allen naar het paasvuur! Marie genoot van ondeugden uithalen maar ze moest het zelf ook ontgelden. Fantasie te over. Zoals ze op 88-jarige leeftijd, bij tien mannelijke familieleden tijdens de stadswandeling, een siepel aan het fietsstuur bond! Op mijn vraag: "Hebben jullie het financieel altijd gered?" Annie: "Niet roken, niet drinken, en niet pronken, dan kom je een heel eind". Ze maakte drie potjes. "Eén voor het noodzakelijke, één voor het nuttige en wat er over was, was voor het aangenome. Dat is nog eens budgetteren! Een mooi voorbeeld voor de huidige tijd.

Hoe kijken de dames nu naar Ootmarsum?

Jammer dat er zoveel verloren is gegaan vooral door het samenvoegen van alle dorpen tot één gemeente. Ook zijn er veel winkeltjes verdwenen, het wordt erg eenzijdig door alle galerieën. Maar geen van beiden heeft moeite met vernieuwing. Marie: "Ik bin Oatmöske en ik blief Oatmöske!

De dames vinden dat er ook eens naar de mening van oudere mensen gevraagd zou moeten worden. "Neem de Mariakapel. Waarom deze niet geplaatst rechts achter in de kerk? De bergruimte opheffen en opruimen. Wat zitplaatsen weg achter in de kerk want deze zijn niet meer nodig, hooguit eens per jaar. Vaak is er toezicht van de kerkwacht en door het vele kerkbezoek komt er meer aanloop naar Moeder Gods en dus meer kaarsverkoop", aldus de dames.

"Deze ruimte zou ook een uitgelezen plek voor de aula zijn geweest. Oudere mensen hoeven dan niet zo ver te lopen en alles is dicht bij elkaar en....de kosten zijn aanzienlijk minder." Jammer, vinden de dames.

Met bewondering kijk ik naar deze beide tantes, twee zussen van mijn moeder. Op zo'n hoge leeftijd nog zelfstandig wonen, al is het met ondersteuning, mooi dat het kan. Ze houden dagelijks de krant en het nieuws bij en genieten van kinderen, klein- en achterkleinkinderen. Ook verdriet is niet aan hen voorbijgegaan maar samen maken ze er nog altijd het beste van.

Ik dank Annie en Marie voor de openhartigheid en de tijd die ze gegeven hebben en dat menigeen dit artikel met genoegen mag lezen.

Jan Tenniglo, werkgroep lid van de Geschiedenis II, was onze vraagbaak over Ootmarsum en de omgeving. Trots vertelde Jan dan honderduit over het wel-en-wee van Ootmarsum. Hij kende de omgeving als zijn broekzak: namen, daagse namen, veldnamen, gebeurtenissen, verhalen, oude verdwenen zandweggetjes en wat zich zoal afspeelde in de Tweede Wereldoorlog. Jan vertelde het breed uit.

Op aandringen van de heer J. Gerard (voormalig lid van onze werkgroep) heeft hij het een en ander opgeschreven, zoals dit stukje over: "Een oude kerk- en lijkweg". De zinsopbouw is enigszins aangepast.

Jan Tenniglo is in 1994 gestorven. Onze werkgroep heeft een waardevolle kracht aan hem verloren.

De heemkunde heeft dit verhaal onder archiefstuk A-0513 opgeborgen.

Een oude kerk- en lijkweg

Voor dat de parochie Tilligte van Ootmarsum is afgesplitst, liep er een vaste route voor de boerderijen gelegen aan de zuidoost kant van de Hunenborg: Oude Hengel, Mollink, Uilenboer, Maseland, Beene, Scholtenhave, Aarnink, Kienhuis, Veldhuis en Hamsink. Zij volgden allen de oude Hunenborgseweg tot aan de Vlierweg, kwamen dan voor de Enkterbeek⁹. Daar overheen lagen een paar dikke eiken boomstammen met loopstok. 's Zondags was er voor de zeilwagen of koets een zogenaamde **voorde** waar men dwars door de beek reed. Men kwam dan uit op de tegenwoordige Kooiweg,

⁹ Thans Hollander Graven.

Kruising Ottershagenweg/Kerspelpweg

toen Euvelgunnenwal geheten, stak de Timmusweg over naar de Wildbaan, via het Oldenzaalsvoetpad en dan naar de kerk van Ootmarsum. Mevrouw Pikkemaat-Wiegink (91 jaar oud) heeft mij over deze kerkweg verteld. De aanvulling vanaf de Hunenborgse kant is mij verteld door de landbouwer G. Kienhuis, wonende aan de Hunenborgseweg in Tilligte, toen 95 jaar.

"Ik had mij al verschillende keren verbaasd over de borden "Kerspelpweg" links en rechts van de Ottershagenweg. Ben toen op bezoek gegaan bij de vijf aanwonende landbouwers: Kniep, Lansink, Busscher op Kienhoes, Klaosboer, Heese en Schoe. Onze pastoor *hef ees een maal preakt aower wat vraoger een Kerspel was west. Niks anders as ne parochie*. Maar ik heb later met de pastoor ook hierover gesproken. Hoe komt het dan dat deze hoek aan de oude Ottershagen "het Kerspel" wordt genoemd? De pastoor wist hiervan de oorsprong niet te verklaren. Mijn vader vroeg hem: "Komt het misschien omdat dit van heel vroeger een kerkweg was?" Vader wist, dat de parochie Tilligte was opgericht nu ongeveer 100 jaar geleden. Voor die tijd, zei mijn vader, was het ook al de kerkweg. "Dan hebben jullie zeker vroeger naar de kerk gegaan in Ootmarsum?". "Ja zeker pastoor". Hier langs de Kerspelpweg tot aan de huidige Gruttoweg, dan naar Enkman en langs een verhoogd pad langs de Enkter- of Volterbeek.

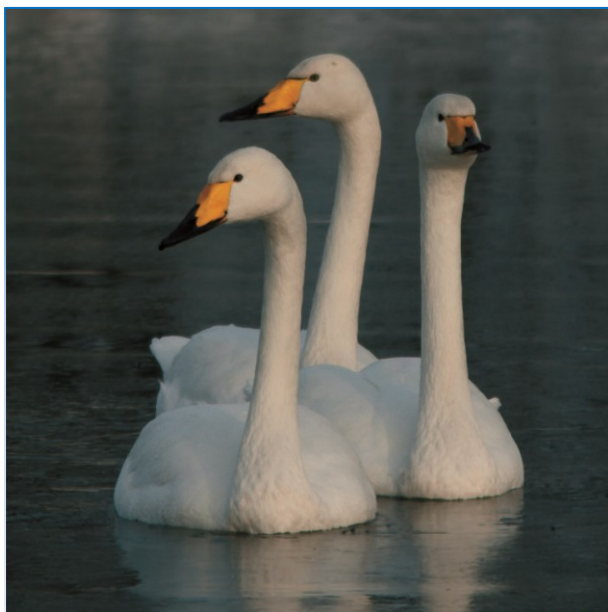
We kwamen dan te samen bij de voorde over de Enkterbeek met de boeren van de Hunenborgse kant. Het was best *'geneuglijk'* en bij slecht weer met de zeilwagen. En als het eens in de wintertijd heel slecht weer was, *bidd'n wie in hoes ne rozenkrans. En dan hadd'n wie ook zundag!*

Jan Tenniglo, 24-11-1975

Wintergasten rondom Ootmarsum

Vele vogels verlaten in het najaar ons land op zoek naar voedsel in onder meer Afrika. Deze uittocht van vogels, waarvan het hoogtepunt medio oktober ligt, begint al in augustus. Gelukkig vliegt ons land niet geheel leeg. Vanuit Scandinavië en Oost-Europa krijgen we er vele soorten wintergasten voor terug. De bekendste wintergasten zijn ongetwijfeld de ganzen. Vele ganzensoorten strijken in de winter in ons land neer. Bekende gebieden zijn Lauwersmeer, Oostvaardersplassen, de Waddeneilanden, riviereengebied en Zeeland. Overwinterende ganzen in de omgeving van Ootmarsum vind je vooral in de Ottershagen. Voornamelijk grauwe ganzen en kolganzen, maar ook rietganzen zijn hier te bewonderen. Het is een prachtig gezicht om deze vogels hier te zien neerstrijken.

Ook krijgen we in de winter bezoek van allerlei zwanensoorten. Het is de moeite waard om vanaf half november de groepen knobbelzwanen eens goed te bekijken of er soms geen andere zwanensoorten tussen zitten. Elk jaar ontdekken we ergens in de omgeving van Ottershagen wel wilde en kleine zwanen tussen de knobbelzwanen. In eerste instantie lijken ze veel op de knobbelzwaan. Maar wanneer je de snavel bekijkt valt de gele kleur wel goed op. De knobbelzwaan beschikt alleen over een zwarte snavel voorzien van een knobbel.

Wilde zwanen zijn schaarse wintergasten rondom Ootmarsum. Dit drietal werd gefotografeerd langs de gekanaliseerde Dinkel aan de Ottershagenweg op 25 december 2010.

In de vroege ochtend van 25 december 2010 kreeg ik een tip dat er tien wilde zwanen zouden zitten op de gekanaliseerde Dinkel aan de Ottershagenweg. Bij aankomst waren er al zeven wilde zwanen gevlogen maar gelukkig zaten er nog drie. Via de klootschuttersbaan kon ik de drie wilde zwanen zonder ze te verstoren goed fotograferen. De kans om ze van zo dichtbij op de foto te zetten is in Twente erg klein. Met dit fraaie kerstcadeautje kon ik de kerstdagen goed doorkomen!

Een andere fraaie wintergast die we in onze omgeving kunnen aantreffen is de grote zaagbek. Ze laten zich vooral goed bekijken wanneer het kanaal begint dicht te vriezen en er nog enkele open plekken aanwezig zijn. Bij het

Op deze foto is goed te zien waaraan dit vrouwtje grote zaagbek haar naam aan te danken heeft

kanaal nabij de Sterrenwacht is een goede plek om deze soort waar te nemen gedurende de winter. Vooral in de maanden januari en februari maak je hier de meeste kans.

Rondom heidevelden zoals de Bergvennen, Vasserheide en Paardenslenkte kun je in de winter ook de klapেকster waarnemen. Elk jaar zien we deze vogel wel in één van de toppen van een vliegdien zitten. Ook in de Ottershagen hebben we deze wintergast meerdere keren aangetroffen. De klapেকster heeft nogal een opvallende manier om zijn voedsel te bewaren. Hij vangt bijvoorbeeld een muis of kikker en spietst hem vervolgens aan een doorn of scherpe tak. Op een later moment komt de vogel weer terug om zijn buit te verorberen. Dit geeft een lugubere aanblik, maar dit duidt onherroepelijk op de aanwezigheid van een klapেকster.

Deze klapekster bevond zich in de Bergvennen

Een soort die de meeste mensen ook tot de verbeelding spreekt is de pestvogel. Op 23 november t/m 25 november 2008 verbleven er in Ootmarsum 21 pestvogels. De vogels bevonden zich nabij de begraafplaats. Ze deden zich te goed aan

Deze opgespietste muis werd gevonden in de houtwal aan de Kerspelweg in Ottershagen

bessen van de Gelderse roos. Vele vogelaars uit Twente kwamen hier op af. De vogels zijn zelfs gefilmd en staan op een dvd van het vogeljaar-overzicht 2008 van de Dutch Birding, verkrijgbaar bij o.a. de Vogelbescherming. Ook in de winter van 2010/2011 zijn er enkele exemplaren in tuinen van Ootmarsum gezien.

Volgens de ANWB-vogelgids broedt de vogel in het noordelijk deel van de taigazone. Vaak in afgelegen oude naaldbossen met vochtige mosrijke bodem. Door in deze afgelegen bossen te broeden zijn ze niet erg bekend met mensen. Ze zien ons dan ook niet als een directe bedreiging. Hierdoor kunnen we ze vaak tot op enkele meters benaderen en valt hun prachtige uiterlijk ook goed op. De vogel is ongeveer zo groot als een spreeuw. Het geluid doet meer aan een rinkelend belletje denken. Als je dit geluid een keer goed gehoord hebt blijf je het zeker onthouden. Elk jaar fiets ik regelmatig gedurende de wintermaanden door Ootmarsum op zoek naar pestvo-

De pestvogels uit 2008 kregen veel bekijks door vogelliefhebbers uit heel Twente!

gels. Vooral in besdragende struiken en bomen kun je ze aantreffen. De Gelderse roos en de Sierappel zijn favoriet. Menig vogelwerkgroep lid heeft dan ook een sierappelboom in de tuin staan.

Ook de kramsvogel en koperwiek zijn wintergasten die we in onze omgeving kunnen zien. In januari 2010 kreeg ik verschillende e-mailtjes van mensen die een aparte, niet thuis te brengen, vogel in de tuin hadden zitten. Ik kreeg ze met foto en al aangeleverd. Al snel bleek dat het hier om kramsvogels ging. Half januari 2010 was er veel sneeuw gevallen en daardoor gingen deze vogels massaal richting de stad om naar voedsel te zoeken. De vogels waren erg blij met het aanwezige fruit dat door de mensen was neergelegd. Ook bij ons in de achtertuin konden we van de aanwezigheid van deze fraaie vogelsoort genieten. Brutaal was hij echter wel. Hij was de merels en spreeuwen goed de baas. Menig conflictsituatie tussen de kramsvogel en andere vogelsoorten speelde zich in onze tuin af.

*Als er veel sneeuw is gevallen komen de kramsvogels massaal naar de stad toe.
Deze vogel is gefotografeerd in onze tuin aan de Kampstraat op de Moerbekkenkamp*

De afgelopen winter waren er ook vele kepen te zien in de tuinen. De keep lijkt qua gedrag en grootte op de vink, maar is oranje met zwart van kleur en heeft tijdens het vliegen een opvallende witte stuit. Andere wintergasten die je weleens in tuinen aantreft zijn de sijs en de barmsijs.

Het hierboven genoemde aantal wintergasten is verre van compleet. De besproken soorten zijn door mij gekozen, omdat je die goed kunt onderscheiden van andere soorten en de trefkans redelijk aanwezig is om ze zelf eens te zien. Ik zou zeggen kijk deze winter eens goed rond en geniet van deze prachtige wintergasten die bij ons verblijven!!

De Parochie Ootmarsum in 1571

Toevallig kwam ik enige tijd geleden in het bezit van een kopie van de **Acta Visitationis Dioecesis Daventriensis, het verslag van het bezoek in 1571 van de bisschop van Deventer aan de parochies van zijn bisdom.**

Waarschijnlijk is het bestaan van een bisdom Deventer u niet bekend, maar van 1559-1591 was deze stad bisschopszetel. Tot 1559 behoorde vrijwel geheel Nederland tot het bisdom Utrecht. De grens van dit bisdom is voor een deel in onze streken nu nog steeds de grens van Nederland met Duitsland.

Het proces van de reformatie, ingezet door de augustijner monnik Maarten Luther in 1517, deed de kerk op zijn grondvesten schudden. Het concilie van Trente (1545-1563) werd belegd en de z.g. contrareformatie ingezet. Omdat een deel van de bezwaren van de reformatoren toch wel terecht werd geacht, was een verbeterd toezicht wenselijk en werd diensgevolge het bisdom Utrecht in vijf kleinere bisdommen verdeeld. Karel V had al in 1525 een schets voor een nieuwe indeling gemaakt en in 1551-1552 werd dit plan

door het concilie van Trente goedgekeurd. Daardoor ontstonden de aartsbisdommen Utrecht, Mechelen en Kamerijk. In het aartsbisdom Utrecht de bisdommen Leeuwarden, Groningen, Deventer, Haarlem en Middelburg. De bisschoppen kregen zitting in de Staten.

De provincie Overijssel (op de parochies Staphorst, Rouveen, IJhorst en Avereest na, die onder het bisdom Groningen vielen) behoorde voortaan tot het bisdom Deventer. De Veluwe ten noorden van Rheden en de graafschappen Zutphen en het nu Duitse Lingen vielen hier eveneens onder. Deze nieuwe indeling werd ingehaald door de voortschrijdende reformatie en heeft diensgevolge maar korte tijd bestaan.

De stadsbesturen van Groningen, Leeuwarden, Deventer en Roermond (Roermond viel onder aartsbisdom Mechelen) lieten de bisschopszetels onbezet. Pas nadat Alva ons land in zijn ijzeren greep kreeg, konden de nieuwe bisschoppen worden geïnstalleerd.

Voor de zieke bisschop van Deventer, Johannes Mahusius, kwam Alva te laat. Hij zag af van de vervulling van zijn ambt. Zijn opvolger was Aegidius de Monte (Jillis van den Berge).

Deze werd geboren te Perweis in Wallonië België, later gardiaan van het Minderbroedersklooster te Leuven en provinciaal der Nederlandse Franciscanen. Hij werd door Paus Pius V op 11 augustus 1570 tot bisschop van Deventer benoemd en op 29 oktober daaraanvolgend in de Minderbroederskerk van Antwerpen gewijd. Op 30 november hield Aegidius zijn plechtige intocht in de IJsselstad. Hij was een beminnelijke persoonlijkheid die zich in de zeven jaren van zijn bewind bijzonder voor zijn diocees heeft ingezet. Na een korte ziekte overleed hij op 24 mei 1577.

Al eerder, tijdens de invallen van de Noormannen in de 10e en 11e eeuw, weken de bisschoppen van Utrecht regelmatig uit naar Deventer. De Lebuïnuskerk werd toen kathedraal. Bisschop Radboud, in 917 in Ootmarsum gestorven, is daarom ook te Deventer, zijn bisschopsstad, begraven. De keuze van deze stad voor één van de nieuwe bisschopszetels, was derhalve voor-de-hand- liggend.

Verbeterd toezicht was de doelstelling van Trente en bisschop Aegidius bezocht in 1571, dus kort na zijn benoeming, de parochies van zijn diocees om de besluiten van Trente in de praktijk op plaatselijk niveau door te voeren. Een enorm karwei!!

Van zijn reis door het bisdom is door hem een nauwkeurig verslag gemaakt en bewaard gebleven onder de titel

ACTA VISITATIONIS *Diocesis Daventriensis ab Aegidio de Monte.*

Vanzelfsprekend is het in het Kerklatijn gesteld.

Er bestaat een tweede handschrift, (in de verdere tekst B genoemd) zeer

waarschijnlijk van zijn broer Franciscus del Monte, grotendeels overeenstemmend met het eerste handschrift.

Franciscus werd vicaris-generaal van de bisschop en vergezelde zijn broer bij diens bezoeken aan de parochies van het bisdom. Na de dood van zijn broer bekleedde hij geen waardigheden meer. Na het innemen van Deventer door Rennenberg op 14 november 1578 ging hij in ballingschap. Eerst naar Emmerik, later naar Oldenzaal waar hij in 1587 stierf.

Zinnen uit B zijn als noten aan de eerste tekst toegevoegd. Beide handschriften zijn niet goed, soms zelfs slecht, leesbaar maar in 1888 door Mr. R.E. Hattink voor de *Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* uitgegeven in een wel goed leesbare, want gedrukte versie. Mijn kopie is van deze uitgave, die 232 bladzijden plus een register bevat, waarvan ruim 3 pagina's met 38 voetnoten betreffende Ootmarsum. Dit treft u hieronder met vertaling en aantekeningen aan.

Wie een spannend verhaal verwacht komt bedrogen uit. Het is een feitelijke inventarisatie van wat de bisschop in zijn diocees aantrof.

Met de plaatsnamen had hij trouwens wel wat problemen. Oetmaersem, in het handschrift op drie verschillende manieren geschreven, herkennen we wel. Maar Denickham en Werztelloe vereisen toch enig nadenken! De Vlaming del Monte had duidelijk wat moeite met het Twents. Dat Diepbargen Tubbergen zou kunnen zijn blijkt uit een kanttekening in het handschrift. Maar in de Acta valt dit Diepbargen onder Ootmarsum, terwijl Tubbergen een eigen vermelding heeft.

De vertaling was niet tot stand gekomen zonder de inspanningen van de theoloog en mediëvist pater Dr. Augustinus van Berkum. Hij studeerde in Nijmegen en promoveerde in 1980 'magna cum laude' te Louvain-la-Neuve. Zijn hulp was daarom zo belangrijk omdat het in de Acta Visitationis niet alleen gaat om een louter tekstuele vertaling van een Latijns geschrift, maar juist ook om deze te kunnen zien tegen de achtergronden van de toenmalige situatie in kerkelijk Nederland. En dan hadden we geen betere kunnen treffen dan pater Augustinus van Berkum! Helaas is hij, kort na het voltooien van deze vertaling, op 16 februari 2011 overleden.

Een merkwaardig toeval is, dat de benedictijn van Berkum woonde en werkte in de Abdij St. Benedictusberg te Mamelis/Vaals. Hiervan is het nieuwe gedeelte en ook het interieur, ontworpen door de befaamde architect en eveneens benedictijn, Pater Hans van der Laan (1904-1991). Hij was een van de leidinggevende figuren van de "Bossche School" en maakte ook de stijlvolle banken¹⁰ in onze Simon en Judaskerk. Hij wordt de "architect van de edele eenvoud" genoemd.

¹⁰ Zie jaarboek 2011 Vereniging Heemkunde Ootmarsum.

VERSLAG VAN HET BEZOEK VAN DE BISCHOP VAN DEVENTER AAN OOTMARSUM¹¹

OETMAERSEM OOTMARSUM

Patroni S. Symon et Judas Apostoli

Pastor D. Fredericus a Delden.

Collatores Papa et domina de Wertzello alternatis vicibus.

Corpus xx modii siliginis et ex missatico XXX siliginis praeterea praedium, quod pastopr ipse colit et propriam domum quam tenentur parochiani aedificare.

Onus duos saqcellanos sustentare, dominicis et festivis diebus et contentionare in hac ecclesia, per sacellanum suum in Tubburghen, huius curae filiam, et celebrare et contionari; ad quotidianam quoque celebrationem cum sacellanis obligator.

Kerkpatronen: Sint Simon en Judas, Apostelen

Pastoor: De eerwaarde Heer Frederik van Delden

Collators:¹⁾ De Paus en de Abdis van Weerselo (om beurten)

1) De term 'Collator' duidt op een functie die in de late middeleeuwen zeer gebruikelijk was, maar sindsdien volledig in onbruik is geraakt. Een collator is een persoon of instelling, die een bepaalde kerkelijke bediening financieel mogelijk maakt. Ofwel door een schenking in-eens, ofwel door een periodieke ondersteuning in natura of in gelden. Maar tevens op grond hiervan een min of meer belangrijke invloed op deze bediening kon uitoefenen, bijvoorbeeld door vaak verregaande of zelfs beslissende invloed op de benoeming van de vicaris. Die op zijn beurt meer dan eens een plaatsvervanger aanwees, terwijl hij zelf een groter of kleiner deel van de inkomsten voor zichzelf reserveerde. De kerkelijke overheid had op deze gang van zaken gewoonlijk maar een zeer beperkte invloed. Er is niet veel fantasie voor nodig om te begrijpen dat hier, meer dan eens, minder gunstige situaties uit zijn ontstaan.

Meer hierover bij Post, pp. 36-96 en Rogier I, pp. 14-22. Over de verschillende nuances van het woord collator, zie Niermeyer bij het betreffende woord.

Vorm en omvang van de schenking: 20²⁾ schepel rogge en uit hoofde van zijn taakvervulling³⁾ 30 schepel rogge. Bovendien een weide of een stuk land, waarvoor de pastoor zelf zorgt en een eigen huis, dat door de paro-

¹¹ De Latijnse tekst met eronder de vertaling en verklaring per altaar.

chianen moet worden onderhouden of zonodig gebouwd.

- 2) *Zo meen ik het woord 'modus', een inhouds- en gewichtsmaat van ongeveer 10 liter of 10 kilo nog het best te hebben weergegeven. Zie Niermeyer bij het betreffende woord.*
- 3) *Het woord 'missicatum' kent vele uiteenlopende betekenissen: taak, opdracht, boodschap enz. Zie Niermeyer, twee kolommen tekst en uitleg!*

Vaste taken en lasten: Kost en inwoning van twee kapelaans. Op zon- en feestdagen voorgaan in de eucharistie en preken in de parochiekerk, terwijl één der kapelaans dit moet doen in Tubbergen, in de ondergeschikte kerk. En dagelijks de eucharistie vieren, welke verplichting ook op de kapelaans rust.

Vicaris⁴⁾ voor het altaar van Sint Catherina:

Vicarius S. Catherinae Bruno a Marck, studet hactenus nec residet.
Collator Georgius a Marck Brunonis pater jure patronatus.
Corpus duo praediola et certi aliqui redditus et propria aedes.
Onus 2 missarum; administratur per dominum Hermannum Nagell

Vicaris Bruno van der Marck, studeert tot op heden en is hier niet woonachtig. Het is wenselijk dat de deken deze van der Marck onderricht over zijn taken als 'dersivator'⁵⁾.

- 4) *Een veel voorkomend woord in de late Middeleeuwen. Letterlijk betekent het 'plaatsvervanger'. Gewoonlijk en ook hier, wordt er een priester mee bedoeld, die een beperkte, precies omschreven taak heeft, waaraan een bepaalde vergoeding is verbonden in geld of natura. (Zie ook noot 1.) Vaak werd de bedoelde taak uitgeoefend door een andere, meestal arme priester, die dan een gedeelte van de inkomsten ontving. In dit geval is dat Herman Nagell.*
- 5) *De zin 'Het is wenselijk enz....' is een vertaling van een in een voetnoot toegevoegde opmerking. Het woord 'dersivator' betekent zoveel als 'taakwaarnemer' en is hier praktisch hetzelfde als 'vicaris'. De bedoelde Bruno schijnt nauwelijks te weten wat zijn betaalde bijbaan (die hij overigens door een ander laat uitvoeren!) eigenlijk inhoudt. Zijn invloedrijke vader zal hier wel als tussenpersoon zijn opgetreden. NB Aangenomen wordt, dat de vicariaten, wat Ootmarsum betreft, steeds betrekking hebben op één altaar, tenzij uitdrukkelijk anders wordt vermeld. Een document, bewaard in Parijs, vermeldt dat in 1494 vier altaren reeds aanwezig waren en er toen nog drie aan werden toegevoegd.*

Collator: Joris van der Marck, vader van de genoemde Bruno, op grond van

zijn patronaatsrecht⁶⁾.

6) *Het patronaatsrecht behelst een zeer oude gewoonte, die teruggaat tot de tijd van de kerstening van de heidense Germanen. In die periode waren grootgrondbezitters zo ongeveer op alle terreinen van het menselijk leven heer en meester over de gang van zaken in hun landgoed. Gingen zij over tot het Christendom, dan golden zij als de aangewezen personen om op hun gebied een kerk(je) te bouwen en te bekostigen. Bovendien hadden ze naar hun mening tevens het recht om de priester daarvan te benoemen en de plicht om in zijn levensonderhoud te voorzien. Het moge duidelijk zijn, dat de priester in kwestie in zijn doen en laten, met name in zijn taal als predikant en zielzorger, in belangrijke mate afhankelijk was van zijn 'broodheer', die hem desgewenst aan de kant kon zetten. Bij gebrek aan middelen konden de bisschop en zijn staf hier meestal weinig invloed op uitoefenen, al probeerde de kerkelijke hiërarchie de zeggingskracht van patroons en collators zoveel mogelijk in te dammen. De situatie was overigens regionaal sterk verschillend, waarbij ontstentenis van een universeel geldend kerkelijk wetboek in het voordeel van de patroons en collators werkte. De inhoud van beide benamingen zal in de 16^e eeuw vrijwel identiek geworden zijn.*

Vorm en omvang van de schenking: Twee stukjes land (de opbrengst daarvan), bovendien nog enkele, niet nader omschreven, vaste inkomsten en een eigen woning.

Verplichting: Twee Heilige Missen, deze worden opgedragen door de Eerwaarde Heer Herman Nagell.

Vicariss voor het altaar van Sint Anthonius en Maria Magdalena:

Vicarius S, Anthonii et Mariae Magdalenae D. Bernardus a Bevervoerde, residet. Collatur conventus in Albergen.

Corpus XXXV modii siliginis V modii hordei X flor. Et domus proprii. Onus trium missarum

Vicariss de eerwaarde Heer Bernard van Bevervoorde. Deze resideert (woont ter plaatse)⁷⁾.

7) *Alweer een woord en een begrip waarover in de late middeleeuwen heel wat te doen is geweest. Her en der ontstond opstapeling van kerkelijke 'salarissen' -men spreekt meestal van beneficijs- in handen van mensen die het eigenlijke werk aan anderen overlieten. Terwijl zij zelf de beloning voor een niet onaanzienlijk deel in eigen zak staken en zich bezig hielden met zaken die ze prettiger vonden, bracht dit ook de kwade gewoonte in omloop om veel en langdurig afwezig te zijn. Dit*

stuitte uiteraard op toenemende ontevredenheid bij velen. 'Een herder behoort bij zijn kudde te zijn' zo redeneerde men. Vandaar dat men steeds meer aandrong op residentieplicht: de zielzorger moet zich normaliter bevinden op de plaats waar zijn taak ligt en waarvoor hij een traktement incasseert.

Collator: De kloostergemeenschap van Albergen.

Aard en omvang van de schenking: 35 schepel rogge, 5 schepel gerst, 10 florijnen en een eigen woning.

Verplichting: Drie heilige missen.

Vicararis voor het altaar van Sint Jan de Evangelist.

Vicarius S. Joannis evangelistae Wilhelmus a Delden, studet Lovanii.

Collator pastor cum scabibus in Oitmaersen.

Corpus propria domus et circiter LX flor.

Onus feriis 2,3 et 4 primi sacri, legit ea D.Johannes Badinck.

Willem van Delden, studeert te Leuven.

Collator: Pastoor van Delden(!), tezamen met de schepenen van Ootmarsum.

Aard en omvang van de schenking: Een eigen woning en ongeveer 60 florijnen.

Verplichting: Op maandag, dinsdag en woensdag de vroegmis⁸⁾. Deze taak wordt vervuld door de Eerwaarde Heer Jan Badinck.

8) *Dit lijkt nog de meest aannemelijke vertaling van het 'primi sacri', al is het nogal vreemd dat dit in de tweede naamval staat.*

Vicararis voor het altaar van Sint Anna:

Vicarius S. Annae D. Hermannus Nagell, residet.

Collatores ut supra.

Corpus propria domus et circiter XXX flor.

Onus trium missarum.

De Eerwaarde Heer Herman Nagell. Deze resideert.

Collators: Dezelfde als de voorgaande: pastoor en schepenen.⁹⁾

9) *Handschrift B is uitvoeriger. Hij schrijft in de kantlijn, na 'drie heilige missen', 'of in plaats ervan. Dit staat nog open'. En daaronder, ongetwijfeld ter verklaring: De schepenen beweren dat de pastoor niet het recht heeft hierover te beslissen. Zij wensen geen verantwoording te nemen voor de schenking. Binnen drie maanden zullen ze iemand voordragen voor de vicarie van Sint Anna en hopen dat partijen het hierover eens worden. Zie ook noot 13) verderop.*

Vicaris voor het altaar van het Heilig Kruis:

Vicarius S. Crusis D. Johannes Wolff, residet.

Collatores pastor, prior in Sibbekeloe et scabini in Oitmaersen.

Corpus propria et L. flor.

Onus dominicis et festivis ac veneris diebus primam missam celebrare.

De Eerwaarde Heer Jan de Wolf, deze resideert.

Collators: Pastoor van Delden, de Prior van het klooster Sibculo en de schepenen van Ootmarsum.

Aard van de schenking: Een eigen woning en 50 florijnen.

Verplichting: Op zon- en feestdagen en op elke vrijdag de vroegmis celebreren.

Toezichthouders voor het kerkgebouw:¹⁰⁾

Aeditui D. Bernardus a Bevervoerde et Hermannus then Hamme.

Fabrica valet circiter X flor.

Custos Gerlacus Korten, laicus; custodia annue valet xxvij mod. siliginis.

De eerwaarde heer Bernard van Bevervoerde en Herman ten Hamme¹¹⁾. De (jaarlijkse?) onderhoudskosten bedragen ongeveer 10 florijnen

10) *Het betreft hier mensen die gewoonlijk kerkmeesters of leden (meesters) van de 'kerkfabriek'. Een benaming voor het kerkbestuur, die in de Zuidelijke Nederlanden vrij gebruikelijk is. De bisschop, afkomstig uit Antwerpen, vond die naam blijkbaar al te regionaal en koos voor het bij mijn weten, nogal ongebruikelijke woord 'aeditui'. Kuys schrijft: De Kerkfabriek (fabrica ecclesia) was de organisatie die belast was met het beheer van het kerkgebouw, de inventaris en het kerkengoed. (blz. 59)*

11) *Volgens handschrift B, van de broer van de bisschop, moet i.p.v. Herman ten Hamme Jan Egberts staan.*

Koster: Gerlach Korten, leek. Zijn jaarlijks traktement bedraagt 28 schepel rogge.

Het Gasthuis van Ootmarsum

Xenodochium Oitmaersen.

Xenodochium S. Spioritus est in praedictio oppidi.

Vicarius altaris S. Anthonii De. Swederus de Bever senex fere Xfere XC annorum.

Corpus circiter XL flor.

Onus 3 missarum feriis 5 et sabbato in capella xenodochii feriis in parochiale ecclesia; non potest prae senio suo officio fungi neque per alium curat fieri. In hoc xenodochio pro depauperatis civibus et aiis senio con-

fectis extracto et fundato aluntur in praesenti viginti personae.
Provisores eiusdem Joannes Huysken et magister Melchior Wynhoff.
Vicarius in Diepbargen D.Joannes Sartoris, residet.
Collator pastor in Oitmaersen.
Corpus circiter XL flor.
Onus trium vel quator missarum, infirmos visitare et infantes baptizare.

Het Gasthuis van de Heilige Geest bevindt zich in voornoemde stad.

Vicaris voor het altaar van Sint Anonius¹²⁾: De Eerwaarde heer Sweder de Bever, een grijsaard van ongeveer 90 jaar.

- 12) *In een voetnoot schrijft B aldus: “Vicarius illius videlicet altaris”, hetgeen ik zou willen vertalen met “Vicaris van het bewuste, d.w.z. bij het gasthuis behorende, altaar.*

Collators¹³⁾:

- 13) *Terwijl de eigenlijke tekst hier niet over collators spreekt (mogelijk heeft de auteur dit eenvoudig over het hoofd gezien), vermeldt handschrift B: Collatores scabini: d.w.z. collatores de schepenen (van Ootmarsum). B schrijft in de kantlijn “vacat”. Hoewel Sweder de Bever officieel nog in functie is, gaat B uit van de feitelijke situatie. De schepenen van Ootmarsum willen de Vicarie verbinden met die van Sint Anna. (zie noot 9)*

Verplichting: Drie heilige missen, op donderdag en zaterdag in de kapel van het gasthuis, op dinsdag in de parochiekerk. Vanwege zijn ouderdom kan hij zijn taak niet meer vervullen. Ook blijft hij in gebreke er voor te zorgen dat deze door een ander wordt waargenomen.

Dit gasthuis is gesticht en gebouwd voor verarmde burgers en anderen, die door ouderdom hulpbehoevend zijn geworden. Momenteel worden er 20 mensen onderhouden. De leiding berust bij Jan Huysken en meester Melchior Wynhoff.

Vicaris in Diepbargen.¹⁴⁾

De Eerwaarde heer Jan Sartorius, deze resideert er.

Collator: De pastoor van Tubbergen.

Aard van de schenking: Ongeveer 40 florijnen.

Verplichting: Drie of vier heilige missen wekelijks(?). De zieken bezoeken en de kinderen dopen.

- 14) *B noteert boven deze regels met latere hand: Tubbergen. In geen enkele bron heb ik de benaming Diepbargen voor Tubbergen gevonden. Ook in het vervolg van onze tekst niet. Is er een kapel met vicarie onder deze naam bij Tubbergen geweest?*

Bibliografie

De hier volgende standaardwerken van algemene aard op het gebied van naamkunde, kunstgeschiedenis en vooral kerkgeschiedenis, al dan niet genoemd in voorgaande noten, zullen U ongetwijfeld van dienst kunnen zijn. In alfabetische volgorde.

- Bergh, L.Ph.C. van den, aangevuld en omgewerkt door A.A.Beekman en H.J. Moerman: 'Handboek der middeleeuwse geografie', 's Gravenhage, Nijhoff, 1949.*
- Gysseling, M.: 'Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, noord Frankrijk en west Duitsland (voor 1226)', 2 delen. Brussel, 1960.*
- Joosting, J.G.C. en S. Muller: 'Bronnen voor de geschiedenis der kerkelijke rechtspraak in het bisdom utrecht', 's Gravenhage, Nijhoff, 1905-1919, 6 delen.*
Deel I, 1 (1906), pp. 30-31; Deel I, 2, 1906, pp.483-485 (over de parochie Ootmarsum en het klooster Weerselo)
- Kuile E.H. ter, e.a.: 'Kunstreisboek voor Nederland'. Amsterdam, 1965, met een uitvoerige beschrijving en plattegrond van de r.-k. kerk van Ootmarsum. (pag 169-170).*
- Kuys, Jan: 'Kerkelijke organisatie in het middeleeuwse bisdom Utrecht', Valkhof Pers, Nijmegen, 2004*
- Muller, S. en A.C. Bouman: 'Oorkondenboek van het sticht Utrecht', (2 delen) Utrecht, Oosthoek, 1929-1921. (Zie nr. 436, pp. 389-390): schenking door bisschop Godfried van de kerk van Ootmarsum aan het klooster te Weerselo in het jaar 1162. Bewaard in een Nederlandse vertaling uit het einde van de 17^e eeuw. Dit is het oudste stuk betreffende Ootmarsum. De kerk zelf dateert uit de 13^e eeuw, maar de parochie is nog be-
duidend ouder.*
- Niermeyer, J.F.: 'Mediea latinitatis lexicon minus', Leiden, Brill, 1976.*
Woordenboek van middeleeuws Latijn.
- Post, R.R.: 'Kerkelijke verhoudingen in Nederland voor de reformatie van 1500 tot 1580. Utrecht/Antwerpen, 1954 (vooral pp. 36-96)*
- Rogier, L.J.: 'Geschiedenis van het katholicisme in Noord-Nederland in de 16^e en 17^e eeuw.', 3 delen, Amsterdam, 1945-1946, I, pp 14-41 en 314-327.*
- Tilanus-Oudemans, E.: 'De r.-k. kerk te Ootmarsum.', Almelo, 1963.*

Theo Oude Elberink

Onze wijk De Stobbenkamp

Het was tot de jaren zestig van de vorige eeuw een agrarisch gebied met veel wellen en slechte grond, prachtig gelegen tussen twee mooie beekdalen en kruipend van de stad naar de Kuiperberg. Het gebied was dus niet veel waard. Of toch?!

Het lag dicht tegen de stad aan en men was in een oogwenk buiten.

Aan de Oldenzaalse- en Almelsestraat aan de rand van de stad hadden veel Ootmarsummers een volkstuin: o.a. slager Steinmeijer, Ossenvoort, H. Hesselink en Oude Weernink. Bij het einde van hun gebruik, toen de gemeente de grond had aangekocht, hielden enkelen van hen daar een nachtelijk afscheidsfeest in het tuinhuis van Ossenvoort. Ook bijzonder was, dat slager Steinmeijer hier zelfs een worstenrokerij had gebouwd; in de stad waren genoeg timmerwerkplaatsen, zodat er voldoende zaagsel en krullen voor handen waren.

De moestuin van de familie Kouijzer

Ootmarsum moest zich ook profileren en er was nog steeds woningnood. De gemeente besloot in al haar wijsheid een bungalowpark aan te leggen. In feite en beetje een herhaling van het Villapark uit begin jaren zestig. Ondanks die woningnood vlotte het toch niet met de uitgifte van de kavels. De gemeente was nog klein maar ook, misschien daardoor, zeer flexibel. De

Eind jaren zestig waren er nog heel wat kavels te koop.

kavelprijs was zeer concurrerend en pas in de laatste jaren zestig werd de prijs verhoogd tot zegge en schrijven 20 gulden de meter. Ja, achteraf! Dethmers, de architect die er kwam wonen, wist het wel Hij kocht liefst vier kavels. Een optie op de grond van een jaar zonder rentelasten behoorde eveneens tot de mogelijkheden. Men mocht ook meer kavels kopen en er een woning op zetten. Het kwam de kleine wijk ten goede. En natuurlijk ook de gemeente. Ook was de mogelijkheid aanwezig om zakelijke activiteiten te realiseren. Vooruitstrevend?

Begin jaren zeventig was de Stobbenkamp volgebouwd. Veelal door mensen van buiten Ootmarsum. Een beetje frisse wind in het toch wel “slaperig” stadje was in feite toch niet weg. En het moet gezegd worden, de mensen van buitenaf pasten zich snel aan en namen deel aan het sociale leven. Dat is ook zo gebleven, want ook nu zijn veel bewoners hierin actief. Stedenbouwkundig was en is het nog steeds een uitzonderlijk plan; de trot-

De Stobbenkamp in aanbouw, Foto 1970

toirs bijvoorbeeld ontbraken. Wat men niet aanlegde kostte ook niet wat. Wethouder Bloemen paste goed op gemeentelijke centen! Pas later heeft de gemeente langs de hoofdstraat een trottoir aan laten leggen. Geen overbodige luxe. Want door de wijk reed het verkeer naar het zwembad en in het begin ook naar de tennisbanen en de midgetgolfbaan. Zo af en toe werd er op de parkeerplaats bij het zwembad een circus gestald en met de kermis ook de kermiswagens. Er is maar één aan- en afvoerweg.

Ook de zakelijke bedrijvigheid was voor een woonwijk uniek. Wat te zeggen van restaurant “de Wanne”. Er waren een notariskantoor, twee architectenbureaus, een accountantskantoor en een tandartspraktijk gevestigd. En dat in zo’n kleine wijk van toen ruim 60 woningen.

Vooruitstrevend? In ieder geval een levendige wijk.

In de beginjaren telde de jonge wijk ook jonge kinderen en werd er met een eigen wagen meegedaan aan de carnavalsoptocht. Het was de wijk, die al heel snel klaarovers in het leven riep, want de Oldenzaalsestraat/Stobbenkamp vormde een gevaarlijke kruising. De kinderen werden groot en er kwam geen jonge aanwas en dus verdwenen deze gezamenlijke activiteiten in feite geruisloos. Dat gold ook voor de nieuwjaarsbijeenkomst. Ook het oudejaar wordt ingetogen gevierd. In het begin ging men nog enthousiast de buurt in. Dit is nu zo goed als verdwenen. Daarentegen zie je wel een aantal Stobbenkampers die de stad ingaan en meelopen met de

Een carnavalswagen van de Stobbenkamp

nachtwacht en om daarna in één van de horeca-gelegenheden het nieuwe jaar te gaan vieren.

Een wijkactiviteit, die nog steeds bestaat is de kegelclub "De Stobbensmieters", voor zowel dames als heren. Hoewel de naam anders doet vermoeden, gooit men toch wel met gewone kegelballen.

Ja, later ging eenieder toch zijn /haar eigen weg. Maar het moet gezegd worden dat de bewoners in de gemeenschap actief bleven, zowel op sportief, sociaal als cultureel gebied. Veelal ook in bestuurlijke functies.

Kegelclub "De Stobbensmieters", Foto 2011

Een tweede leven.

De meeste woningen zijn meermalen verbouwd of er is aangebouwd. Enkele woningen zijn gesloopt om nieuw te herrijzen. Ook hier dus een duidelijk bewijs, dat de achter ons liggende jaren welvaart hebben gebracht. Omdat in het begin nogal veel ouderen hebben gebouwd zijn er in de loop der jaren veel verhuizingen geweest. Maar dit bracht ook weer jonge gezinnen mee. En meteen kwam er een nieuwe activiteit in de vorm van een heuse grote kerstboom. Onlangs werd er zelfs een speelveldje aangelegd.

Wat in de loop der jaren ook veranderde was de natuur. Er zijn nu veel kleine zangvogeltjes, misschien aangelokt door de vele nestkastjes en het

Samen een kerstboom plaatsen. Foto december 2010

voederen in de winter. Vooral de kleine zanglijster is duidelijk op een prettige manier aanwezig. Er huppelen ook heel wat konijnen rond, die af en toe vergezeld worden van een struise haas. Vorige winter scharrelden drie fazantwifjes hun kostje bij elkaar.

Minder gaat het met de mussen en de spreeuwen zijn er helemaal niet meer. Rond het zwembad hoorde je vroeger de zang van de nachtegaal. Niet meer dus... Evenmin hebben we nog het jaarlijkse bezoek van de koekoek. En dit jaar heb ik ook de uil niet meer gehoord.

Er kan in een kort tijdsbestek veel veranderen en soms terugkeren.

Van weiland tot woonwijk De Stobbenkamp

In 1965 was er dringend behoefte aan uitbreiding van Ootmarsum en daartoe wilde de gemeente grond aankopen. Zij had daarbij voor ogen de wilde wei met stobben: de Stobbenkamp.

Deze behoorde toe aan mevrouw Eenhuis te Haaksbergen, die haar bezit liet beheren door de heer Hoek, oud-ontvanger van de gemeente Oldenzaal.

Toen partijen het eens waren geworden over de koopprijs, kosten koper, en de gemeente die grond in gebruik wilde nemen, meldde zich echter tot ieders verbazing Opa Geerdink, met de mededeling dat hij daarvan pachter was, althans pachtrechten had, want hij liet daarop zijn paard weiden, waarvoor hij jaarlijks een geringe vergoeding (in natura) gaf.

Paniek! Er was weliswaar geen schriftelijk pachtcontract, laat staan dat dit goedgekeurd zou zijn door de grondkamer, maar een mondelinge pacht was ook mogelijk. De Pachtwet 1958 bepaalde destijds in artikel 8: “1. Ieder der partijen is verplicht de pachtovereenkomst binnen twee maanden nadat zij is aangegaan, aan de grondkamer ter goedkeuring in te zenden.....” en artikel 9.1. bepaalde: “Wanneer niet is voldaan aan het bepaalde in artikel 8, eerste lid, kan de verpachter, zolang de pachtovereenkomst door de grondkamer niet is goedgekeurd, niet een rechtsvordering tot betaling van de pachtprijs tegen de pachter instellen en geldt de pachtovereenkomst voor

onbepaalde tijd, zonder dat zij door één van de partijen kan worden opgezegd;....”

De Pachtwet 1958 stelde **niet** de eis dat de pachtvergoeding reëel moet zijn; deze kon dus gering zijn en zelfs in natura.

Een mondelinge pacht was dus zelfs nog erger dan een goedgekeurd schriftelijk pachtcontract. Immers deze gold voor onbepaalde tijd en zonder opzegmogelijkheid.

Bovendien kon, zolang de pachtovereenkomst niet schriftelijk was vastgelegd en niet was goedgekeurd, de pachter niet tot betaling worden aangesproken. Het was duidelijk dat de eigenares en haar beheerder, noch de gemeente, beseft hadden dat hier van een pacht sprake zou kunnen zijn, maar de wet is soms hard: *lex dura sed lex*. De heer Geerdink beriep zich erop pachter te zijn en deswege pachtbescherming te hebben en de gemeente had een probleem en zat door eigen nonchalance in de nesten door dit niet eerst te onderzoeken en geen pachtvrijwaring op te nemen bij de aankoop. Zij durfde het kennelijk niet aan om dit aan te vechten.

Restaurant De Wanne, foto 1970

Uiteindelijk wilde de heer Geerdink afstand doen van de door hem geclaimde pachtrechten.....mits de gemeente de grond tussen de erven aan de Oldenzaalsestraat (o.a. van Veldboer en Vos) en het Appellaantje zou overdragen en deze op naam zou stellen van zijn dochter Betsy, gehuwd met

Ton van der Maas. Aldus is geschied en op die grond hebben zij in 1968 de Wanne gebouwd. Maandenlang zaten Opa Geerdink en zijn schoonzoon die oude stenen af te bikken (kalk eraf) om deze voor de bouw te gebruiken. Bij latere verkoop en bouw van een nieuwe Wanne bij de Wiemsel heeft de fam. Van der Maas de oude Wanne afgestaan aan de gemeente ten behoeve van de bouw van De Weemhof op of bij het Openluchtmuseum.

Bij de afbraak door vele vrijwilligers bleek er asbest onder het dak aanwezig te zijn. Hoewel de vrijwilligers de platen asbest al hadden blootgelegdmoest er vanwege het “grote gevaar” een gespecialiseerd bedrijf aan te pas komen..met mannen in beschermende kleding en gasmaskers (als maanmannetjes) om de platen asbest af te voeren.

Omdat de stenen niet in kalk maar in cement waren gemetseld konden deze niet gebruikt worden bij de bouw van de Weemhof. Het houtwerk en vooral de oude balken waren wel goed bruikbaar en prijken thans in dit café-restaurant.

De Stobbenkamp bleek op diverse plaatsen zeer drassig te zijn, zodat er flink gedraineerd moest worden vooraleer de gemeente percelen grond kon uitgeven voor woningbouw.

Betsy en Joop Logtenberg-Geerdink

De Wanne

Op 3 mei 1968 opende burgemeester J.A. Grotenhuis het café-restaurant De Wanne op de Stobbenkamp. Het in Saksische stijl gebouwde restaurant was eigendom van Betsy en Ton van der Maas en was ontworpen door de architect Fr. J.C. van der Heyden uit Weerselo. De bouw werd uitgevoerd door aannemersbedrijf Vos en Velthuis uit Ootmarsum.

Voor de bouw zijn uitsluitend oude materialen gebruikt. De stenen waren hoofdzakelijk afkomstig van de waterstaatskerk uit Weerselo; een kerk die enige jaren daarvoor was afgebroken. Voor de bouw van De Wanne zijn circa 45000 stenen van de afgebroken kerk opnieuw verwerkt. De gebinten waren van de oude schuur van Veldman aan de Oldenzaalsestraat en van een oude boerderij uit Enschede.

In restaurant De Wanne vonden veel partijtjes en recepties plaats. Op 28 november 1978 vierden de ouders van mevr. Betsy van der Maas (G. Geerdink en B. Geerdink-Veldboer) er hun 50-jarig huwelijksfeest.

Op 13 mei 1978 kwamen prinses Beatrix en prins Claus voor de eerste maal in De Wanne. Deze keer strikt privé en wel om de secretaresse van de prinses, Mary Stuit, te feliciteren met haar huwelijk.

10 Jaar later werd De Wanne landelijk geprezen om zijn kwaliteit en schrijft men: “De Wanne, een restaurant waar men graag voor omrijdt.”

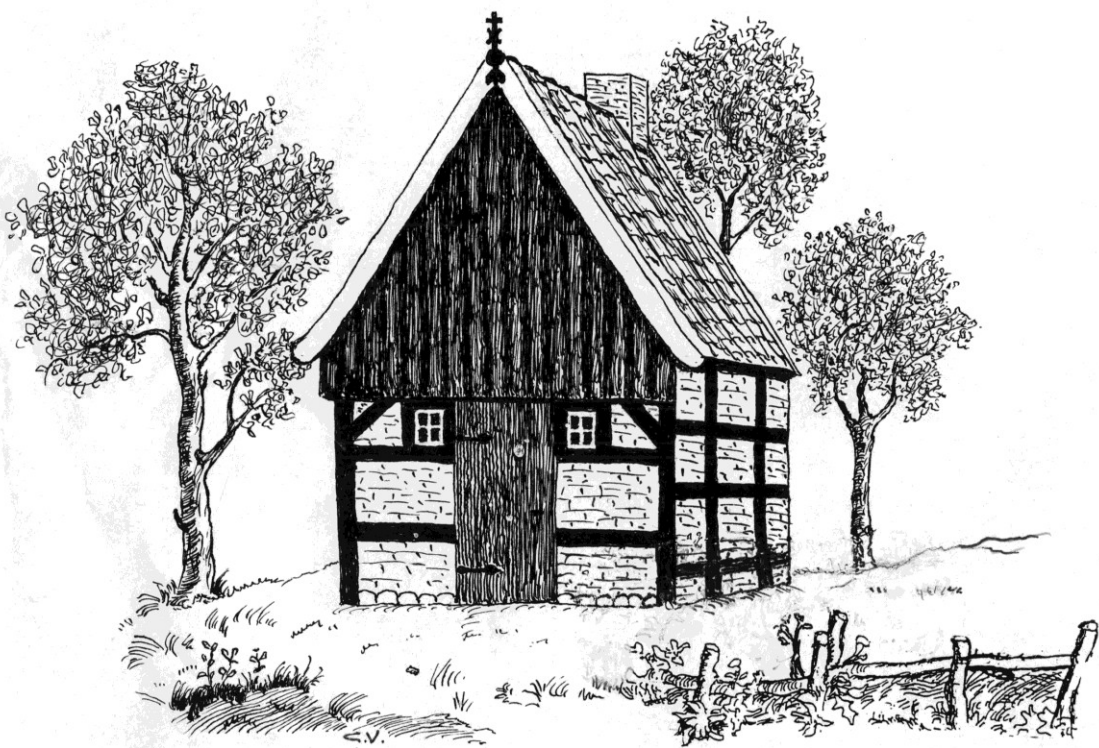
Grote invloed op de bekendheid van De Wanne hebben minister Luns en schrijver Michel van der Plas gehad, door aandacht te vragen voor dit unieke Twentse restaurant aan de Stobbenkamp te Ootmarsum. Bij de ontwikkeling van de marketing en het brochurebeleid kreeg de familie van der Maas de steun van Ton Schulten.

Betsie en Ton van der Maas-Geerdink

Chris Velthuis

De Esschèper

Het is dinsdagmiddag in de maand augustus. Ik loop het wandelpad op langs het dal achter de molen van Oude Hengel. In de kromming van de weg sta ik stil. Rechts van me zie ik de kerktoren en dichtbij lees ik op de romp van de molen:

“BIJ STORM EN WIND IS GOD MIJN VRIND”.

In een groep eiken langs het pad zitten kauwtjes te ruziën. Beneden in het dal wemelt het van blauwe, witte en gele bloemen. Ik loop nu langs de es en de bovenrand van de Molenbeek, onder de overhangende takken van lariksen en eiken. Inmiddels ben ik de helling van de Kuiperberg genaderd en het lijkt of de wereld nog nooit zo mooi is geweest. Ik ben zo goed gehumeurd dat ik zelfs de lelijke oormerken van de twee koeien die me staan aan te kijken, aanzie voor gele bloemen.

Aangekomen op de heuvel van de oriëntaertafel, ontvouwt zich een verrukkelijk stukje Twents landschap. Tegen de achtergrond van het oeroude Jodenkerkhof is kortgeleden een prachtig kunstwerk opgericht, gewijd aan de Twentse dichter Willem Wilmink. Op de voorzijde hiervan is het heel gevoelige gedicht, dat hij ooit schreef over het “Jödnkearkhof Oatmöskén”, weergegeven.

Op de terugweg zie ik in het weiland rechts een woonhuis op de plek waar eens “De Esschèper” woonde. Zijn huisje werd afgebroken in 1986. Op die plaats verrees een nieuw woonhuis waarin nu Henk en Josefiën Scholten wonen.

Ik heb “De Esschèper” nog in mijn herinnering als schaapherder en in mijn verbeelding zie ik hem nu met zijn schapen naar buiten komen.

*Langs de Hezeberg in een bloemenwei
zag ik de plek waar het huisje stond.
Ze hebben het, 't was maar een klein karwei
afgebroken tot de grond.*

*Hij woonde er heel schilderachtig
de oude Schèper van weleer.
Daar te leven vond hij prachtig
't is nu herinnering en niet meer.*

Bronnen

Eerenbeemt, prof. H. v.d., De Economische Geschiedenis van Nederland.

De historie van de schort

Ik geloof niet dat onze kinderen weten wat een schort is.

Het voornaamste gebruik van Oma's schort was, om haar jurk te beschermen, omdat ze er maar een paar had.

Maar ook omdat het makkelijker was, om een schort te wassen in plaats van een jurk.

Ze gebruikte de schort ook als pannenvlappen, om de pannen van de kachel of uit de oven te halen.

Het diende ook om de tranen en vuile neus van de kinderen af te vegen.

En als ze de eieren uit het kippenhok ging halen, was de schort ook heel handig, om de eieren erin te dragen.

Als er visite kwam konden haar verlegen kinderen onder haar schort schuilen. En als het koud was kon ze haar armen erin draaien en opwarmen. Het was ook heel geschikt om de menige zweetdruppeltjes af te vegen, als ze gebukt stond over de kachel, met koken. Hout voor de kachel werd ook in de schort binnen gebracht. Uit de tuin droeg ze van allerlei soorten groente naar binnen, En als de erwten gedopt waren gingen de schillen in de schort. In de herfst werd de schort gebruikt om de appels op te rapen, die onder de bomen lagen.

Als Oma onverwacht visite aan zag komen! Je stond ervan te kijken, hoeveel meubeltjes dat ouwe schortje nog kon stoffen, in een paar seconden.

Als het eten klaar was, ging ze naar buiten en zwaaide met haar schort, dan wist iedereen dat het tijd was om binnen te komen.

Het zal nog lang duren, voordat iemand iets uitgevonden heeft, dat voor zoveel doelen gebruikt kan worden, als het schortje!

Vergeet niet!! In deze tijd, zouden wij er gek van worden, te weten hoeveel bacteriën erin dat schortje zaten .

Toch heb ik er nooit wat aan overgehouden.....of toch?

Liefde

Brief van Hendrik Ten O(e)ver uit 1734

Houtverkoop uit bos baron van Heijden

Omstreeks de 18^e eeuw speelde een geldkwestie bij de familie van Heijden op het "Huis Ootmarsum". Contant geld was wellicht nodig voor de bouw van de grafkelder in de kerk en enige verbouwingen in verband met de afbraak van de kapel. Ook kan een erfeniskwestie een rol hebben gespeeld. In 1730 overleed namelijk Johann Sigismund van Heijden en werd opgevolgd door zijn zoon Friedrich Johann Sigismund.

Bovengenoemde geldkwestie is hoogstwaarschijnlijk de reden voor de houtkap, die in de brief uit het archief wordt beschreven.

Vroeger had men weinig contant geld, immers al het geld was belegd en dus schaars. Om een indruk te krijgen hoeveel deze houtkap aan geldwaarde vertegenwoordigde, het volgende: voor de aankoop van een compleet boerenbedrijf was 6 à 7000 gulden nodig.

Originele tekst

Wijze Wijn
Daerje Lamberts
in de Waermerstraat
— Amsterdam

Oetmarffen den 23^{den} Dec
1734

Wijnheer

3de aengenaem van den 10^{den}
deses is mij Der Raet gewaarden
en hebbe de selve wel geopdru
kent, en dink dat het kint in
te boes bij Oetmarffen van de
Heer Van Heijden den 10^{den} den
is verdoeft in 43 paardelen
@ 146 Stammen, waer oender
in verdoelde paardelen sijne
ke soort aels ver in sijn brief
laft geregistreert, het dael int
kante gehaiven werden, en daer
baerder daer met ver Overbaer
responderen, als de selve ant

Transcriptie

Mons: Monsieur
Daenijel Lambertes
in de Waermerstraat
à
Aemsterdam

Oetmarssen den 23 8ber
1734

Mijn Heer

Ued aenghenaeme Van den 16 de
deses is mij per poest gewaerden
en hebbe de selve wel geoptur
veert en vint dat het hout in
't boes bij Oetmarssen van de
Heer Van Heijden den 18 den
is verkoeft in 43 paerselen
à 145 stammen, waer oender
in verscheijde paerselen zijn sul
ke soort aels Ued in zijn brief
heeft geregistreert, het sael in 't
koerte gehouwen werden, en sal
voerder daer met Ued over coer
responderen, als 't selve aent

Waeten is gebroecht, oef als t in
de back Schaan lijft, dan is men
t geuer niet oenderwoepen dat
het veel veelt, het is den her
Schijde koop lieden verkoef
oender t houdt is veel Calm Schout
tot 20 @ Waeten de wel een
geuer 2 Waeten op t Haeghe Sullen
dander en dich ingien 2 @ diem
op den top lullen verloopin, t sel
n is noecht ten Bedeliden ypris
verkoef, de Habors van Waet
laer hebben 20 linte gekaef, het
heft in t geneal Geprand 2 @ 10079-11=
herblinde waerders naer Venbeken
de groetenijfe. *Wijntken*
113 als der gehauven *W. J. Pienaar*
meert sel 2 @ een
portient de *Ten O(e)ver*
maet toe senden

waeter is gebroecht, oef als 't in
de boes schoen leijt, dan is men
't gevaer niet oenderwoerpen en dat
heet vuel velt, het is aen ver
scheijde koeplueden verkoeft
oender 't houdt is veel laenckhout
tot 50 à 60 voeten de wel oen
geveer 4 voeten op 't haegh sullen
houden en sich ongeveer 3 à 4 duem
op den top sullen verloepen, 't sel
ve is noech ten redelicken pries
verkoeft, de Hubers van Noert
hoeren hebben 40 bick gekoeft, het
heeft in 't generael gegrandeert f 6879 = 11 =
verblive voerders naer Oenbeken
de groetenisse

Mijn Heer
UEDW
Hend: Ten Over

NB als der gehouwen
weert sael UED eens
Pertinent de
maet toesenden.

Inhoud van de brief

Brief van Hendrik ten Over¹² (Oever) uit Ootmarsum aan Danijel Lambertus in de Warmoesstraat te Amsterdam van 23 oktober 1734.

Over de verkoop van hout uit het bos bij Ootmarsum van de Baron van Heijden van Het Huys te Ootmarsum.

Er werden 43 percelen, elk perceel met 145 bomen, verkocht. In totaal zijn dat 6235 bomen. Deze zullen binnenkort worden gekapt. Met U wordt hierover contact opgenomen, als de bomen klaar liggen in het water of mooi opgestapeld in het bos voor transport, zodat de bomen geen gevaar lopen voor (heet vuel) rot. Vele bomen hebben een lengte van 50 à 60 voeten¹³ (± 16 tot 19 meter). Aan ('t haegh) de onderkant van de stam zullen de bomen ongeveer 4 voeten (1,25 meter) in doorsnede zijn en er is slechts 3 à 4 duim¹⁴ ($\pm 7,8$ à 10,5 cm.) verloop naar boven toe. De bomen zijn van goede kwaliteit en met weinig verloop in dikte.

De kooplui Hubers uit Nordhorn hebben 40 bomen, die met een bikmes zijn gemerkt, gekocht.

Het totaal heeft 6879 gulden en 11 stuivers opgebracht.

¹² In het trouwboek van Ootmarsum, gearchiveerd bij de heemkunde onder nummer A-0287, wordt het huwelijk van Hendrik ten Oever in 20-03-1694 vermeld.

¹³ 1 Rijnlandse voet = 0,314 meter.

¹⁴ 1 duim is 1/12 deel van 1 Rijnlandse voet = 0,0262 meter.

Muziekschool Ootmarsum en Omstreken

Feestmorgen voor de leerlingen van de muziekschool t.g.v. het 10-jarig jubileum

Bezuinigingen zijn momenteel allereerst aan de orde van de dag. In onze gemeente Dinkelland en in gemeenten in onze omgeving staat het muziekonderwijs, naast vele andere zaken, nogal onder druk. Juist als het gaat om het muziekonderwijs, ligt bezuiniging blijkbaar extra gevoelig. Velen realiseren zich welk een gemis het voor een gemeenschap is als er geen echt muziekonderwijs meer kan worden gegeven.

In een regionale krant werd deze zomer melding van gemaakt van het feit dat Stichting Muziekschool Dinkelland per 1 juli 2011 haar activiteiten gaat beëindigen. In hetzelfde artikel laat één der directbetrokkenen zijn hart spreken met de verzuchting: “Hopelijk ontstaat in onze gemeente, door bezuinigingen, niet de situatie dat over enkele jaren het *cultuurgoed* zich beperkt tot het *kunstgras* op de voetbalvelden”.

Gevoelens van teleurstelling over de gang van zaken spatten er vanaf. Begrijpelijk. Heel begrijpelijk en ook heel bekend voor veel betrokkenen, die, nu al weer heel wat jaren geleden meemaakten, dat ook de “Muziekschool Ootmarsum en Omstreken” niet langer zelfstandig kon voortbestaan.

Over het juist, of onjuist zijn van beslissingen, indertijd o.a. genomen door de toenmalige gemeenteraad, gaat dit verhaal niet. Het gaat wel over het ontstaan, de groei en bloei van een school die tijdens haar, voor een school

zo korte maar ook turbulente leven, geschiedenis schreef in onze stad en omstreken.

Gravend in eigen herinnering, bladerend in stapels bewaarde paparassen en tijdens gesprekken met mensen waarmee inder-

tijd werd samengewerkt, werd duidelijk dat enige soberheid in de weergave van details de leesbaarheid ten goede zou komen.

Saillant detail is wel dat tijdens het tot stand komen van deze terugblik, Dagblad Tubantia er melding van maakt dat, terwijl de gemeente Dinkelland in zee ging met de “Musik Akademie Obergrafschaft“, de “Muziekfederatie Dinkelland” zich ernstig zorgen maakt over de opleiding van de 120 Hafa-leerlingen, leden van Denekampse harmonieën en fanfares. En, dat de Muziekfederatie plannen ontwikkelt om te redden wat er nog te redden valt. Vervolgens dat ook de “Musik Akademie” weer afhaakt. Met het bekende gezegde uit de vroegere Franse les: “L’histoire se repète” (de geschiedenis herhaalt zich) in gedachten, komen allerlei herinneringen aan onze “eigen Muziekschool” boven drijven.

Het begon als “WILDGROEI”

Feitelijk was de school “wildgroei”, in de keurig georganiseerde muziek-schoolwereld in onze regio. De gemeenten Denekamp, Oldenzaal, Ootmarsum en Weerselo participeerden in de “Muziekschool Noord-Oost-Twente” te Oldenzaal en plaatsten jaarlijks forse bedragen op hun begrotingen conform eerder gemaakte overeenkomsten.

Einde jaren zeventig bleek dat hetgeen de “Munot”, zoals de hiervoor genoemde Muziekschool Noord-Oost-Twente vaak kortweg werd aangeduid, niet voldoende kón of wenste aan te sluiten bij hetgeen met name onze Harmonie Caecilia als ideaal zag; vooral voor haar jongere leden.

Juist die jongeren waren bij de harmonie, zowel bij het bestuur als bij de “Commissie Jeugd en Opleiding” van groot belang om de harmonie toekomstbestendig te houden. Over de vele pogingen die werden aangewend om de Munot te interesseren voor de opleiding van haar jeugdleden zou voorzitter Joop Heesink later, ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de school, laten optekenen: “Ik heb proat as Brugman mear.....het lukk'n nig! Ze woll'n nig wat wie bie de harmonie van groot belang acht'n!”

Voor het harmoniebestuur en de “Commissie Jeugd en Opleiding” was tenslotte slechts één conclusie mogelijk: “Dan doen we het zélf!” Samen met de dirigent van de harmonie, de heer G. Riesmeijer, nam men het initiatief tot een eigen opleiding. Mooier gezegd: “De eerste steen werd gelegd voor een nieuwe muziekschool in een deel van het werkgebied van de door vier gemeenten gesubsidieerde Munot. Voorwaar geen gering initiatief!”

Docent Anja Hollebeek geeft vioolles aan Dustin Kershaw en Arien Blokhuis

Hoe het groeide

In de schoolkrant, met de voortreffelijke naam “DE BAZUIN”, schrijft de heer B. Mulder in 1983 hierover:

In 1977 had ik het voorzitterschap van de commissie Jeugd en Opleiding van de harmonie overgenomen van de heer Baanstra. Hij had die functie vele jaren met grote inzet vervuld.

In 1978 besloot de commissie de opleidingen uit te breiden. Dat bleek een schot in de roos.

In 1979 moest een derde leerkracht aangesteld worden. In die tijd werd lesgegeven op blokfluit in combinatie met AMV¹⁵, gitaar, accordeon, piano, orgel en diverse blaasinstrumenten.

Het aantal leerlingen groeide naar ruim honderd.

Begin jaren tachtig werd er in harmoniekringen veel gepraat over de vraag: “En hoe nu verder?”

Tenslotte was het in stand houden en besturen van deze veelomvattende jeugdopleiding geen eenvoudige taak die je er, naast de “gewone” bestuursklus, zomaar even bij deed.

De ontwikkelingen rond de opleiding waren dermate veelomvattend dat,

¹⁵ Algemene muzikale vorming

overigens in goede harmonie, besloten werd om een scheiding tot stand te brengen met de Harmonie en “De School” zelfstandigheid te geven. In de zomer van 1982 viel het besluit om te komen tot de oprichting van:

De STICHTING ALGEMENE MUZIEKSCHOOL OOTMARSUM e.o.

In de notariële akte lezen we daarover o.a.:

Heden, negen en twintig juli negentienhonderd twee en tachtig verschenen voor mij, Mr. Roberto Geraldo Wittenberg, kandidaat-notaris te Ootmarsum, als plaatsvervanger van Mr. Martinus Johannes Adrianus van Kerkhoff, notaris ter standplaats Ootmarsum:

de heer Bouke Roelof Coenraad Mulder, Cramerstraat 19 en de heer Gijsbert Silverius Maria Verbeeten, Vijverstraat 30, beiden wonende in Ootmarsum. Zij verklaarden bij deze op te richten: “De Stichting Algemene Muziekschool Ootmarsum e.o.” die is gevestigd in Ootmarsum.

In de stichtingsakte wordt zeer gedetailleerd beschreven hoe de organisatie en werkwijze statutair geregeld is en ook de bestuurssamenstelling.

De hiervoor genoemde heren Mulder en Verbeeten nemen de taken op zich van voorzitter en secretaris. De heer J. Heesink wordt vicevoorzitter en mevr. M. van Buiten-Fichtmüller penningmeesteres. Als overige bestuursleden worden genoemd: Mevr. E. Meenhuijs-Ossenvoort en de heer H. Veldboer.

Boudewijn Blokhuis krijgt het diploma blokfluit uitgereikt.

Hoe het verder groeide

De school groeide harder dan verwacht en gestimuleerd door een groot aantal ouders werd voortdurend gesleuteld aan de uitbreiding en verbreding van de opleiding.

Omdat de nieuwe school het nagenoeg zonder subsidie moest doen was vanaf het begin het uitgangspunt dat kwaliteit de reclame moest zijn en dat de leerlingen daar op af moesten komen. De toenmalige dirigent van de harmonie, de heer G. Riesmeijer uit Losser toonde zich een ijverig voorvechter in deze. Hij zag in de school een mogelijkheid om de jeugd via AMV- en Blokfluitlessen op te leiden voor diverse instrumenten voor “zijn Caecilia” maar later ook voor tal van andere instrumenten.

Toen de school eenmaal naam had gemaakt en duidelijk werd dat niet alleen voor de zogenaamde harmonie-instrumenten werd opgeleid, nam het aantal leerlingen gestaag toe. In 1982 bezochten al ruim 100 leerlingen uit Ootmarsum en omgeving de school.

Er was veel om zich over te verheugen in het verdere verloop van de tachtiger jaren. Het aantal leerlingen, toch altijd een criterium, bleef groeien, een goed onderkomen voor alle schoolse activiteiten was beschikbaar in “De Hoarnhof” (de vroegere huishoudschool aan de Vasserweg), enthousiasme bij bestuur, directie, docenten, de oudercommissie en diverse werkgroepen. Over het bestuur gesproken: vanuit diverse, bij de school betrokken geleidingen, werden nieuwe mensen gevonden die bereid waren bestuursverantwoordelijkheid te dragen.

Het bestuur heft het glas t.g.v. het 10-jarig bestaan in 1989

Tweede helft jaren tachtig zag het bestuur er als volgt uit: Voorzitter Ben Velthuis. 2^e voorzitter Johan Blokhuis, secretaris Ger Oude Hengel, pen-

ningmeester Jan Heerink. 2^e penningmeester / secretaris Jan Reinerink, lid Harrie Meijer (vertegenwoordiger Reutum). Directeur Gerard Riesmeijer en docent Herman Koops.

Om de boel levendig te houden kregen in die tijd nieuwe activiteiten een plaats op het jaarrooster. Een docentenconcert, voorspeelmiddagen, muziekworkshops, ouderavonden. Pogingen werden ondernomen belangstelling te wekken voor : het oprichten van kleine orkestjes of deel te nemen aan “opfriscursussen”. Zelfs een cursus “Midwinterhoornblazen” was in de aanbieding. Kortweg, een periode waarin de school etaleerde rijk te zijn aan ambities hetgeen o.a. resulteerde in een leerlingengroei naar de 200. Voor hen was een 10-tal gespecialiseerde docenten beschikbaar. Zelfs een jazzballetopleiding werd gestart.

Jazzballet

Maaaaarrrrr.....maar.....de hiervoor beschreven rijkdom viel helaas niet uit te drukken in harde valuta. Men moest het nagenoeg stellen zonder gemeentelijke subsidie. De financiële toestand was zorgelijk. Om de school draaiende te houden en daarbij de lesgeelden “vriendelijk” , maar ook de salarissen en andere onkosten op redelijke wijze te betalen, moest jaarlijks veel geld via allerlei acties worden binnengehaald.

Allerwegen was wel de ervaring dat Ootmarsum massaal bereid was bij te dragen in de jaarlijkse donateursactie. Bereid ook om honderden olieballen, gebakken en verspreid door de oudercommissie, te kopen rond de jaarwisseling. Ook veel bedrijven waren bereid te sponsoren of op zijn minst een advertentie te plaatsen in de “Bazuin”.

Op weg naar de jaren negentig

In het voorgaande is uitgelegd hoe hier plaatselijk toch wel een heel bijzondere situatie was ontstaan. De “wildgroei” had nog steeds de wind in de zeilen en mocht zich verheugen in een groot aantal leerlingen, terwijl de “Munot”-vestiging tenslotte nog slechts een geringe omvang kende.

Daarbij kwam dat gevoelsmatig grote onredelijkheid bestond in het toekennen van gemeentelijke subsidie. We lezen in een gemeentelijk Welzijnsplan uit die jaren, onder het kopje Kunstzinnige Vorming:

- Subsidie voor Reg. Muziekschool Noord-Oost-Twente: fl. 39.417,-
- Subsidie voor Alg. Muziekschool Ootmarsum e.o. fl. 381,-

Duidelijk zal zijn dat deze cijfers moeilijk verteerd werden door de talrijke ouders van leerlingen van de Ootmarsumse Muziekschool, maar ook door haar talrijke plaatselijke donateurs en sponsors.

Voor het bestuur was het aanleiding in 1991 opnieuw aan te dringen op verhoging van het subsidiebedrag; ook al omdat feitelijk het aantal leerlingen van de Munot spectaculair was gedaald doordat ze zich massaal hadden aangemeld bij de Ootmarsumse school.

Voor vriend en vijand was het tenslotte duidelijk: **Zo kan het niet langer!**

Dus.....

Omdat ook het gemeentebestuur dat vond werd, vrij snel na de viering van het 10-jarig bestaan, in het stadhuis een extra commissievergadering “Financiën” gehouden waarbij naast de raadsleden ook afgevaardigden van beide muziekscholen, de Inspecteur Muzikale Vorming en de provinciale consultant van de Culturele Raad Overijssel aanwezig waren.

De problematiek rond het muziekonderwijs bleek complex. Bijvoorbeeld:

- Kunnen twee scholen die 10 jaar langs elkaar heen geleefd hebben samenwerken?
- Kunnen beide scholen blijven bestaan en delen in de subsidiegelden?
- Is het mogelijk de gemeenschappelijke regeling te verlaten en wat zijn hiervan de gevolgen?
- Hoe wordt kwaliteit en continuïteit gewaarborgd?
- Enz. enz. enz. Redenen te over voor het college om een “Commissie” in te stellen.

Op 6 april 1990 werd de “Commissie Vrielink” voorgesteld door wethouder J. Hesselink. Dhr. B. Vrielink als neutraal voorzitter, twee afgevaardigden

van resp. Munot, Stamo (Stichting Algemene Muziekschool Ootmarsum) en Harmonie, één provinciaal coördinator, de inspecteur muziekonderwijs in Nederland en een ambtelijk secretaris.

De duidelijke taakstelling: De mogelijkheden te onderzoeken om te komen tot de gewenste opzet van de muzikale vorming in Ootmarsum met, indien mogelijk, een geïntegreerd samenwerken van beide muziekscholen.

Tenslotte

Het moge duidelijk zijn dat het geen eenvoudige opgave was voor “De Commissie”.

De zaak lag gecompliceerd. Men besteedde veel aandacht aan de vraag of samenwerking, sterker nog, integratie van beide scholen mogelijk was. Dat leek, onder de volgende voorwaarden, het geval te zijn:

- Er dient in zekere zin een zelfstandige dependance van Munot te ontstaan in Ootmarsum.
- Docenten van Stamo treden in dienst van Munot.
- Als de gemeente Ootmarsum aanstuurt op een huwelijk tussen beide scholen dan moet zij ook de financiële consequenties accepteren.
- De huidige directeur van Stamo wordt plaatselijk leider van de dependance.
- Voor leerlingen uit gemeenten buiten Ootmarsum moet het, ook in de toekomst, mogelijk blijven de school te bezoeken.

Het moge duidelijk zijn dat er heel wat water door de Dinkel stroomde alvorens alle betrokken partners met elkaar tot aanvaardbare oplossingen kwamen. Belangrijk daarbij was wel dat de gemeenteraad, die nogal sterk hechtte aan een oplossing waarbij “CONTINUÏTEIT” en “KWALITEIT” in de toekomst verzekerd zou zijn, ook bereid bleek met de hand over het hart te strijken, toen de hele manoeuvre flink in de papieren ging lopen.

Dat het de talrijke mensen, die zich vele jaren als vrijwilliger enthousiast hadden ingespannen voor de eigen “MUZIEKSCHOOL OOTMARSUM e.o.”, moeite kostte de uiteindelijke gang van zaken te accepteren, behoeft uiteraard geen verdere uitleg.

Stenen Boodschappen

Vooraf

Het boodschappen doen neemt een groot deel van het leven in beslag. Maar wanneer wij stilstaan bij dit woord, dan blijkt het verschillende betekenissen te hebben. Behalve de boodschap in de winkel, is ons zeker wel eens gevraagd een boodschap naar een bekende of familie over te brengen. De inhoud van de boodschap behelst soms een nieuwtje of bericht. Maar een boodschap kan ook een bericht of bekendmaking voor de buitenwereld zijn. In dit verhaal wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de in steen gegraveerde boodschappen in huisgevels in Ootmarsum en omgeving.

Boodschappen in steen

De bedoeling van de gedenksteen is de voorbijganger, de buitenwereld, iets mee te delen over de bewoner, de stichter of de bouw van het huis of pand. Het leggen van de eerste steen (stichtingssteen) bij nieuwbouw is geen onbekend verschijnsel en gaat meestal gepaard met het bouwen van een feestje en vaak in aanwezigheid van bekenden. Maar ook bij de verbouw van een huis of gebouw of bij het betrekken van de woning treffen wij veelal een gedenksteen aan met vermelding van een datum, jaartal en naam (initialen). De herkomst van deze gewoonte lijkt terug te gaan naar vroeger tijden, toen men geen huisnummers kende, maar toch wilde aangeven wie de bewoner was en wat zijn ambacht of met een specifiek jaartal wilde vastleggen wanneer bijvoorbeeld het huis gebouwd of herbouwd was.

Oude boerderijen hadden op de balk boven de inrit opschriften staan vaak samen met de naam van vrouw en man. In een oude balk is bijvoorbeeld onder de goot aan de voorzijde van het pand Ganzenmarkt 20 “Anno 1715” ingebeiteld. Ook aan de achterzijde van het vroegere Ambachtshuis (nu Educatorium) is in de houten boogbalk een opschrift uit 1658 gegraveerd.

Uithangborden zoals die in oude handelssteden nog te zien zijn geven ook een boodschap over het ambacht dat in het huis beoefend werd. Aan

de Marktstraat 16, waar vroeger de winkel van Avéres was, is nog een oud uithangbord te zien met het opschrift “in de Soete Inval”.

Veel oude gedenksteden zijn verdwenen door afbraak en verbouw, maar niet alles is verloren gegaan. Een klein aantal van deze stenen is zeker als

cultureel erfgoed te beschouwen en zou veilig gesteld moeten worden! In Ootmarsum zijn voor de opmerkelijke wandelaar gelukkig verschillende van deze gevel- of memoriestenen te zien.

Voor dit verhaal werd Ootmarsum met naaste omgeving doorkruist om gevelstenen te vinden met een inscriptie. Uiteraard zal wellicht een aantal stenen niet gevonden zijn of over het hoofd gezien. Dit verhaal is in die zin niet volledig.

Gedenkstenen buiten de wallen en in de naaste omgeving van Ootmarsum

Op een kwartier lopen vanuit de Marktstraat richting Denekamp ligt het eeuwenoude erf Kokkelink of Kokkelman. (Denekamperstraat 51). De gedenksteen in deze boerderij mag een juweeltje genoemd worden. De steen vermeldt de namen H. Kokkelink en M. Scholtenlinde met het jaartal 1851 met in het midden boven "IHS" (= Jesus Hominum Salvator) onderaan een kelk en versieringen in de hoeken, dit alles in kleur. Van oudere datum is de gevelsteen met de inscriptie Gerrit Kokkelink en Fenne Wulferink, 1786. Beide stenen zijn in de muur van de aangebouwde bovenkamer of lijftuchthuis (meestal een kleine bijwoning voor de ouders van de boer) ingemetseld.

Op de hoek van de Denekamperstraat- Molenstraat ligt op nr. 1 een langgevelhuis ook wel genoemd het "van

Lingehuis". In de gevel naast de voordeur zijkant Denekamperstraat, bevindt zich een stichtingssteen waarop de namen J.M. van Linge en J.W. Volckers met de datum 1889; het huis werd toen verbouwd.

Zuidzijde buiten de wallen

Hier ligt aan de Oldenzaalsestraat het hotel De Landmarke (vroeger 't Bosch / Blokhuis-Rolink) met naast de voordeur een vrij nieuwe gedenksteen met de inscriptie "H.M. 1980". Hans en Mariët Mensink namen eind jaren zeventig hotel 't Bosch over en verbouwden het totaal.

Schuin daartegenover op de hoek van voornoemde straat en de Kleinesweg is bij de inrit van de tot woning verbouwde oude boerderij Wiegink (Wich-

mannig of Wiegman) in een muurhek een oude steen gemetseld; daarop gegraveerd de namen E. (Everhardus) Wiegink en A.S. (Aleida Suzanna) Lohuis, 1802. Deze datum zou de bouw of verbouw van de erve geweest kunnen zijn.

Dichtbij de stad ligt het erf Vinke, dat nu in twee gedeelten bewoond wordt. Aan de achterzijde van het achterhuis is in de boog van de voormalige inrit een sluitsteen met initialen van de huidige bewoner te zien. De letters L. en H. 2001. zijn de namen van bewoners (L= Loman en H= Helthuis), 2001 is het jaartal van de verbouw.

Verderop bij de kruising van Oldenzaalsestraat en Weerselosestraat is een uitgebreide tekst aangebracht op de herinneringssteen aan de voorzijde van de voormalige zuivelfabriek "Nooit Gedacht". Deze is te vinden aan de onderkant van de verhoging waar de boeren vroeger hun melkbussen afleverden. De steen is een herinnering aan de oprichting van de fabriek en de tekst noemt de namen van het bestuur met de datum 1927. A.J.F. Frons, voorz.; G.A. Sanderink, secr.; G.J. Kamphuis; J. Kloeze; B. Harmsen; L.J.J. Rouwers; A.J. Sleiderink en G.J. Kerkhof Jonkman, directeur.

In de zijmuur van het pand Oldenzaalsvoetpad 31 is een nieuwe eerste steen te vinden, maar deze is niet te zien vanaf de straat.

Interessanter is de aangebrachte steen met de tekst "Bouwvereniging Ootmarsum Anno 1953" in het hoekhuis Commanderiestraat en Oldenzaalsvoetpad. Het herinnert aan de stadsuitbreiding na de oorlog van de bouw van de wijk "t' Buske" ook nog buiten de wallen.

In de wijk Stobbenkamp (vroeger wel Stubbenkamp of Frankenkamp genoemd) is naast de deur van pand nr. 10 een steen met

de initialen H.v.P. en T.E. 1998 aangebracht.

Westzijde buiten de wallen

Aan de Almelsestraat en het Keupinkspad ligt de woonboerderij van de families Oortman. De gedenksteen in de voorgevel noemt de initialen G.O. (Gert Oortman, geb. te Uelsen) en H.H. (Hendrikje Hombert, geb. te Ootmarsum) en de getallen 1864 en 1933. Het landschap rond de boerderij heeft de typische veldnaam van "de Pri(o)rije".

De oude stadskorenmolen, waarvan de onderbouw nog aanwezig is, lag vroeger nabij de oude weg naar de Hardenberg, nu de Molenstraat. Door de aanleg van de Nieuwe Almelsestraat ligt zij thans op de hoek van de Parkstraat en de Nieuwe Almelsestraat.

Na de invoering van de dieselmotor verloor de molen haar functie en werd gedeeltelijk afgebroken.

Het onderste gedeelte van de molen is verbouwd tot woning, de gedenksteden zijn echter behouden en terug te vinden aan de

noordzijde. Het eerste dat opvalt is een getal in Romeinse cijfers: M D C C L X V I I = 1767. In dat jaar brandde de molen af, maar werd zij herbouwd in een andere stijl. Aan weerszijden van de deur zien wij twee stenen, de linker met de initialen A.B. (Andreas Bökkers) en de rechter steen met de initialen C.C. (Catherina Caffier).

Op de hoek Parkstraat en Westwal is een gedenksteen ingemetseld in het buitenportaal van het nieuwe huis nr.1 met de Romeinse cijfers "M M V" (2005).

Noordzijde buiten de wallen

Verder gaande bevindt zich aan de Laagsestraat 5, vroeger ook wel genoemd de Ulzenerstraat, het pand "Cafetaria annex Café de Grens" en eertijds in bezit van de familie Steinmeijer. De gedenksteen aan de straatzijde toont de initialen B.O.B. (Bertha Oude Blenke) en U.T.I.I. 1870. Het ingemetselde steentje met de ingegraveerde naam "TOMMIE 1945" onder in de rechter zijmuur herinnert aan de bevrijding.

Stenen binnen de Oost- en Westwal

Marktstraat

Bij het binnenkomen in de stad bij de kruising Marktstraat, West- en Oostwal, en Denekamperstraat ligt op de hoek van Oostwal en Marktstraat een

zeker tientallen jaren oud huis met de tegenwoordige naam "Café de Poort". De naam poort herinnert aan de Stenen Poort, die hier vroeger stond. Boven in de poortboog was een grote gevelsteen met het wapen van Ootmarsum gemetseld. Deze steen staat nu als monument op het Kerkplein. Naast de ingangdeur van het café de Poort aan de Marktstaat 12, (vroeger de Steenstraat) bevindt zich aan de rechterzijde van de deur een kleine oude steen met opschrift J.OS. 11 juli 1868 (Johannes - Jan Ossenvoort).

Mysterieus is de grote steen gemetseld in een muurtje op de hoek van Marktstraat 10 en de Kloosterstraat. Het is een reliëfsteen met een monogram op een wapenschild met in elkaar vervlochten de letters T.B.; boven het wapenschild is een kroon

aangebracht. De betekenis van de initialen T.B. leek voor de hand liggend: een vervlechting van de naam Theo Budde die hier woonachtig was. Maar uit nieuwe mondelinge informatie, bleek dat Theo Budde de steen ooit geschonken kreeg door Brandehof. Deze had hem in de Molenstraat in de grond gevonden. De initialen T.B. klopten precies met Theo Budde! De oorsprong van de initialen blijft dus raadselachtig. Keren wij terug naar nr. 10 waar onder de etalage in de gevelmuur een kleine gedenksteen is ingemetseld met de initialen Th.J.B. – H.M.A.V. 1956. Theo Budde, juwelier en zijn verloofde Rie Veldboer metselden samen deze steen in hun nieuwe winkel/woonhuis.

Een aantal jaren na de bouw van de Rabobank in de Marktstraat groeide het besef, dat het gebouw niet direct een aanwinst in deze straat was. Het besluit viel, het pand een facelift te geven waar een gedenksteen in de gevel aan de zijde Marktstraat een herinnering van is, met het opschrift “RENOVATIE 2006”.

Het “Cremershuis” ook in de Marktstraat, is wellicht het meest bekeken pand in deze straat. De prachtige patriciërsvoorgevel toont in de bovengevel een gedenksteen met wapenbord gedateerd 1656, met de huismerken van de stichters van het huis : Joan Cremer en Jenneke Dreesman. De huismerken (persoonlijke kenmerken) lijken afgeleid te zijn van de vroegere runentekens en werden gebruikt als handtekening bij het opstellen van akten. De kraanvogel met steen in de snavel is het symbool van waakzaamheid en de boomkruin die van het leven.

Eerste steenlegging pand Budde 1956

Gasthuisstraat

Parallel aan de Marktstraat is in de Gasthuisstraat nr.4, een gedenksteen aangebracht met de Tekst “Geopend op 6 maart 2004 door de commissaris van de koningin in Overijssel Mr. G.J. Jansen - Ton en Ank Schulten”.

Schiltstraat

In het hoekhuis Marktstraat/Schiltstraat is in de ondergevel van het “Es-sinkhuis”, zijde Schiltstraat een merkwaardig opvallend reliëfsteentje te

zien. Het bevat de datum 1625 (misschien de bouwdatum?) en de initialen W.J.H.E. (Wilhelmus Johannes Hendricus Essink en J.S.R. (Johanna Suzanna Rouwers) met de datum 1948, het jaar waarin het huis geheel verbouwd werd.

Kapelstraat

Het oude hoekhuis Schiltstraat-Kapelstraat 14 herinnert in de gevelsteen naast de voordeur met de initialen B.T.B. (Bernardus te Bokum) en de datum 1897, aan de herbouw van het huis na een brand, op dezelfde fundamenteën.

De steen naast de voordeur op de hoek van het huis Kapelstraat-Schiltstraat-Grotestraat nr. 2 mag dan wel geen gedenksteen te zijn, maar is te bijzonder om er zonder meer aan voorbij te gaan. De ± 50cm hoge steen toont een wapenschild, waarop een huismerk. Helaas is de steen erg afgesleten. Een schuin kruisteken is nog te herkennen. Het lijkt een oude grafsteen te zijn, wellicht afkomstig uit een kerk (Grote kerk of kapel Commanderie?). Volgens de familie Buyvoets was het een trede van een Bentheimer zandstenen keldertrap in het oude huis; een andere bron spreekt over een vondst uit de grond bij de verbouwing.

Verdergaande in de Kapelstraat 19 bevindt zich ook een bijzonder merkwaardige steen. In de ondergevel van het appartement in de oude verbouwde boerderij van Rouwers is naast de deur een gedenksteen met een apart opschrift namelijk in het Latijn “SUB PATROCINIO, B.M.V. 15. OKT.1866” (patrocinio= bescherming /ondersteuning). Ook van deze steen is de herkomst mysterieus. Volgens informanten is de steen ter plaatse in de grond gevonden.

Grotestraat

De Kapelstraat komt uit op de Grotestraat en wordt afgesloten met het grote hoekhuis aan de linkerkant. Boven in de zijgevel zijn de letters M – B ingemetseld (Meijer-Brunninkhuis). De bovengevel in de Grotestraat geeft het jaar van de bouw “ANNO 1919”.

Aan de Tachtigjarige Oorlog met het beleg van Ootmarsum door Prins Maurits herinnert de ingemetselde kogel in het pand Grotestraat 21. De tekst van de gedenksteen spreekt voor zichzelf: “Met deze kogel werd in 1597 onze stad beschoten. Gevonden bij de nieuwbouw in 1954.”

Verder op in de straat ligt het voormalige Hofmeiershuis, nu winkel en postkantoor. Rechts bij de winkeldeur vinden wij een gedenksteen met de initialen H.E. en W.D. 1861 (Hendrik Engels en Wennemara Dröghorn).

Het laatste huis aan het einde van de Grotestraat is het winkelpand van de

familie Buyvoets. Het huis is enige jaren geleden ingrijpend verbouwd. Aan de onderzijde van de meest linkse etalage herinnert een steen aan het jaar van verbouw 1999 met de initialen G.J. - G.J.M. – J.A. (Gerardus Johannes.- Gerardus Johannes Maria- Jeffrey Aleksas).

Ganzenmarkt

Hoewel erg klein is onder in de zijmuur van het winkel - postkantoor pand (Hofmeiershuis) een moeilijk te zien zeldzaam metselaarstekentje te vinden met de letters G.H.E 1860 (het jaar dat de buitenmuur gemetseld werd).

Verderop in de Ganzenmarkt op nr. 14 ligt een stijlvol gerestaureerde woning. Oorspronkelijk bestond het uit twee huizen maar deze zijn nu samengevoegd tot één pand. Bijzonder is het reliëfsteentje aan de zijkant met 4 baardmannen, de 4 evangelisten. Links naast de voordeur zien wij een gedenksteen met de initialen A.D. (Anno Domini) dan de getallen 1922 (verbouw door de Verenigde Twentse Landbouwbank) en 1976 (renovatie) daaronder R.M. (Rob Meijer).

Parallel met de Ganzenmarkt loopt de *Bergstraat met het Bergplein*.

Dit oude pleintje is nu een middelpunt van herdenking. Tegen de zuidmuur is als reliëfsteen het oorlogsmonument “1950”. Ter Herinnering aan vijf jaren oorlog, leed en verdrukking” opgesteld met daarnaast een reliëfplaat ter herinnering aan de Indiëgangsters, 29-10-2009.

Ook een gedenksteen is aangebracht in het dubbele blok Bergstraat 17/19 met de initialen J.R.- F.R. 1945-1949, (Jan Reinders - Frans Reinders). Aan het eind van de Bergstraat ligt de voorzijde met uitbouw van de gerenoveerde woonboerderij Ganzenmarkt nr.11 met een tweetal gedenksteden. Allereerst een steen met opschrift Gebr. ter Horst 1899, (verbouw). Een tweede steen vermeldt de namen B.J. Veldman en J.M.A. Veldman (ingetrouwde familie). De steen in de schuur toont de initialen B.V. 1935. (Bertus Veldman).

Kerkplein

Bij de aangrenzende bewoning van het plein is in de muur van nr. 4 (Chinees restaurant) een steen aan de onderzijde van de gevel gemetseld met de tekst “Herbouwd 1976 J. Evers- B. Moekkotte”.

R.-k. kerk of Grote kerk.

Daar waar de toren destijds stond, is na afbraak in de 19^e eeuw in de muur een steen aangebracht met het opschrift: “Tribus et sex Seculis de trita turris et Frontis tocta Fides pietas Jonis gloriose renovarunt”. (Negen eeuwen waren voorbijgegaan toen, door het geloof en de

godsvrucht, de toren en de voorgevel dezer kerk hersteld werden). In de oostelijke muur is er de steen met de inscriptie “Anno Domini MCCCCXCI (1491) Hat Meis Frederick Herms ende Johan Egberts dit choer ghebauwet” (tekst is moeilijk leesbaar). Boven bij de noordelijke ingang is een volgende inscriptie “H. Selker Dr. Benker (of Beniker) C.I.R. BBS D 19 july = 1810”. In de noordelijke gevel is in de zandsteen een duif (of haan?) gekrast met het getal 51.

Kloosterstraat

Halverwege is in de muur aan de rechterzijde een gevelsteen ingemetseld ter herinnering aan de synagoge op deze plaats met een tekst in Hebreeuwse letters. Vertaalde tekst: “In het jaar 5603, Psalm 100, vers 4.”

Tenslotte besluiten wij dit opstel met de steen links in het buitenportaal van het Radboud-appartementengebouw nr.27. Op deze gedenksteen is een gevelteken te zien met een Twentse tekst: “KOMP AL WA GOOD” met daaronder “Huize St. Radboud, gebouwd 1856, verbouwd 1972”.

Bronnen en literatuur

Vereniging Heemkunde Ootmarsum en Omstreken, Canon van Ootmarsum, Ootmarsum, 2001.

Gerard, J.N.A., e.a., Geschiedenis van Kerk en Parochie Ootmarsum, Ootmarsum, 1994.

Vereniging Heemkunde Ootmarsum en Omstreken, Jaarboek 1996, 14^e jaargang, Ootmarsum, 1996.

Vereniging Heemkunde Ootmarsum en Omstreken, Jaarboek 1999, 17^e jaargang, Ootmarsum 1999.

Stichting Heemkunde Ootmarsum en Omstreken, Kadastrale kaart Ootmarsum, sectie A. 1829.

Morshuis B.G.J., e.a., De r.-k. H.H. Simon en Judas: Parochiebestuur H.H. Simon en Judas, Ootmarsum 2007.

Schelhaas, H., e.a., Gevelstenen en opschriften, Zwolle, 1977.

Met dank aan verschillende inwoners van Ootmarsum.

Onthulling monument voor Willem Wilmink

Feitelijk was de onthulling van het monument voor deze belangrijke Twentse dichter één der hoogtepunten in de serie activiteiten die door de Vereniging Heemkunde Ootmarsum reeds werd ontplooid op en rond de Kuiperberg.

In Jaarboek 2006 vroegen we onder de titel: “De Oriënteertafel op de Kuiperberg”, uw aandacht voor dit belangrijke rijksmonument uit 1926 en tevens maakten wij melding van initiatieven door Heemkunde Ootmarsum. Het betrof de renovatie van het monument en herstel van het uitzicht.

In Jaarboek 2010 stelden wij met genoegen vast hoe het omvangrijke herstelplan allerwegen op medewerking mocht rekenen en dat het zelfs onderdeel was geworden van het Nationaal Landschap Noordoost-Twente. Bovendien waren de restauratiewerkzaamheden toen reeds in een vergevorderd stadium en het uitzicht en de toegankelijkheid al belangrijk verbeterd.

In Jaarboek 2011 gingen we nader in op een persoon die wel een héél bijzondere relatie had met de Kuiperberg: Willem Wilmink. Wij beschreven hoe hij als kleine jongen, tijdens de Tweede Wereldoorlog, in de omgeving een veilig onderkomen vond. Ook hoe dat kennelijk een zodanige indruk op hem maakte, dat in zijn latere leven de Kuiperberg met oriënteertafel en de Joodse begraafplaats dikwijls doel waren van zondagse uitstapjes.

Niet verwonderlijk dat hij tijdens één van deze bezoeken te kennen gaf het zeer op prijs te stellen dat, na zijn dood een deel van zijn as hier zou worden uitgestrooid.

Al met al een reden voor Heemkunde Ootmarsum het initiatief te nemen om in samenspel met de gemeente Dinkelland hier, te zijner ere, een monument te plaatsen.

Op zaterdag 27 augustus 2011 werd dit monument, een creatie van onze plaatselijke kunstenares Desirée Groot Koerkamp, onder grote publieke belangstelling onthuld door de echtgenote van Willem Wilmink, Wobke, in samenwerking met gedeputeerde Hester May.

In het vastleggen van intenties en gevoelens ter herinnering aan de belangrijke Twentse dichter Willem Wilmink en diens relatie met de Kuiperberg mag uiteraard een gedicht niet ontbreken.

Onthulink monument Willem Wilmsink op 27 augustus 2011

Een monument voor Willem Wilmink

*Een groot dichter, een bijzonder man
Van deze Kuiperberg daar hield hij van
Wat hij in zijn leven ook moest ontberen
Hier kon hij dat dikwijls compenseren
Hij sprak zelf vrijuit: "Als jij dat niet zo ziet,
Dan is het er voor jou, helaas, dus niet".*

*Dit gebied, het werd zijn kleine koninkrijk
Als jongen spelend hier in gras en slijk
Later genietend van wat zijn oog bereiken kon
Op die lange weg naar gindse horizon
Daarom vroeg hij voor zijn leven was voltooid
Of zijn as hier later kon worden uitgestrooid.*

*Hoe belangrijk hij in 't leven is geworden
Het is eigenlijk niet meer aan de orde
Want op zijn as, daar in het gras, groeit eigenwijs
Een hemelsblauwe bloem, de ereprijs
En mogen vanaf dit kunstwerk velen gaan ervaren
Wat Willem Wilmink voelde, in al die jaren.*

Ben Velthuis.

Presentatie CANON van Ootmarsum 25 maart 2011

Kroniek 2011

Januari

- 7 Kerststallenexpositie trekt tussen 17.000 en 20.000 bezoekers.
- 10 Ronnie Roetenberg nieuwe prins carnaval Othmarridders. John Pieter Aalders en Harold Rorink worden adjudanten.
- 15 AH-ondernemer Jan Grimberg bijna rond met gemeente over uitbreiding winkel. Ruimte wordt gevonden door afbraak Scheepersschool. Kulturhus op deze plaats niet meer reëel.
- 15 Gemeente Dinkelland halveert subsidies. Bibliotheek, musea en culturele instellingen de dupe.
- 21 Afscheid pastor Mathew in parochiekerk H.H. Simon en Judas.
- 28 Hervormde basisschool 'n Profiet krijgt tot begin 2012 tijd om voldoende leerlingen te werven.

Februari

- 5 Herstel natuur Kuiperberg flink eind op weg. Overeenkomst tussen de heer Ploeg en Provincie over verkoop en sanering tennisbanen, jeu de boulesbanen, 'n Kott'n en minigolfbanen.
- 11 Uitreiking eerste exemplaar Jaarboek 2011 Heemkunde Ootmarsum aan mevrouw Wobke Wilmink. Tevens bekendmaking plaatsing monument Willem Wilmink bij Oriëntaertafel.
- 12 Pastor Niek Nijhuis nieuwe pastor Lumen Christi..
- 17 Verregaande samenwerking moet leiden tot fusie gemeenten Dinkelland en Tubbergen.
- 23 Forse tegenvaller Stichting Wielerevenementen. Gemeente trekt groot gedeelte subsidie NK-wielrennen in.
- 26 Opnieuw vertraging aanleg tennisbanen TCO aan de Alleeweg wegens bezwaarschriften omwonenden en aanwezigheid steenuilen.
- 27 Zilveren zweetdruppel van de Othmarridders voor Bert Mensink

Maart

- 2 Openluchtmuseum neemt afscheid van directeur Jurgen Tip.
- 2 Carnavalsonderscheiding zilveren zweetdruppel voor Bert Mensink.
- 9 Opnieuw nieuwe bestemming oude stadhuis: Jan Vasques begint internationale kunstgalerie.
- 11 Definitieve “knip” in Dusinksweg. 1e Fase: aanleg van Rossummerstraat tot aan Timmusweg. Rest aanleg volgt later.
- 11 Kunstenaar Frans Houben moet “protestkerk” op zijn terrein afbreken. Gemeente gebruikt bestuursdwang.

- 21 Jan Raatgerink wordt bij afscheid als voorzitter Heemkunde Ootmarsum koninklijk onderscheiden. Burgemeester Cazemier spelt versierse-
len op. Nettie Aarnink wordt de nieuwe voorzitter.
- 22 Herman Koops 25 jaar organist N.- h. kerk.
- 25 Vereniging Heemkunde Ootmarsum presenteert i.s.m. de IJsselacademie vol trots de Canon van Ootmarsum en biedt inwoners van Ootmarsum per hu isadres een gratis boek aan.

April

- 27 Ook gedeelte Dusinksweg ná “knip” krijgt nieuw bestemmingsplan.
Gemeenteraad unaniem akkoord.
- 28 Ootmarsum krijgt Mariakapel naast hoofdingang r.-k. kerkhof.

Mei

- 2 KOSC 1 gehuldigd met behalen kampioenschap 4e klasse.
- 17 Gerard Schulten koopt grond “Ottenhof” van Jan Krüse en wil er zo
snel mogelijk bouwen.
- 17 Wasserij Springendal bestaat 125 jaar en viert dit met opening nieuw-
bouw.
- 24 Kleikoel niet blij met weigering permanente bewoning.
- 25 Molen Oude Hengel volledig gerestaureerd.

Juni

- 7 Pinksterkroon terug in Ootmarsum.
- 10 Volgens bouwgroep Plegt beginnen werkzaamheden bij "Plan Möl'n-
bekke" nog vóór de bouwvakvakantie.
- 17 Bote Holman legt uit dat plaatsing van carillon in N.-h. kerk niets te
maken heeft met religie. Carillon is er voor iedereen.

- 27 NK - Wielrennen dankzij inzet van vele vrijwilligers groot succes.
- 27 Koster Henk Meenderink overleden.

Juli

- 5 Project “Klooster” krijgt vorm. Winkels, woningen en hotel vormen hart nieuwe plan.
- 14 Doek valt voor basisschool 'n Profiet. Peiling naar behoefte van openbare school i.p.v. 'n Profiet.
- 27 Eerste paal voor Ton Schulten museum geslagen door Ton Schulten.
- 30 Paarden op hol; oogstdag op Ageler Es wordt afgebroken.

Augustus

- 12 Wilma Kroes-Brunninkhuis 40 jaar in dienst van Huize Franciscus.
- 15 Schaatsclub blij met permanente voorziening oud-papier op De Mors. Voorzitter Kees Tel hoopt dat opbrengst weer op peil zal komen.
- 18 Nostalgisch Festijn komende jaren verzekerd van doorgaan. Eventement gaat op in een stichting die zorgt voor continuïteit.
- 20 Siepelmarkten opnieuw zeer geslaagd. Nieuwe voorzitter Rene Bosch wil formule niet veranderen.
- 20 Oud-huisarts Theo Durville (88) overleden in Amsterdam.
- 24 Oud-inwoner Ootmarsum Joost Eertman Ned. kampioen zeilvliegen.
- 29 Stijlvolle onthulling monument Willem Wilmlink op Kuiperberg. De organisatie was in handen van Vereniging Heemkunde Ootmarsum.

September

- 3 Burger praat mee over eventuele fusie gemeentes Dinkelland en Tubbergen.
- 3 40-Jarig jubileum zangkoor “Stem en Klank”.
- 4 Geslaagde "klompendans" bij 75-jarig jubileum Ootmarsumse Boerendansers. Liefst 501 mensen dansten mee aan "rondje om de kerk"; vermelding in Guinness Book of records

Klompendans, 4 september 2011

- 5 Ned. Kampioenschap dahliakweken op Openluchtmuseum een succes.
- 8 Dramatisch seizoen zwembad De Kuiperberg door slechte zomer.
Flexibele openingstijden houden schade enigszins beperkt.
- 19 "Het Damast" aanwinst voor Ootmarsum. Brandweer en St. Caecilia
blij met nieuwe onderkomen.
- 25 Erik Ogink breekt Alpentuin aan de Timmusweg af. Hij heeft genoeg
van bezwaren omwonenden en gemeente.

Oktober

- 6 Ben van Benthem koninklijk onderscheiden voor zijn vrijwilligers-
werk.
- 6 Kunstenaar Wim Riem op 89-jarige leeftijd overleden.
- 7 Heringerichte kloostertuin feestelijk geopend.
- 8 Grote onenigheid binnen bestuur TCO over bouw clubhuis.
- 11 Gemeente overweegt cameratoezicht bij Scholengemeenschap De
Bres. Dit i.v.m. veelvuldig vandalisme.
- 27 Cameratoezicht bij Koale Karmis.

November

- 8 Bijzonder warme Koale Karmis kende weinig incidenten.
- 8 Nieuwe gezondheidscentrum gaat "De Molenborgh" heten.
- 14 Postbussen van voormalig postkantoor verplaatst naar AH-vestiging.
- 18 Ambitieuze plan herbouw Commanderie en omgeving. Harrie Oude
Weernink en Hans Heupink steken vele miljoenen in project.
- 22 Clubhuis schaatsvereniging afgebrand. Brandstichting niet uitgesloten.
- 24 Protestantse Kerk viert 200-jarig bestaan in sfeervolle kerk.

December

- 2 Groen licht "Plan Möl'nbekke".
- 3 Rabobank verhuist t.z.t. naar vernieuwde vestiging Albert Heijn. Hui-
dige ruimte veel te groot. Gebouw gaat in de verkoop.
- 8 Annie Reinders en Henk Kouijzer 50 jaar actief als vrijwilliger voor de
bibliotheek Ootmarsum.
- 13 De gemeente Dinkelland krijgt één VVV.
Deze gaat VVV Ootmarsum-Dinkelland heten.
- 15 Ootmarsum wijst BIZ (Bedrijven Investerings Zone) af.
- 15 Dinkelland staat er financieel weer goed op bij de Provincie.

Bron: Knipselkrant Heemkunde.

Bestuur en Werkgroepen

Samenstelling bestuur per 1-1-2012

Naam	Adres	Functie	Tel.
<i>Nettie Aarnink</i>	<i>Rossummerstraat 21</i>	<i>Voorzitter</i>	<i>291215</i>
<i>Ronald Grimberg</i>	<i>Wortelboerstraat 8</i>	<i>Secr.</i>	<i>294093</i>
<i>Arie Semmekrot</i>	<i>Campstede 25</i>	<i>Penn.</i>	<i>292303</i>
<i>Gerard Hannink</i>	<i>Steenmatenweg 4</i>		<i>292481</i>
<i>Harrie Hemmer</i>	<i>Stobbenkamp 48</i>		<i>291718</i>

Overzicht werkgroepen per 1-1-2012

Naam	Coördinator	Tel.
<i>Archeologie</i>	<i>Hans Oude Rengerink</i>	<i>785052</i>
<i>Bibliotheek/Archief</i>	<i>Henk Geerdink</i>	<i>291606</i>
<i>Dialect en Folklore</i>	<i>Ben Kleissen</i>	<i>292009</i>
<i>Foto- en Filmarchief</i>	<i>Jan Raatgerink</i>	<i>292102</i>
<i>Genealogie</i>	<i>Ben Harink</i>	<i>292026</i>
<i>Geschiedenis</i>	<i>Henk Kamp</i>	<i>0049 5941920398</i>
<i>Informatie Technologie</i>	<i>Jan Raatgerink</i>	<i>292102</i>
<i>Jaarboek</i>	<i>Marlou Raatgerink</i>	<i>292102</i>
<i>Natuurstudie</i>	<i>Nick Keupink</i>	<i>292574</i>
<i>Vogelwerkgroep</i>	<i>Ben Heerink</i>	<i>291255</i>

Voor meer informatie over de Vereniging Heemkunde Ootmarsum in het algemeen en de werkgroepen in het bijzonder kunt u bij bovenstaande personen terecht.

Ook vindt u ons op internet:

www.heemkunde-ootmarsum.nl

Sponsoren

Wij danken de volgende bedrijven die de uitgave van het
Jaarboek 2012 mogelijk maakten

	GIBO Groep Accountants en Adviseurs heeft per 1 januari 2012 FLYNTH EEN NIEUWE NAAM. EEN VERTROUWDE ORGANISATIE! Almelo · Haaksbergen · Hardenberg · Oldenzaal · Ootmarsum Via voor meer informatie: op www.flynth.nl of www.gibogroep.nl
	
 Bouwers van kwaliteit	 HET ADRES VOOR EEN LEUK KADO!!! GASTHUISSTRAAT 7 - OOTMARSUM - TEL. 0541-769053
	
 UW PARTNER IN KERAMIEK	
	